

MILLIY ARMIYAMIZ YANGI O'ZBEKISTONNING MUSTAHKAM QALQONIDIR!

# VATANPARVAR

● Gazeta 1992-yilning 24-iyunidan chiqa boshlagan ● 2023-yil 31-mart, №13 (3024)



**BIZ**  
HAQIMIZDA

@ vatanparvar-bt@umail.uz

t.me/mv\_vatanparvar\_uz  
t.me/mudofaavazirligi

facebook.com/mudofaavazirligi

instagram.com/mudofaavazirligi

youtube.com/c/uzarmiya

IJTIMOIIY-SIYOSIIY, MA'NAVIY-MA'RIFIY, HARBIY-VATANPARVARLIK GAZETASI

KONSTITUTSIYA

MENIKI, SENIKI, BIZNIKI!



KONSTITUTSIYA  
O'ZIMIZNIKI!

www.mv-vatanparvar.uz



Bahrom ABDURAHIMOV

"OTAMNING MAKTABDA



ISHI BOR EDI"

## HARBIYLARIMIZ REKORDNI YANGILADI

SULTON AHMAD MIRZO



TO'G'RISO'Z VA  
SODDA PODSHOH



UNUTILMAS KUN SHUKUHI



BOSH QAHRAMON  
ARMIYAMIZ VAKILI

## ТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШ БЎЙИЧА ҚЎШИМЧА ИМКОНИАТЛАР КЎРСАТИБ ЎТИЛДИ

**Президент Шавкат Мирзиёев раислигида 29 март куни мамлакатимиз туризм салоҳиятини ошириш масалалари муҳокамаси юзасидан видеоселектор йиғилиши ўтказилди.**

Туризм ҳам иқтисодий, ҳам ижтимоий-маданий аҳамиятга эга кенг қамровли соҳа. У даромадлиги бўйича дунёда учинчи ўринда туради. Яна бир муҳим томони, кам харажат билан кўп иш ўринлари яратиш имконини беради.

Мамлакатимизда бу соҳа изчил ривожланмоқда. Жумладан, 2022 йилда юртимизга ташриф буюрган хорижий туристлар сони 2021 йилдагига нисбатан 3 баравар ошган. Соҳа экспорти 1 миллиард 600 миллион долларни ташкил этган. Ички туризм дастурлари доирасида 11 миллиондан зиёд аҳоли саёҳат қилган. Самарқандда янги туризм маркази барпо этилгани натижасида у ерга қўшимча 2 миллион сайёҳ келган.

Аслида мамлакатимизда бу соҳадаги салоҳият бундан анча юқори. Юртимизга келмоқчи бўлган сайёҳлар жуда кўп. Лекин уларни қизиқтирадиган жойлар ҳақида контент кам, туристларни 4-5 кун олиб қоладиган дастурлар етишмайди. Самолёт ва поездга билетни бир неча ой олдиндан сотиб олишда ноаниқликлар кўп.

Йиғилишда соҳа ривожига тўсиқ бўлаётган шу каби муаммолар танқидий таҳлил қилиниб, муҳим чора-тадбирлар белгиланди.

Узоқ хорижликлар учун Ўзбекистоннинг дарвозаси бу – аэропорт. Сўнгги йилларда 5 та янги хусусий авиакомпания ташкил қилинди, авиация паркимиз 44 тага етди. Ўтган йили Самарқанд аэропорти «бешинчи осмон» режимида ишлашига ўтгани ҳисобига ҳафталик авиақатновлар сони 46 тадан 78 тага, йўловчи оқими эса 6,5 мингдан 10 мингга кўпайди.

Лекин ички рейслар тақчиллиги ҳафтасига Нукус ва Урганчга 20 тани,

Самарқандга 15 тани, Бухоро ва Термизга 11 тани ташкил қиляпти. Шу каби темир йўлда ҳафтасига 68 та қўшимча қатновга, 350 та янги вагонга талаб бор. Қорақалпоғистон, Жиззах, Наманган ва Сурхондарёда сайёҳларга автобус етишмайди.

Шу боис йил якунигача яна 20 та замонавий самолёт олиб келиб, авиақатновларни кўпайтириш бўйича кўрсатма берилди. Жами маҳаллий рейслар сони 2 баравар оширилиб, 100 тага етказилиши, айрим йўналишлар бўйича авиачипта харажатининг бир қисмига субсидия берилиши айтилди.

Шунингдек, бу йил 8 та электр поезд олиб келинади. Туроператор, меҳмонхона ва ташувчиларга 10 ва ундан ортиқ ўриндиқли автотранспорт олиб киришда божхона имтиёзлари берилади. Қамчиқ довонида микроавтобус, Жиззах довони, Чимён ва Чорвоқда туристик автобус ва микроавтобуслар қатновига рухсат берилади.

Туризмда яна бир муҳим омил – бу меҳмонхона. Бу борада кенг имконият яратилгани ҳисобига сўнгги беш йилда меҳмонхона ўринлари 2 баравар ошиб, 60 мингга етган.

Давлатимиз раҳбари хорижий консалтинг компанияларни жалб қилиб, меҳмонхоналардаги шароитларни халқаро стандартлар даражасига олиб чиқиш, улар учун қўшимча кредит ресурслари ажратиш зарурлигини таъкидлади.

Йиғилишда туризм дастурларининг мазмунига ҳам эътибор қаратилди. Қайд этилганидек, хорижий сайёҳларнинг Ўзбекистонда бир кун кўпроқ қолиши йиллик туризм экспортини 300 миллион долларга оширади.

Мисол учун, Хоразмда хорижий туристлар Бухоро ва Самарқандга қараганда 2 баравар кам бормоқда. Лекин Хоразмда сайёҳларни 3-4 кун олиб қолиш учун барча имконият мавжуд.

Ёки ўтган йили 31 та туман ва 143 та маҳалла туризмга ихтисослаштирилиб, уларда алоҳида солиқ режими жорий қилинган эди. Бу имтиёزلардан 4 мингга яқин корхона фойдаланиб, товар айланмаси 1,5 баравар ошган.

Сайёҳларни кўпроқ вақт олиб қолишда етишмаётган нарса – бу қизиқарли дастурлар ва тарғибот. Шу боис йиғилишда бу борада кўмаклашишга 11 та олий таълим муассасаси бириктирилди. Улар 31 та туман ва 143 та туризм маҳалласининг тарихи, ёдгорликлари ва диққатга сазовор жойлари ҳақида маълумотлар мажмуини яратади. Улар асосида 12 та тилда туристик пакетлар ишлаб чиқилади. Туризм ва сервис объектлари ишчилари ўқитилади.

Мутасаддиларга меҳмонхона, маданият, табиат, этно ва гастрономик объектларни боғлайдиган туризм кластерлари ташкил этиш, «туристлар учун меҳмондўст муҳит сертификати»ни жорий қилиш бўйича топшириқлар берилди.

Юртимизда туризм дастурлари асосан апрель-май ва сентябрь-октябрь ойларига мослаштирилган. Лекин бу мавсумни узайтириш учун етарли имконият бор.

Масалан, қишда Тошкент ва Жиззах вилоятларида чанғи, бошқа жойларда ёзда чўмилиш масканларини ташкил этиб, туристик мавсумга яна икки ой қўшиш мумкин. Шунингдек, ёзда 22 та кўриқхона, 24 та миллий табиат боғи ва табиат ёдгорликлари имкониятидан ҳам фойдаланса бўлади.

Шу каби манбалар асосида, ёзги ва қишки мавсумларга мўлжалланган лойиҳалар ишлаб чиқиш, туристик мавсум бўлмаган кунларда сайёҳлар учун қизиқарли фестивал ва маданият тадбирлари ташкил қилиш вазифаси қўйилди.

Яна бир масала – мамлакатимизда 8 мингдан зиёд маданий мерос объекти ва 122 та музей бор. Ёшлар учун адабиёт, тарих, география, тасвирий санъат каби фанларни ушбу масканларда ташкил этиш мақсадга мувофиқлиги айтиб ўтилди.

Бу йил юртимизда Жаҳон туризм ташкилоти Бош ассамблеясининг йиғилиши ўтказилади. Самарқанд 2023 йилда Жаҳон туризм пойтахти бўлади.

Давлатимиз раҳбари бу йил Ватанимизнинг бой маданияти ва туристик салоҳиятини жаҳонга тарғиб қилиш йили бўлиши кераклигини таъкидлади.

Шу мақсадда маркетинг ва реклама билан сайёҳларни жалб қилиш учун 100 миллиард сўм ажратилиши белгиланди. «Ўзбекистон ташриф қоғози»ни ишлаб чиқиш, туризм брендини янгилаш, халқаро телеканаллар ва интернет платформаларида Ўзбекистон ҳақидаги реклама роликларини кўпайтириш муҳимлиги қайд этилди.

Умуман, бу йил 7 миллион хорижий ва 15 миллион ички сайёҳларни жалб қилиш, соҳа экспортини 2,5 миллиард долларга етказиш имконияти борлиги кўрсатиб ўтилди.

Йиғилишда муҳокама қилинган масалалар юзасидан вазир ва ҳокимлар, тадбиркорлар ўз фикр ва таклифларини билдирди.

ЎЗА

TARG'IBOT

Мудофаа вазирлиги марказий аппаратида ҳарбий хизматчиларни «Ўзбекистон Республикаси Конституцияси тўғрисида»ги конституциявий қонун лойиҳасининг мазмун-моҳияти билан таништиришга бағишланган тарғибот тадбири ўтказилди.

Унда мудофаа вазирининг биринчи ўринбосари – Қуролли Кучлар Бош штаби бошлиғи генерал-майор Шухрат Халмухамедов, вазир ўринбосари генерал-майор Ҳамдам Қаршиев, Республика Ҳарбий прокурори адлия полковниги Ботир Қудратходжаев, Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатлари Эркин Салихов, Иқбол Мирзаалиев ва бошқалар иштирок этди.

Тадбир меҳмонлари ўз маърузаларида 30 апрель куни бўлиб ўтадиган муҳим сиёсий жараён – умумхалқ референдумида овозга қўйиладиган янги таҳрирдаги Конституция тўғрисидаги қонуннинг мамлакатимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётидаги аҳамиятига тўхталишди. Сўнгги йилларда барча соҳаларда рўй берган туб ўзгаришлар, мамлакатимизда олиб борилаётган изчил ислохотлар ўз ўрнида Конституцияни ўзгартириш заруратини келтириб чиқарганини мисоллар орқали тушунтириб ўтишди.

Асосий қонунга киритилаётган ҳар бир ўзгартиришда халқ фикри ва таклифлари инобатга олинганини таъкидлаб, конституциявий ислохотга кўра,

## «ИНСОН – ЖАМИЯТ – ДАВЛАТ»



## ТАМОЙИЛИ АСОСИДА



янги таҳрирга асосан Ўзбекистон Конституциясидаги моддалар сони 128 тадан 155 тага, ундаги нормалар эса 275 тадан 434 тага оширилаётгани, 128 та модданинг 91 тасига концептуал ўзгаришлар киритилаётгани бўйича батафсил маълумот беришди.

Энг асосийси, янги таҳрирда қабул қилинаётган Конституция «инсон – жамият – давлат» тамойилига асосланиши эътироф этилди.

Подполковник Гулнора  
ҲОЖИМУРОВОВА

Мудофаа вазирлиги ҳарбий хизматчилари кичик сержантлар – Анвар Турсунов ва Азамат Кенжаев жорий йилнинг 17-24 март кунлари АҚШнинг Миссисипи штатидаги «Camp Shelby» ҳарбий ўқув базасида бўлиб ўтган «Энг илғор жангчи – 2023» мусобақасида иштирок этиб, мутлақ ғалабага эришди.

Ислон Каримов номидаги Тошкент халқаро аэропортида ҳарбий хизматчиларимиз тантанали кутиб олинди. Маросимда Мудофаа вазирлиги масъул офицерлари, ҳарбий хизматчилар, ғолибларнинг оила аъзолари ва журналистлар иштирок этди. Ҳарбий оркестр садолари остида кутиб олинган илғор жангчиларга эсдалик совғалар топширилди. Эслатиб ўтамиз, халқаро ҳарбий ҳамкорлик алоқаларини мустаҳкамлаш ва махсус бўлинмаларда хизмат қилиш нуфузини ошириш мақсадида ташкил этилган мусобақада ҳарбий хизматчиларимиз АҚШ Миллий гвардиясининг махсус бўлинмалари ҳарбий хизматчилари билан куч синашди.

Мусобақа давомида ҳарбий хизматчиларимиз якка таркибда жисмоний тайёргарлик синовлари (6 та машқни ўз ичига олган тест), жисмоний ва руҳий зўриқиш йўлагидан ўтиш, тунда 15 км масофага ориентирлаш, 15 кг юк билан 20 км масофага марш югуриш, жанговар ва умумий тайёргарлик бўйича тест синовлари, иншо ёзиш (ҳарбий ҳамкорлик мавзусида 500 тадан кам бўлмаган сўз), артиллерия

оловини бошқариш, АҚШ намунасидаги ўқотар қуролларни нотўлиқ қисмларга ёйиш, йиғиш ва жанговар ҳолатга келтириш, шунингдек, улардан турли усул ва шароитларда ўқ отиш, тиббий тайёргарлик, оммавий қирғин қуролларидан ҳимояланиш, кутилмаган машқлар каби шартларни муваффақиятли бажардилар. Юртимиз посбонлари 15 кг юк билан 20 км масофага марш югуриш шартини 1 соат 54 дақиқа ичида бажариб, мусобақа рекордини янгиллади.

Тантанали тадбирда сўз олганлар юқори интеллектуал салоҳияти, жисмонан чиниққанлиги ҳамда ғалабага бўлган ишончи билан иштирокчилар орасида яққол ажралиб турган музаффар ҳарбий хизматчиларимизни энг юқори натижаларни кўрсатгани билан самимий қутлади. Юртимиз ўғлонлари мазкур беллашувда бир неча йиллардан бери биринчиликни қўлдан бермай келаётгани алоҳида эътироф этилди.

Катта лейтенант  
Дилшод РЎЗИҚУЛОВ,  
«Vatanparvar»

ҲАРБИЙЛАРИМИЗ РЕКОРДНИ ЯНГИЛАДИ



RAG'BAT

Ўзбекистон Республикаси Президенти, Қуролли Кучлар Олий Бош Қўмондони «Термиз» умумқўшин полигонида ўтказилган бригада тактик ўқуви машғулотларига ташриф буюриб, Мудофаа вазирлиги қўшинларининг жанговар шайлиги бўйича ҳаракатларини кузатган эди.



ЮРТ ҲИМОЯЧИЛАРИ ТАҚДИРЛАНДИ

Бригада тактик ўқувида Жанубий оператив қўмондонлигининг барча ҳарбий қисм ва бўлинмалари жалб этилди. Ўқувда бўлинмалар мўлжалланиши бўйича замонавий қуролли тўқнашувлар тажрибаларидан келиб чиқиб, янги тактик усулларни қўллаган ҳолда ҳаракатланди. Қолаверса, ўқувнинг жанговар отиш босқичи жараёнида мутахассислар томонидан артиллерия, жанговар машина ва гуруҳ қуроллари ҳамда ҳарбий авиациянинг жанговар самолёт ва вертолётларини қўллаган ҳолда ўқув жанговар вазифаларни бажариши намойиш этилди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти, Қуролли Кучлар Олий Бош Қўмондони ўтказилган бригада тактик ўқувида ҳарбий хизматчиларнинг ҳаракатлари ва ўқув объектларидаги жанговар тайёргарлик тадбирлари ташкил этилишига юксак баҳо берди.

Ушбу ўтказилган ўқувда «Термиз» умумқўшин полигони ўқув объектларини тайёрлаш, жанговар отиш босқичига тайёргарлик кўриш ва ўтказишда фаол иштирок этган бир гуруҳ ҳарбий хизматчилар мудофаа вазирининг буйруғи билан фахрий ёрлик,



қимматбаҳо совға ва «Намунали хизмати учун» кўкрак нишони билан тақдирланди. Тақдирлаш маросимида мудофаа вазирининг ўринбосари полковник Қодиржон Турсунов ўқувда қатнашган

барча шахсий таркибга ўз миннатдорлигини билдириб ўтди.

III даражали сержант  
Акбар АҲМЕДОВ  
Термиз гарнизони



Одатда, ҳарбий хизматчиларнинг жанговар ва жисмоний шайлиги, маънавияти ҳақида кўп гапирамиз. Айни жиҳатлар юрт осойишталигида муҳим, албатта. Ушбу мақоламизда эса айни шундай хусусиятларга эга Ватан ҳимоячиларини моддий-техник томондан таъминлаш ва унинг аҳамияти тўғрисида сўз юритамиз.



Долзарб мавзу доирасида Тошкент ҳарбий округи Чирчиқ гарнизони ҳарбий қисмлари ва муассасалари базасида Мудофаа вазирлиги моддий-техник таъминот мутахассислари билан ўтказилган ўқув-услубий йиғин қизгин муҳокама билан бошланди. Унда сўзга чиққан мудофаа вазирининг ўринбосари полковник З. Базарбаев ўқув-услубий йиғиннинг мақсади, соҳада олиб борилаётган ишларнинг таҳлили, келгуси режаларга батафсил тўхталиб ўтди.

Мудофаа вазирлиги коррупцияга қарши ички назорат бўлими бошлиғи адлия подполковниги Н. Комилов «Қўшинларда командирлар ва бошлиқларнинг коррупция ҳолатларини келтириб чиқарувчи асосий омиллар ва уларга қарши курашиш бўйича чора-тадбирлар» тўғрисида маъруза қилди.

Округлар (бирлашмалар) кўмондонларининг, ҳарбий қисм ва муассаса бошлиқларининг моддий-техник таъминот бўйича ўринбосарлари, моддий ва ёқилғи таъминот базалари, уй-жойдан фойдаланиш қисми бошлиқлари жалб этилган йиғинда таҳлиллар бир-бирига уланиб кетди. Қўшинлар объектларидаги санитар ҳолатлар таҳлили, йўл қўйилган камчиликлар ва уларни бартараф этиш бўйича чора-тадбирлар, ҳисобот даврида моддий-техник таъминот бўлимлари фаолияти таҳлили, ветеринария хизмати, озиқ-овқат ва кийим-кечак хизмати таҳлили, ёқилғи-мойлаш маҳсулотлари,

уй-жойдан фойдаланиш масалалари кенг қамровли муҳокама қилиниб, асосли хулосалар чиқарилди, таклиф ва тавсиялар умумлаштирилди.

Қурилиш ва таъмирлаш, қурилиш лойиҳалари, моддий-техник таъминот воситаларини катта ҳажмли юк ташувчи автомобиль транспортларида марказлашган ҳолда ташиш масалалари ҳам иштирокчиларнинг диққат марказида бўлди.

Йиғиннинг иккинчи куни эрта тонгда олинган жисмоний тайёргарлик синовлари иштирокчиларнинг бу борада қанчалар тобланганини намоён қилди.

Ўқув-услубий йиғин давомида қатнашчиларнинг дала шароитида моддий-техник таъминотни ташкил этиш бўйича кўникмаларини янада такомиллаштириш бўйича «Чирчиқ» дала-ўқув полигонидида амалий машғулотлар ўтказилди.

– Ўқув-услубий йиғин аввалида 2022 йил давомида ҳарбий округ, қўшилма, ҳарбий қисм командирлари ва муассасалар бошлиқларининг моддий-техник таъминот бўйича ўринбосарлари томонидан қўшинларда амалга оширилаётган тадбирлар танқидий таҳлил қилинди. Шундан сўнг йиғин қатнашчиларининг дала шароитида моддий-техник таъминотни ташкил қилиш бўйича кўникмаларини янада такомиллаштириш юзасидан амалий машғулотлар ташкил этилди. Қўшинларда моддий-техник таъминотнинг самарадорлигини оширишга қаратилган ишларни янада такомиллаштириш мақсадида офицерлар ўртасида ўзаро тажриба алмашишга алоҳида эътибор қаратилди. Яқунда йиғин иштирокчиларининг касбий малакаси, билим ва амалий кўникмалари баҳоланди, – дейди Мудофаа вазирлиги масъул офицери полковник Баҳодир Режапов.

ТАЪМИНОТ



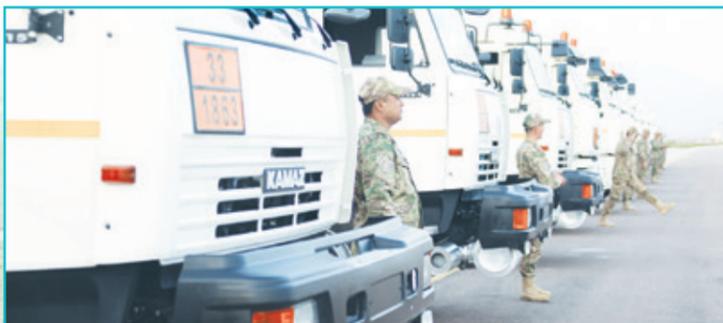


# АРМИЯ ТАЪМИН



Полигондаги кўргазмали машғулотлар фойдали тажриба алмашишларга бой бўлди. Моддий-техник таъминот взводнинг дала шароитида дала хўжалик таъминот пункти, озиқ-овқат омбори, овқатланиш жойларининг ёйилишини ташкил этиш, дала ҳаммоми ва ётоқхонаси йиғилганлар эътиборига ҳавола қилинди. Улар занжирли ва ғилдиракли ҳарбий техника ҳамда жиҳозларни темир йўл ҳаракатчан таркибига ортиш ва тушириш, маҳкамлаш, шунингдек, юк-кузатув ҳужжатларини расмийлаштириш тартиби ҳақида батафсил маълумотга эга бўлдилар.

Ҳарбий қисм қозонхоналари ва иситиш тизимларини қиш мавсумига тайёрлаш, баҳорги ва кузги-қишки кўрикларни ўтказиш тартиби ҳамда тегишли ҳужжатларни ишлаб чиқиш яна бир бор назардан ўтказилди. Ёнғин хавфининг олдини олиш чора-тадбирларига бағишлан-



ган ўқув-нуқта замонавий кўргазмали жиҳозларга бойлиги билан кўпчиликнинг ёдида қолди.

Чирчиқ олий танк кўмондонлик-муҳандислик билим юртида эса йиғин иштирокчилари замонавий тежамкор иситиш қозонлари, улардан фойдаланиш, ичимлик суви, табиий газ тизимларини ўрнатиш бўйича кўникмаларини оширдилар. Замонавий ускуналарни монтаж қилиш, уларнинг афзалликлари ҳамда техника хавфсизлиги бўйича тушунтиришлар берилди.

Йиғин иштирокчилари Тошкент ҳарбий округида жойлашган ҳарбий қисмлардан бирида ўрнатилган 300 кВт.ли қуёш фотозлектр станцияси фаолияти билан ҳам яқиндан танишдилар. Мутахассислар ушбу қурилманинг энергия тежамкорлиги ва муқобил манбаларни ошириши, ёқилғи энергиясини тежаши тўғрисида маълумотлар етказиб, юзага келган саволларга батафсил жавоблар бериб ўтди.

Йиғин доирасида Мудофаа вазирлиги кўшинларига янги русумдаги



моддий-техник таъминот махсус автомобиль техникалари тантанали равишда топширилди.

Ҳарбий хизматчиларнинг жаҳон бўйлаб эришаётган ютуқлари, республикамизнинг барча ҳудудларидаги дала-ўқув майдонларининг замонавий қиёфага келтирилгани, олий ҳарбий таълим муассасаларида курсантлар учун яратилган ҳавас қилгулик шароитлар ҳақида тўлқинланиб гапирармиз. Уч кун давом этган ўқув-услубий йиғин мобайнида бу ишлар осонликча, ўз-ўзидан бўлмаётганига яна бир бор ишонч ҳосил қилдик.

**Капитан Азиз НОҲҚУЛОВ,**  
«Vatanparvar»





Bahrom ABDURAHIMOV

## УНУТИЛМАС КУН ШУКУХИ



**«Ватанга қасамёд» монументи пойида Қуролли Кучларимиз сафидан резервга бўшатилаётган аскарларни кузатишга бағишланган тантанали маросим бўлиб ўтди. Унда мудофаа вазири ўринбосари генерал-майор Ҳамдам Қаршиев, Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг ўринбосари – Республика Ҳарбий прокурори адлия полковниги Ботир Қудратходжаев, Мудофаа вазирлиги ҳузуридаги Жамоатчилик кенгаши раиси Иқбол Мирзаалиев ва кенгаш аъзолари иштирок этди.**

Ватан – барчамиз учун азиз, мўътабар даргоҳ. Унинг номини эшитганда кўз олдимишга кун сайин чирой очаётган шаҳару қишлоқларимиз, шу юрда бахтли ҳаёт кечириётган инсонлар гавдаланади. Каттаю кичик қалбидаги бу шодлик, қувонч, юртдаги осуда ҳаёт, ривожланиш, тараққиёт замирида эса Ватанимиз ҳимоячилари бўлган ҳарбий хизматчиларнинг шарафли хизматлари бор. Шу сабабли шарафли касб соҳиблари доим элимиз ардоғида. Тантанали тадбир давомида сўзга чиққанлар ҳам Ватан ҳимоячиларининг фидойи хизматларини алоҳида эътироф этиб, уларга

бўлган ҳурмат ва эҳтиромларини изҳор қилдилар. Шунингдек, Қуролли Кучларда олиб борилаётган ислохотлар ҳусусида алоҳида тўхталиб, аҳоли орасида ҳарбий касб нуфузи ортаётганини, бугун юртимизда ўз ҳаётини шу соҳа билан боғлашни ихтиёр этаётган йигитлар сафи йил сайин кенгаяётганини мамнуният билан тилга олдилар. Юрт тинчлигини ҳимоя қилишдек шарафли йўлни мардондор босиб ўтган ва айни дамда яқинлари бағрига ошиқаяётган ўғлонларни ҳаётларидаги ушбу унутилмас кун билан самимий муборакбод этишди, уларга соғлик-саломатлик, келгуси ҳаётларида улкан зафарлар ёр бўлишини тилашди.

– Мардлик, матонат бизга аجدодлардан мерос, – дейди Мудофаа вазирлиги ҳузуридаги Жамоатчилик кенгаши аъзоси, Ўзбекистон халқ артисти Афзал Рафиқов. – Шу заминда туғилиб ўсган инсон борки, қонида мана шу фазилат жўш уради. Мардлик инсонни энг буюк ишларга ундайди, шу юрт, шу Ватан учун фидойилик қилишга ундайди. Қувонарлиси, бугун тинчлигимизнинг қалқони бўлган Ватан ҳимоячиларимизнинг бари мард ва жасур. Сафда турган йигитларга қараб, кўнглимдан ана шундай ёқимли ўйлар кечяпти. Бу ўғлонлар аждодларимизнинг муносиб авлодлари, юртимизнинг фахри. Мана шундай фидойи ўғлонлар бор экан, тинчлигимизга, осойишталигимизга ҳеч ким раҳна сололмайди. Юртимиз янада тараққий этиб, гуллаб-яшнайдди. Демакки, юртимиз тинчлиги, келажаги ишончли қўлларда.

Тантанали маросим давомида бир гуруҳ аскарларга ҳарбий қисм қўмондонлигининг тавсияномалари топширилди. Хизмат фаолияти давомида сафдошларига ҳар жиҳатдан ўрнак бўлган яна бир гуруҳ ҳарбий хизматчиларнинг ота-оналарига ташаккурномалар йўланди.

– Хизматни контракт бўйича давом эттирмоқчиман, – дейди оддий аскар Бегзод Қуронбоев. – Чунки муддатли ҳарбий хизмат мобайнида ҳарбий касбга қизиқишим ортди. Ҳаётимни шу касб билан боғлашга аҳд қилдим. Ушбу мақсадимни ота-онамга айтганимда, улар ҳам жуда хурсанд бўлишди. Мен юртимиз тинчлиги ва осойишталигини сақлашдек муқаддас вазифани сидқидилдан адо этишга, ота-онамнинг, яқинларимнинг, устозларимнинг ишончини шараф билан оқлашга сўз берман!

– Бу ерда ўтган ҳар бир кун биз учун сабоқ бўлди, – дейди оддий аскар Сухроб Очилов. – Жисмонан янада чиниқдик, маънан юксалдик. Бунинг учун устоз офицер ва сержантлардан миннатдоримиз. Бу йил Тошкент ахборот технологиялари университетига ўқишга кирмоқчиман. Муддатли ҳарбий хизматга қадар тайёрлов курсларида



билимимни бойитган бўлсам, ҳарбий қисмда ҳам тайёргарликни сусайтирганим йўқ. Қўлга киритган тавсияномам ҳам мен учун яна бир имконият. Келажақда эгаллаган соҳамнинг етук мутахассиси бўлиб, Ватаним равнақида ўз хиссамни қўшсам дейман.

**Подполковник Гулнора ҲОЖИМУРОДОВА**

### ҚИЁМАТ ДЎСТ ҚИЛДИ ВАТАН МАТЛАБИ...

*Хизматга оз қолди сафдош биродар,  
Кетамиз воҳаю водий томонга.  
Ватан муҳаббати бўлмаганда гар,  
Жонни тикармидик бу улуғ шонга?*

*Севдик ва севгимиз учун яшадик,  
Юртга қалб берганмиз, онага меҳр.  
Шу икки муҳаббат бизни қилди тик,  
Бахт дегани асли шумасми ахир?*

*Қорачиқдек асраб остоналарни  
Яшадик, армия – ҳаёт мактаби.  
Бир мақсад йўлида сизу бизларни  
Қиёмат дўст қилди Ватан матлаби.*

**Оддий аскар Сайфулло САЛИМОВ**  
Жануби-ғарбий маҳсус ҳарбий округ



ЗАМОНАМИЗ ГУЛАЙИМИ



Қуролли Кучлар сафида куч ва шижоатда эркаклардан қолишмайдиган ҳарбий хизматчи аёллар ҳам борки, улар ҳақида ҳар қанча гапирсак арзийди. I даражали сержант Айгул Умбетова шундай фидойи ҳарбий хизматчилардан бири. Қаҳрамонимизнинг мақташга, ўрناق бўлишга арзигулик сифатлари бисёр. Қуролли Кучлар ташкил этилганининг 30 йиллиги ва 14 январь – Ватан ҳимоячилари куни байрами арафасида унинг «Шухрат» медали ҳамда «Тўмарис» кўкрак нишони билан тақдирлангани ҳам фикримизнинг яққол исботи бўла олади. Қўшалок давлат мукофоти Айгул Умбетовани чексиз қувонтиргани шубҳасиз.

Айгул опа билан анчадан бери суҳбатлашни кўнглимга тугиб юрардим. Шундай кунларнинг бирида у билан Шимоли-ғарбий ҳарбий округ тарихидан сўзловчи мўъжазгина музейда учрашиб, суҳбатлашдик. Мазкур суҳбат тафсилотларини қўйида эътиборингизга ҳавола қиламиз.

– Айгул опа, аввало, қўшалок мукофот муборок бўлсин. Албатта, хизматингиз эътироф этилгани жуда қувонарли. Биламизки, армияда эркаклар билан елка-елка бир сафда туриб, Ватан тинчлиги ва осойишталиги йўлида хизмат қилиш анча машаққатли, тўғрими? Нега айнан ҳарбий соҳани танлагансиз?

– Табрик учун раҳмат. Эгнимга ҳарбий либос кийганимдан бери рағбат учун хизмат қилмаганман, балки Ватан учун хизмат қилишни олий мақсад, деб билганман. Давлатимиз раҳбари номидан топширилган мукофотлар ҳаёт йўлими шунчаки босиб ўтмаганимни англатди. Она Ватанимга бўлган чексиз муҳаббатим жавобсиз қолмади. Бундан бағоят хурсандман. Нега айнан ҳарбий соҳани танлаганим ҳақида келинг, бир бошидан сўзлаб берсам.

Қорақалпоғистон Республикаси Қонликўл туманида туғилиб ўсганман. Оиламизда ҳарбийлар йўқ. Ота-онам тиббиёт соҳа вакиллари бўлгани учунми, мен ҳам Нукус шаҳридаги 2-сонли тиббиёт билим юртида ўқиганман. Ўқишни битириш арафасида билим юртимизга ҳарбийлар келиб, талабалар билан суҳбат олиб борган. Ҳарбий бўлиш истагида бўлганларни армия

сафларига қабул қилишларини айтишган. Биласизми, ўша лаҳзаларда ўзимни ҳарбийлар орасида, саф майдонида тасаввур қилган эдим. Қизларни қабул қилишмайди, дея шаштимдан қайтармоқчи бўлганлар ҳам бўлган. Лекин мақсадим сари интилавердим. Қарабсизки, синовлардан муваффақиятли ўтиб, Нукус гарнизонидаги энг олис ҳудудлардан биридаги тиббиёт пунктида хизматимни бошлаганман. Ўшанда онам «Сен танлаган йўл – фидойилик, мардлик, жасурлик йўли. Тўмариснинг авлодисан, Ватанга содиқ хизмат қил!» дея дуо қилганлар. Ўша воқеага ҳам мана қарийб 21 йил бўлибди...

– Сизни илк бор «Тўмарис издошлари» кўрик-танловига тайёргарлик жараёнида Гулайим образида кўрдим. Суҳбатлашишга бироз ҳайиқдим. Сабаби кўзингиздан ўт чақнаб, ёвга қарши жангга ҳозирланган моҳир саркардани гавда-лантиргандингиз.

– Негадир кўпчилик мenden ҳайиқиб туради (кулади). Асли ундай қаҳри қаттиқ аёл эмасман. Гулайим образида эса ўзимни ҳақиқатан ҳам душманга қарши жанг олиб бораётган ботир аёлдек ҳис этдим. Қорақалпоқ халқ оғзаки ижодининг «Қирққиз» достонида қирқ қиздан иборат жангчи қизларни бошқариб, Эрон шоҳи Нодиршоҳ ва қалмоқ хони Суртойга қарши жанг олиб борган саркарда Гулайим ҳамда сак ва массагетлар маликаси Тўмарис ҳақида болалик чоғларимданноқ эшитиб, улғайганман. Қорақалпоқларда бир удум бор. Тўй ва маросимлар бўладими, тадбирлар бўладими, албатта, халқ қаҳрамонлик дostonлари бахши ва жировлар томонидан айтиб куйланади. Шунданми, халқ дostonларидаги қаҳрамонлар қалбимизга яқин. Гулайим ўз ерини босқинчилардан қутқармоқ учун жангга кирган бўлса, сиз айтаётган танловда мен унинг образида округимиз шарафини муносиб ҳимоя қилишдек масъулиятли вазифани бажардим. Бунинг қанчалик уддасидан чиққанганимни танловни кузатганлар яхши билади...

– Тарих ҳақида сўз очганингиз мени қувонтирди. Демак, тарихни ўрганишга қизиқишингиз кучли. Тўғри топдимми?

– Бежиз сиз билан музейда учрашиб турганимиз йўқ ахир. Юқорида айтганимдек, тарих билан ҳамнафас улғайдим. Жонли тарих ичида яшайман. Жуда кўп археологик объектлар Қорақалпоғистон ҳудудида жойлашган. Дунёнинг машҳур масканларидан бири «Саҳродаги Лувр» номини олган Савицкий музейимиз бор. Сиз билан кўришиб турган мазкур музейда ҳарбий тарих билан бирга Қорақалпоғистон ва Хоразм тарихлари ҳам ўрин олган. Машҳур санъаткор-

ларимиздан Амет ва Айимхан Шамуратовлар ҳақида эшитган бўлсангиз керак. Мана бу уларнинг суратлари (витринадан ўрин олган фотоларга ишора қилади). «Қарақалпоқ қизлари» деган кўшиқниям эшитганмисиз? Уни Айимхан Шамуратова ижро этган.

Ҳа, Ўзбекистон ва Қорақалпоғистон тарихи бир-бирига туташ, ўзбек ва қорақалпоқ халқлари азалдан оға-ини, қавму қариндош. Айтмоқчи, сиз мени қорақалпоқ миллатига мансуб деб ўйласангиз керак? Йўқ, мен ўзбекман. Лекин қорақалпоқлар ичида улғайдим. Овулим, оғайниларим қорақалпоқ. Биз томонларда нон шакли ҳам мазаси ҳам ўзгача. Жугери гуртик деган мазали таомимиз бор. Буларнинг барида Ватан манзараси яширин. Мен учун Ватан тушунчаси шу.

– Касбингдан камол топ, дейишади. Жамоангиз сизни яхши кўриб, ўз касбининг устаси, ватанпарвар аёл деб таърифлашди. Ўзингиз-чи, ўзингиз ҳақингизда нима дейсиз?

– (Узоқ ўйланиб) 23 ёшимдан бери Қуролли Кучлар сафидаман. Ҳарбий соҳада амалга оширилган ислохотлар қамрови йилдан йилга кенгаймоқда. Мен хизматни бошлаган вақтларда бугунгидек шароит йўқ эди. Бугун замонавий тиббиётга мўлжалланган асбоб-ускуналар билан жиҳозланган шинам масканда хизмат қиляпмиз. Ҳарбийларнинг ижтимоий ҳимояси йўлида олиб борилаётган ислохотларнинг натижасида ҳарбий аёлларга ҳам эътибор ортди. Биргина «Тўмарис» кўкрак нишонининг таъсис этилишининг ўзи қанчадан-қанча фидойи ва ватанпарвар аёлларни кашф қиляпти. Мен доим шундай имкониятлардан унумли фойдаланишга интиламан. Чунки интилиш инсонни янги марралар сари етаклайди. Танлаган касбида камол топишига ёрдам беради. Балки шунинг учундир касбдошларим орасида ҳурмат топдим. Бундан жуда хурсандман.

Биласизми, қаергадир шошган вақт оралиғида эришилган ютуқлар, йўқотилган йиллар бўларкан. Лекин шундай бўлса-да, ҳар бирдан бир сабоқ оласан. Бу яхши албатта!

Мақоламиз қаҳрамони ҳақида хизматдошлари, аскарлар ҳам самимий дил сўзларини изҳор этишди. Демак, инсоннинг қалби эзгуликни кўзлаб, ўз ишига меҳр билан ёндашса, ҳурмат ва эътирофга лойиқ саналар экан. Демак, қорақалпоқ заминида улғайган Айгул Умбетова армияда шунчаки хизмат қилмаяпти, балки Ватан олдидаги эр йигитнинг аҳдини аёл қалби билан шараф ила бажармоқда.

**Шоҳиста АБДУРАҲМОНОВА,**  
Шимоли-ғарбий ҳарбий округ матбуот хизмати

# КОНСТИТУЦИЯ ВА ИНТЕРНЕТ

Бугунги кунда дунё ахборот маконига айланганлиги Ўзбекистонда ахборот, ундан фойдаланишнинг ҳуқуқий асосларини ривожлантириш, Конституцияга халқимиз манфаатларини таъминлайдиган ўзгартиришлар киритилиши зарурлигидан дарак беради.

Жумладан, амалдаги Конституциямизнинг 29-моддасида ҳар ким фикрлаш, сўз ва эътиқод эркинлиги, ўзи истаган ахборотни излаш, олиш ва уни тарқатиш ҳуқуқига эгаллиги, фикр юритиш ва уни ифодалаш эркинлиги фақат давлат сири ва бошқа сирларга тааллуқли бўлган тақдирдагина қонун билан чеклаши мумкинлиги белгиланган. Шу ўринда амалдаги конституциявий тузумга қарши қаратилган ахборот ва қонун билан белгиланган бошқа чеклашлар бундан мустаснолиги ҳам қайд этилган.

Кўриниб турибдики, Асосий қомусимизда ахборот олиш ҳуқуқи инсоннинг асосий ҳуқуқларидан бири сифатида эътироф этилган. Лекин 30 йил олдин қабул қилинган бу норма жамият ҳаётида рўй бераётган улкан ўзгаришларни, ахборот технологияларининг ижтимоий-иқтисодий муносабатларга таъсирини ҳар жиҳатдан қамраб ололмадики кўриниб турибди.

XXI асрда инсонларнинг, айниқса, ёшларнинг фикр ва сўз эркинлиги, ўзи истаган ахборотни излаш, олиш ва уни тарқатиш сингари ҳуқуқларини қандай амалга оширилиши уларнинг ахборот ресурслари, коммуникация технологиялари, хусусан, интернетдан эркин фойдаланишларига бевосита боғлиқ.

Шундай экан, ҳаёт тарзимизнинг, касбий фаолиятимизнинг салмоқли бир бўлаги, комил инсон шаклланишининг асосий омилларидан бири

бўлаётган Global интернет тармоғидан эркин фойдаланиш ҳуқуқининг Асосий қомусимиз – Конституцияга киритилиши айни муддао ҳисобланади. Бу халқаро ҳуқуқ нормаларида, ривожланган давлатлар конституцияларида мустаҳкамланган ва ўзининг самарасини кўрсатяпти.

Масалан, БМТнинг 2016 йил 5 июлдаги резолюциясида интернетдан фойдаланиш асосий инсон ҳуқуқларидан бири экани таъкидланган. 2022 йилнинг апрель ойида АҚШ, Европа Иттифоқига аъзо давлатлар ва бошқа 32 мамлакат томонидан «Интернет келажаги Декларацияси»да қабул қилинди. Унда замонавий ахборот технологияларидан фойдаланиш имкониятларини кенгайтириш, интернетнинг «очик, ишончли ва хавфсиз»лигини таъминлаш масалаларга катта эътибор қаратилган. Бу, энг аввало, интернетнинг жамият ва инсоният тараққиётидаги ўрни ва роли нақадар юксалаётганидан далолатдир. Финландия, Эстония, Испания сингари давлатларда замонавий ахборот технологияларидан эркин фойдаланиш давлат томонидан қафолатланиши белгиланган. Франция Конституциявий кенгаши 2009 йили интернет ва ахборотдан фойдаланишни инсон ҳуқуқларининг ажралмас қисми сифатида эътироф этган.

Бугун жадал суръатлар билан ривожланаётган, ўз жамияти, иқтисодиёти, умуман барча соҳаларни рақамлаштиришга киришган Янги

Ўзбекистон бу – сиёсий жараёнлардан четда қолмаслик учун фаол ҳаракат қилмоқда. Бу – ҳозирги давр талаби.

Масаланинг яна бир диққатга сазовор жиҳати бор. Ахборот ва алоқа технологияларининг доимий, узлуксиз ривожланиб бориши, улардан фойдаланишнинг янги шакл ва воситаларининг доимо пайдо бўлиши кибермаконда ҳуқуқбузарликлар, жиноятлар сонининг кўпайишига олиб келиши мумкин ва бу вазият уларга қарши курашнинг янги, замонавий, ниҳоятда такомиллашган усулларини яратишни, тартибга солишнинг янги механизмларини ишлаб чиқишни талаб қилиши табиий. Яъни миллий қонунчилигимизда ахборот хавфсизлиги, киберхавфсизлик масалаларига оид нормаларни тизимли, ахборот технологиялари ривожига параллел равишда такомиллаштириб боришимиз кераклигини даврнинг ўзи тақозо қилмоқда. Бунинг учун ҳуқуқий асос яратилиши керак. Янги Конституцияда интернетдан эркин фойдаланиш ҳуқуқининг мустаҳкамланиши миллий қонунчилигимиздаги шу соҳадаги муносабатларни тартибга солиши, яъни барча муносабатлар қонун доирасида бўлишини таъминлаш учун зарур платформа бўлади.

Бундан ташқари, интернет тармоғидан ахборот олиш ва уни тарқатишдаги суиистеъмолликларни, инсон ҳуқуқларининг поймол бўлиши, ёшларимизнинг ноанъанавий таҳдидлар таъсирига тушиш ҳолларининг олдини олиш, бошқа шахсларнинг барча конституциявий ҳуқуқларини ҳимоя қилиш мақсадида, шахсий сир, давлат сири ёки бошқа соҳаларга тааллуқли сир деб эътироф этилган ахборотларни олиш ва тарқатишни қонунга мувофиқ чеклаш лозим. Бошқа барча ҳолатларда ҳар бир фуқаро ахборот ресурслари, комму-

никация технологиялари, интернетдан эркин фойдаланиш имкониятига эга бўлишлари керак.

Конституцияга киритилаётган ўзгартишлар қаторида «Ҳар ким исталган ахборотни излаш, олиш ва тарқатиш ҳуқуқига эга. Давлат интернет жаҳон ахборот тармоғидан фойдаланишни таъминлаш учун шарт-шароитлар яратади.

Ахборотни излаш, олиш ва тарқатишга бўлган ҳуқуқни чеклашга фақат қонунга мувофиқ ҳамда фақат конституциявий тузумни, аҳолининг соғлиғини, ижтимоий ахлоқни, бошқа шахсларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш, жамоат хавфсизлигини ҳамда жамоат тартибин таъминлаш, шунингдек, давлат сирлари ёки қонун билан қўриқланадиган бошқа сир ошкор этилишининг олдини олиш мақсадида зарур бўлган доирада йўл қўйилади» деган жумлаларни ёдга олиш даркор.

Шуни эътироф этиш керакки, 2023 йил январь ҳолатига кўра, дунёда интернет фойдаланувчилари сони 5,16 млрд.дан ошди, бу дунё аҳолисининг 67 фоизини ташкил қилади. Ушбу кўрсаткич Ўзбекистон Республикасида 31 миллиондан ошди, бу эса 86 фоиз (*Ўзбекистонда аҳоли сони 36 миллиондан ортиқ*)ни ташкил этади.

Интернет ижтимоий тармоқлари фаол фойдаланувчилар сони 2023 йил февраль ҳолатига кўра, дунёда 4.74 млрд.дан ошди, бу дунё аҳолисининг 59 фоизини ташкил қилади. Ушбу кўрсаткич Ўзбекистон Республикасида 7 миллиондан ошди.

Юқорида келтирилган фактлар, Янги Конституцияга келтирилаётган ўзгаришларга эҳтиёж мавжудлигини ва улар шахс манфаатларини ҳимоя қилишга йўналтирилганлигидан далолат беради.

**Ш. HOЛИҚОВ,  
А. МУСАЕВ,**

**Жамоат хавфсизлиги  
университети Ахборот  
технологиялари кафедраси  
профессор-ўқитувчилари**

## POYDEVOR

Har bir davlat o'z istiqloq va taraqqiyot yo'lini tanlar ekan, xalq farovonligini ta'minlashga xizmat qiladigan eng muhim maqsad va vazifalarini o'zining Konstitutsiyasi – Asosiy qonunida mustahkamlab oladi. Binobarin, o'z xalqining xohish-irodasi, dili va tilidagi ezgu niyatlariga hamohang Konstitutsiyaga ega bo'lgan mamlakat, o'zi belgilagan yuksak marralardan hech qachon og'ishmasdan, doimo oldinga qarab boradi.

# MENIKI, SENIKI, BIZNIKI!



Bugun xalqimiz katta yo'lga chiqdi. Yo'lki, chinnidek toza, ozoda, keng va ravon, eng muhimi, adog'i nurlil manzillarga, obodlikka, farovon hayotga tutash. Vaqt hech qachon to'xtab turmaydi. Ertangi kunimiz bugungisidan ham farovon va osoyishta bo'lishi uchun barchamiz sidqidildan harakat qilishimiz, hamjihatlik bilan yurt ravnaqi va uning porloq istiqboliga hissa qo'shishimiz kerak. Yangilanayotgan Konstitutsiya baxtli kelajagimiz, farovon hayotimizning muhim hujjati bo'la oladi, desak hech ham mubolag'a qilmagan bo'lamiz.

"Konstitutsiya meniki, seniki, bizniki! Konstitutsiya o'zimizniki!" naqadar jozibali va hayotbaxsh so'zlar. Ha, bugun yurtimizning har bir go'shasida ushbu shior ostida targ'ibot tadbirlari, xalqimizning jipsligi, hamjihatligida ko'tarinki ruhda o'tkazilmoqda.

Termiz davlat universitetida ham "Konstitutsiya meniki, seniki, bizniki! Konstitutsiya o'zimizniki!" shiori ostida professor-o'qituvchilar hamda talaba-yoshlar ishtirokida o'tkazildi.

"Konstitutsiyaning yagona manbai va muallifi – xalq". Darhaqiqat, bugun yurtimizda "Inson qadri uchun" degan ezgu tamoyil asosida aholini hayotdan rozi qilish ishlari davom etmoqda. Albatta, bularning barchasida Bosh qomusimizning o'rni katta. Yangilanayotgan Konstitutsiya inson qadri yanada yuksaltirishi, huquq va manfaatlarini himoya qilishi kabi o'zgartirishlari bilan ahamiyatlidir.

Aytish kerakki, bu kabi muhokama-munosabat tadbirlari oliygohimiz bo'ylab barcha fakultetlarda uyushqoqlik bilan o'tkazilmoqda. Quvonarlisi, mazkur jarayonlarga talaba-yoshlar ham o'z tashabbus va takliflarini bildirib, faollik ko'rsatishyapti.

Zero, Yangi O'zbekistonning yangi Konstitutsiyasi ertangi farovon turmushimizning poydevoridir.

**Jamshid NAZAROV,  
Termiz davlat universiteti  
o'zbek filologiyasi fakulteti tyutori**

**Мазкур рукн остида муштарийларга референдум қонунчилиги ва амалиёти бўйича туркум мақолалар бериб бориш назарда тутилган. Бу орқали референдум ўтказувчи участка комиссияларини тузиш тартиби ва улар фаолиятининг асосий жиҳатлари, референдумда овоз берувчи фуқароларнинг рўйхати билан ишлаш, муддатидан олдин овоз беришни ташкил этиш ва ўтказиш, референдум ўтказувчи участка комиссиясининг фаолияти, референдум участкасида овозларни санаб чиқиш ва натижаларни белгилаш, референдум ўтказувчи участка комиссиясининг оммавий ахборот воситалари вакиллари, кузатувчилар билан ҳамкорлиги ҳақида маълумот ва тушунчаларга эга бўлишингиз мумкин.**

**Участка комиссияси аъзоларининг қолган ярмини шакллантиришда қуйидаги захиралардан фойдаланиш тавсия этилади:**

- сайлов ва референдумга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш борасида иш тажрибасига эга, аҳоли ўртасида обрў-эътибор қозongan фуқаролар;
- нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари вакиллари;
- ҳуқуқий билим ва малакага эга шахслар;
- хорижий тилларни биладиган мутахассислар.

**Участка комиссиялари таркибига қуйидагиларнинг киритилишига эътибор қаратиш лозим:**

- аёл ва эркекларнинг тенг вакилликни таъминлашга;
- ногиронлиги бўлган ижтимоий фаол фуқароларни.

**Қуйидаги ҳолларда участка комиссияси аъзоси ўз аризасига ёки уни комиссия аъзоси этиб тасдиқлаган органнинг қарорига кўра комиссия таркибидан чиқарилади:**

- референдум ўтказувчи бошқа комиссия таркибига сайланганда;
- сиёсий партияга аъзо бўлганда;
- вилоят, туман, шаҳар ҳокими этиб тайинланганда (тасдиқланганда);
- прокуратура ёки судга масъул лавозимга тайинланганда (сайланганда).

**Участка комиссияси аъзолари қандай рағбатлантирилади?**

**Референдум ўтказувчи комиссияларнинг аъзоларига референдумга тайёргарлик кўриш ҳамда уни ўтказишга доир харажатлар сметасида кўрсатилган миқдорда:**

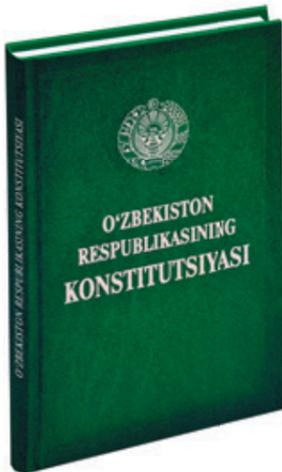
- транспорт;
  - овқатланиш харажатлари ва бошқа харажатларнинг ўрнини қоплаш мақсадида компенсация тўланади.
- Референдум ўтказувчи комиссиянинг раиси, раис ўринбосари, котиби ёки бошқа аъзоларидан бири комиссиянинг қарорига биноан, референдумга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш даврида ишлаб чиқариш ёки хизмат вазифаларини бажаришдан озод қилиниши мумкин. Бунда референдум ўтказиш учун ажратиладиган маблағлар ҳисобидан унинг ўртача ойлик иш ҳақи сақлаб қолинади.

**Участка комиссиясининг ваколатлари:**

- референдум участкаси бўйича овоз берувчи фуқароларнинг рўйхатини СЖБАТдаги СЯЭР асосида тузади;
- фуқароларни овоз берувчи фуқаролар рўйхати билан таништирилади, рўйхатда йўл қўйилган хатолар ва ноаниқликлар тўғрисидаги аризаларни қабул қилади ҳамда кўриб чиқади ва рўйхатга тегишли ўзгартиришлар киритиш тўғрисидаги масалани ҳал этади;
- овоз берувчи фуқароларни рўйхат билан танишиб чиқиш жойи ва вақти тўғрисида хабардор қилади;
- референдум кунини ўз яшаш жойида бўлиш ва овоз беришда иштирок этиш имкониятига эга бўлмаган ва муддатидан олдин овоз берган овоз берувчи фуқаролардан тўлдирилган овоз бериш бюллетенларини ёпиқ конвертларда қабул қилиб олади;
- аҳолини референдум кунини ва овоз бериш жойини тўғрисида хабардор этади;
- бинони яширин овоз бериш кабиналари ёки хоналари, овоз бериш қўтилари, шунингдек, бошқа жиҳозлар билан таъминлайди;
- референдум кунини участкада овоз беришни ташкил этади;
- соғлиғининг ҳолатига ёки бошқа сабабларга кўра, овоз бериш биносига кела олмаган овоз берувчи фуқароларнинг илтимосига биноан улар турган жойда овоз беришни ташкил этади;
- овозларни санаб чиқади;
- овоз берувчи фуқароларнинг ва референдум жараёни бошқа иштирокчиларининг мурожаатларини кўриб чиқади ҳамда улар юзасидан қарорлар қабул қилади.

**Участка комиссияси раиси:**

- Участка комиссияси фаолиятига раҳбарлик қилади;
- комиссия мажлисларини чақиради, уларда раислик қилади ва уни ўтказиш тартибини белгилайди;
- комиссия аъзолари ўртасида вазибаларни тақсимлайди;
- давлат органлари, халқаро ташкилотлар, жамоат бирлашмалари билан муносабатларда комиссия номидан иштирок этади;
- Участка комиссияси жойлашган бино ва овоз бериш хонасининг жиҳозланишини ташкил этади;



# АВВАЛ — ИНСОН, КЕЙИН — ЖАМИЯТ ВА ДАВЛАТ

- Участка комиссияси қарорлари, комиссия раисининг ўринбосари, котиби ва аъзоларининг гувоҳномалари ҳамда бошқа ҳужжатларни имзолайди;
- жисмоний ва юридик шахслардан келиб тушган мурожаатларни комиссия аъзолари ўртасида кўриб чиқиш учун тақсимлайди;
- овоз берувчи фуқаролар рўйхатига киритилганлар тўғрисидаги маълумотларнинг тўғрилигини текшириш учун участка комиссияси аъзоларининг уйма-уй айланиб чиқишини ташкиллаштирилади ва мувофиқлаштириб боради.
- участка комиссияси аъзоларининг овоз бериш кунини вазибаларини белгилайди;
- маҳаллий кузатувчилар, оммавий ахборот воситаларининг вакиллари, бошқа давлатлар ва халқаро ташкилотлар кузатувчилари билан комиссия номидан иш олиб боради;
- референдумга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш жараёнидаги ҳуқуқбузарликлар аниқланган тақдирда, бу ҳақда округ комиссиясини ёки ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларни хабардор қилади.

Участка сайлов комиссияси раиси ўз ваколатларини бажара олмаган, шунингдек, участка сайлов комиссияси раиси бўлмаган тақдирда, унинг ваколатлари раис ўринбосари ёки участка сайлов комиссияси қарори билан комиссия аъзоларидан бирининг зиммасига юклатилади.

**Участка комиссияси раиси ўринбосари:**

- участка комиссияси аъзоларининг малакасини ошириш ва уларнинг фаолиятини услубий жиҳатдан таъминлашни ташкил этади;
- оммавий ахборот воситалари вакиллари билан алоқалар ўрнатади, уларда комиссия фаолиятини ҳар томонлама ёритилишини ташкиллаштирилади;
- маҳаллий кузатувчилар, оммавий ахборот воситаларининг вакиллари, бошқа давлатлар ва халқаро ташкилотлардан кузатувчиларни тегишли референдум комиссияси томонидан берилган ҳужжатлар асосида рўйхатга олишни ташкиллаштирилади;
- жисмоний ва юридик шахсларни, шунингдек, уларнинг вакилларини қабул қилади ва уларнинг мурожаатларини белгиланган тартибда кўриб чиқишни ташкил этади;
- участка комиссияси аъзоларини жалб этган ҳолда комиссия қарорлари ижросини таъминлайди;
- участка комиссияси раисининг топшириқларини бажаради;
- ўз ваколатлари доирасида участка комиссиясининг бошқа аъзоларига топшириқлар беради.

**Участка комиссияси котиби:**

- мажлисларни ташкиллаштирилади, муҳокама этиладиган масалалар бўйича қарор ва бошқа ҳужжатлар лойиҳаларини тайёрлайди;
- мажлис ўтказилиш вақти ва жойи ҳақида хабардор қилади;
- раис ва раис ўринбосари топшириқларини бажаради;
- иш ҳужжатларини номенклатура асосида юритиб боради;
- округ комиссияси котибидан СЖБАТга кириш учун тегишли маълумотларни олади;
- овоз берувчи фуқароларнинг рўйхатини СЯЭРдан юклаб олади ва комиссия раисига тақдим этади;
- референдум қонунчилигига мувофиқ бошқа ваколатларни амалга оширади.

**Участка комиссияси аъзоси:**

- участка комиссияси раиси томонидан тақсимланган тақсимотга асосан ўзига юклатилган вазибаларни ҳамда раис ва унинг ўринбосари топшириқларини ўз вақтида, сифатли бажаради;

- участка комиссияси мажлисларида қатнашади;
- кўриб чиқиш ўзига юклатилган жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатларини белгиланган муддатларда кўриб чиқишини таъминлайди;

- участка комиссияси раиси томонидан овоз бериш кунини белгиланган вазибаларнинг ўз вақтида ва сифатли бажарилишини таъминлайди;

- референдумга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш жараёнидаги ҳуқуқбузарликлар аниқланган тақдирда, улар тўғрисида дарҳол раис ёки раис ўринбосарини хабардор қилади;

- овоз берувчи фуқароларнинг шахсини тасдиқловчи ҳужжати асосида унинг овоз берувчи фуқаролар рўйхатидаги маълумотларини текширади, унга овоз бериш учун овоз бериш бюллетенини имзо қўйдириб топширади;

- кузатувчиларга ва оммавий ахборот воситалари вакилларига референдум жараёнини кузатиш учун шарт-шароитлар яратади.

**Референдум ўтказувчи участка комиссиялари фаолиятини самарали ташкил этиш.**

Участка комиссиясининг мажлиси, агар унда мажлис ўтказилаётган кундаги комиссия аъзолари умумий сонининг камида учдан икки қисми иштирок этаётган бўлса, ваколатли ҳисобланади.

Участка комиссиясининг қарори очик овоз бериш йўли орқали комиссия аъзолари умумий сонининг кўпчилиги овози билан қабул қилинади. Овозлар тенг бўлиб қолган тақдирда, раислик қилувчининг овози ҳал қилувчи ҳисобланади.

**Участка комиссиясининг мажлисларида:**

- юқори турувчи комиссия аъзолари;
  - сиёсий партиялардан;
  - фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларидан;
  - фуқаролар ташаббускор гуруҳларидан кузатувчилар;
  - оммавий ахборот воситаларининг вакиллари;
- бошқа давлатлар ва халқаро ташкилотлардан кузатувчилар иштирок этиши мумкин.

## ЁДДА ТУТИНГ!

Участка комиссияси ишининг ташкилий шакли унинг заруратга қараб ўтказиладиган мажлиси ҳисобланади.

Участка комиссиясининг таркиби тасдиқланганидан сўнг комиссия қуйидаги тадбирларни амалга оширади:

Бир кунлик муддатда участка комиссиясининг биринчи ташкилий мажлисида кўриб чиқиладиган масалалар:

- участка комиссиясининг референдумга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказишга доир иш режасини тасдиқлаш;
- участка комиссияси аъзолари ўртасида вазибаларни тақсимлаш;
- участка комиссияси аъзолари томонидан фуқароларнинг ҳар кунлик қабулини ташкил этиш;
- участка комиссияси аъзоларининг навбатчилигини ташкил қилиш;
- участка комиссиясининг иш ҳужжатлари номенклатурасини ишлаб чиқиш, тасдиқлаш ва амалда қўллаш тўғрисида қарор қабул қилиш.

Участка комиссиялари референдум якунлари расмий эълон қилинганидан кейин ўз фаолиятини тугатади.

**Мудофаа вазирлиги Тарбиявий ва мафқуравий ишлар бош бошқармаси**



# УЧИНЧИ РЕНЕССАНСНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ

**Жаҳонда ғоявий таҳдидлар кучайган ва сиёсий курашлар кескинлашган, космополитизм ғоялари ривожланиб бораётган шароитда ёшларда ватанпарварлик руҳиятини ривожлантириш, ижтимоий масъулият ва дахлдорлик туйғуларини шакллантириш ва шу асосида ижтимоий лоқайдлик ва бефарқликни бартараф этиш ҳамда ватанфурушликнинг ижтимоий салбий таъсирини камайтиришга қаратилган ислохотларга кўпроқ эҳтиёж сезилмоқда.**

Бугунги кунга келиб Ўзбекистонда янги Уйғониш, яъни Учинчи Ренессанс пойдеворини яратишга доир ислохотлар бошланди. Президентимиз Шавкат Мирзиёев таъкидлаганидек, «Учинчи Ренессанс пойдеворини яратиш» ғояси ҳам тасодифан ва қуруқ ерда пайдо бўлмаган, албатта. Юртимизнинг ниҳоятда бой қазилма ва табиий ресурсларга, қудратли иқтисодий ва инсоний салоҳиятга эгаллиги бу борадаги ҳаётбахш режаларга асос бераётгани шубҳасиз». Бунинг учун зиёлиларга катта ишонч билан қараш, бу заҳматкаш инсонларнинг илмий ва ижодий изланишларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, уларга зарур

шароитлар яратишни бирламчи вазифа сифатида кўриш даркор.

Сўнги йилларда мамлакатимизда таълим-тарбия тизимини ривожлантириш давлат сиёсатининг асосий ғоясига айланиб, фарзандларимизнинг жаҳон андазаларига мос шароитларда замонавий билим ва касб-ҳунарларни эгаллаши, жисмоний ва маънавий етук инсонлар бўлиб вояга етишини таъминлаш, уларнинг қобилияти ва истеъдоди, интеллектуал салоҳиятини рўёбга чиқариш, уларда она юртга садоқат ва фидойилик туйғуларини камол топтириш борасида улкан ишлар амалга оширилмоқда. Илм-фан ривожланган, рақамли иқтисодиёт амалиётга кенг кириб бораётган, ахборот технологиялари барча соҳани буткул қамраб олган даврда Ўзбекистон янги бир уйғониш даврига пойдевор яратмоқда.

Ватанпарварлик туйғусини тарбиялашдан мақсад ҳам жамиятда юқори ижтимоий фаолликни, фуқароларнинг, айниқса, мудофаа ва хавфсизлик тузилмалари ходимлари, ҳарбий хизматчилари, тингловчи ва курсантларининг хавфсизликни таъминлаш борасидаги масъулияти ва жавобгарлигини ошириш, уларда мардлик, жасурлик, садоқат, фидойилик, ҳалоллик каби инсоний фазилатларни қарор топтириш ва Ватан манфаатлари йўлида виждонан хизмат қилишга сафарбар этишдир.

Миллий маънавият парадигмаси асосида ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялашнинг усуллари тарихий идеаллар ва уларнинг ватанпарварлик ва қаҳрамонлик ишларини тарғиб қилиш, ёки таълимда миллий қаҳрамонлик идеаллари асосида уларнинг ватанпарварлик тарбиясига йўналтириш муҳим восита ҳисобланади. Ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялашда намуна бўлиш ёки ибрат бўлиши мумкин бўлган тарихий ва ижтимоий идеаллар, интилиш мумкин бўлган шахслар муҳим роль ўйнайди. Яъни жамиятда юксак ватанпарварлик сифатлари мавжуд бўлган қаҳрамонлик «қиёфалари»нинг яратилиши жамиятда ватанпарварлик туйғусини шаклланишига катта таъсир кўрсатади.

Ватанпарварлик тарбиясининг энг муҳим тамойилларидан бири рағбатлантириш ҳисобланади. Шу боис ҳам ёшларда ватанпарвар-

ликни шакллантиришда уларга рағбат беришни кучайтириш, тўғилиб ўсган жойига кўпроқ боғлаш орқали рағбатини ошириш муҳим аҳамият касб этади.

Юқоридаги фикрларга қўшимча сифатида шуни алоҳида таъкидлаш зарурки, ҳозирги пайтда ёшларнинг ватанпарварлик туйғусига салбий таъсир кўрсатувчи омиллар орасида ўзининг таъсирчанлиги ва замонавийлиги билан ажралиб турадиган ҳодисалар талайгина.

Ёшларда ватанпарварлик туйғусини шакллантириш объектив ва субъектив омилларга эга. Бу омиллар айни пайтда, ватанпарварлик фазилатларини рўёбга чиқарувчи қуйидаги тамойилларга асосланади:

– Ватан равнақи ва юрт фаровонлигини таъминлашга масъулликни ҳис этиш;

– адолат, ҳалоллик, садоқат, виждонийлик, номуслилик, ориятлилик, ғурур каби юксак инсоний фазилатлар мазмун-моҳиятини англаш ва амалда намоён этиш кўникмаларига эга бўлиш.

– ватанпарварликни олий фазилат сифатида қадрлаш, бу фазилат юрт тинчлигини ҳимоя қилиш ва Ватан хавфсизлигини таъминлаш, ҳимоя қилишда юксак маънавий бурч эканлигини англаш.

Шундай экан, жамиятда ватанпарварликни ахлоқий тушунча сифатида шакллантириш, уни қўлга қурол олиб исботлашгина мумкин бўлган фаолият сифатида эмас, юксак фазилат, ахлоқий мезон сифатида кўриш талаб этилади. Чунки ёшларда мавжуд бўлган биргина фазилати унинг ватанпарварлиги учун асос бўла олиши керак.

Ахлоқ бу – хулқлар мажмуи. Хулқ эса эзгулик ёхуд разилликнинг муайян бир инсонда намоён бўлиш шакли. Бинобарин, ҳар бир хулқ эзгулик ва олижанобликнинг ёки разиллик ва бадбинликнинг тимсоли. Шу жиҳатдан улар яхши ва ёмонга бўлинадилар. Лекин булар кишида ўз-ўзидан пайдо бўлмайди. Уларнинг шаклланиши учун маълум шароит, тарбия керак. Кишилар туғилишдан ёмон бўлиб туғилмайдилар. Уларни муайян шароит ёмон қилади... Тарбия туғилган кундан бошланади ва умрнинг охирига қадар давом этади. У икки босқичдан – уй ва мактаб тарбиясидан ташкил топган.

Айнан оилада бола ватанпарварликнинг баландпарвоз қақриқ эмаслигини, уни туйиш маълум маънавий тайёрликдан сўнггина мумкин бўлишини, Ватанни «пул» ёки бирор манфаат манбаи тарзида кўрмаслик кераклигини ўрганади. Акс ҳолда таълимнинг турли босқичларида берилаётган билим ўқувчини нафс гирдобига тушиб қолишдан, маънавий қадриятларни суистеъмол қилишдан асрай олмайди.

Ватанпарварлик туйғусини тарбиялашнинг асосида жамиятда юксак ижтимоий фаолликни, фуқароларнинг жавобгарлигини ошириш, фуқароларда чин инсоний фазилатларни қарор топтириш ва уларни Ватан манфаатлари йўлида хизмат қилишга сафарбар этишдан иборат экан, замонавий шароитда ушбу мақсадга қуйидаги вазифаларни амалга ошириш орқали эришилади:

– Ўзбекистоннинг янги тараққиёт стратегиясини амалга оширишда ёшларимиз олдида қўйилган вазифаларни ҳал этиш – биз тарбиячилардан масъулиятни оширишни талаб қилади. Бу борада тарихий ёшларга чуқур ўргатиш, ёшларимизни миллий ғоя ва умуминсоний қадриятларга содиқлик руҳида тарбиялаш;

– жамиятда, фуқароларнинг онгу шуурида ижтимоий аҳамиятга эга миллий ва умуминсоний қадриятларни, мамлакатнинг маданий ва тарихий меросига, анъаналарига ҳурмат руҳини қарор топтириш, давлат хизмати, айниқса, мудофаа ва хавфсизликни таъминловчи идоралардаги хизмат нуфузини ошириш;

– фуқароларда, айниқса, ёшларимизда Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, давлат рамзлари – герби, байроғи ва мадҳияси билан ғурурланиш, уларни чуқур ҳурмат қилиш ва қадрлаш туйғусини тарбиялаш;

– мамлакатимизда инсоннинг конституциявий ҳуқуқ ва мажбуриятларини, фуқаролик, касбий ва ҳарбий бурчларини амалга ошириш учун муносиб шароитлар яратилаётган бир пайтда, ёшларни «Мен Ватан ғамхўрлиги ва истиқлол яратган имкониятлар қадрига тўлиқ етишим учун нима қилишим керак?» деган ҳаётий савол ҳақида нафақат ўйлаш, балки амалий ишлар билан жавоб беришга, ёшларни Ватан ҳимоясини олий маънавий бурч деб билган ҳолда «Она юртни биз асрамасак, ким асрайди!», «Халқим эртага бировнинг қўлига қараб қолмаслиги учун мен ўзим нима иш қилдим» деган эътиқод билан, фахр билан яшашга ўргатиш;

– ёшларда сабр-тоқат, матонат, қаноат, сабот, қатъият каби хислатларни шакллантириш ва ривожлантириш;

– ёшларимизда дунёда бўлаётган воқеа-ҳодисаларни мустақил таҳлил қилиш, ҳар бир сўз, ишни амалда Ўзбекистон халқининг манфаатларини ҳимоя қилишга йўналтириш каби кўникмаларини шакллантириш.

Демак, хулоса қилиш мумкинки, ёш авлод қалбида ватанпарварлик туйғусини шакллантириш ҳар бир ота-онанинг, тарбиячи-мурабийнинг, жамоатчиликнинг Ватан олдидаги бурчидир.

**Полковник Ихтиёр САИДОВ,  
Фарғона давлат  
университети ҳарбий таълим  
факультети бошлиғи, доцент**



Bugun respublikamiz bo'ylab profilaktik hisobda turgan hamda uyushmagan yoshlar bilan Mudofaa vazirligi tasarrufidagi harbiy qismlarda "Jasorat maktabi" loyihasi doirasida yig'inlar tashkil etilmoqda.

## "JASORAT MAKTABI" DA TOBLANIB

Janubi-g'arbiy maxsus harbiy okrug tasarrufidagi Muborak garnizonida joylashgan harbiy qismda tashkil etilgan "Jasorat maktabi"da ham 100 nafar yosh ko'plab sermazzun tadbirlar ishtirokchisiga aylandi.

Ular okrug va harbiy qism qo'mondonligi tomonidan jangovar, ma'naviy-ma'rifiy hamda saf tayyorgarligi singari mashg'ulotlarda toblangan bo'lsa, boshqa yana ko'plab yo'nalishlarda rejaga asosan, malakali mutaxassislar taklif etildi. Axborot texnologiyalarining dolzarbligi borasida berilgan bilimlar, shuningdek, tadbirkorlikni rivojlantirish sirlarini o'rgatishga qaratilgan mashg'ulotlar shular jumlasidandir.

Bundan tashqari, yuqori kayfiyat ulashishga qaratilgan badiiy kechalar, konsert dasturlari, teatrlashtirilgan sahna ko'rinishlari ma'naviy olam kamolotiga hissa qo'shgani, shubhasiz. Bir maskan birlashtirgan turfa istak egalari bilan o'tayotgan har lahzada yagona oliy maqsad – yurt ravnaqi uchun hissa qo'shish kerakligi uqtirib borildi. Shuningdek, uyushtirilgan turli sport musobaqalari nafaqat jismoniy tayyorgarlik rivoji, balki yigitlarning bir-biriga nisbatan ishonchi, jipsligi va uyushqoqligini ta'minlash uchun ham muhim, albatta.

Yig'inning so'nggi kunida o'tgan "Rahbar va yoshlar uchrashuvi" ayniqsa sermazzun bo'ldi.

Qashqadaryo viloyati hokimi rahbarligidagi tadbirda yoshlar tomonidan ko'plab mulohazali fikr va takliflar o'rtaga tashlandi. Mehmonlar



harbiy xizmatchilar tomonidan 10 kun davomida berilgan tarbiya va bilim o'z natijasini ko'rsatayotganini ta'kidladilar. Ko'plab yoshlar kelajagini harbiylik kasbi bilan bog'lamoqchi ekanini aytgan bo'lsa, yana ba'zilari o'z tadbirkorliklarini yo'lga qo'yish maqsadida ekanliklarini bildirdilar. Viloyat hokimi kimda qanday asosli reja bo'lsa, okrug qo'mondonligi bilan hamkorlikda ijobiy hal etishga va'da berdi.

Shundan so'ng "Jasorat maktabi"ning tantanali yakunlash marosimi bo'lib o'tdi. So'z olganlar o'tgan 10 kunda egallangan bilim va yuritilgan mulohazalar oldindagi hayotlarida dasturilamal bo'lishi lozimligini ta'kidladilar. Harbiy xizmatchilar, yoshlar va yig'in ishtirokchilari tomonidan namoyish etilgan ko'rgazmali qo'l jangi chiqishlari harbiyicha shiddat va jasoratni o'zida aks ettirdi. Yig'inda o'zining ijobiy xulqi, tirishqoqligini namoyon qilgan ishtirokchilar, shuningdek, o'tkazilgan turli sport bellashuvlarida yutuqqa erishgan yoshlar diplom, medal hamda qimmatbaho sovg'alar bilan taqdirlandilar.

– Men mana shu ortda qolayotgan 10 kunni bu qadar tez va sermazzun o'tadi deb o'ylamagandim, – deydi yig'in ishtirokchisi Xudoyorxon Saidov. – Bu yerda sadoqat, jasorat, matonat degan tushunchalar shunchaki balandparvoz so'zlar emasligini, intizom hayotimiz uchun naqadar muhim ekanini chuqur angladim. Harbiy qismda hayot xuddi soatdek bir zaylda va bexato o'tadi. Ertalab nima qilasan, tushda va keyin qanday mashg'ulot bilan band bo'lasan, hamma-hammasi oldindan rejalab qo'yilgan. Bu esa bir soatning ham behuda o'tishiga yo'l qo'ymaydi. Ko'plab yangi do'stlar bilan bir vaqtda bilimli va teran mulohazali harbiy ustozlarga ham ega bo'ldim.

Harbiy libosda, harbiy xizmatchilar orasida, harbiyicha kun tartibi asosida o'tgan 10 kun yig'in ishtirokchilari uchun haqiqiy jasorat maktabi vazifasini o'tadi. Endilikda ular Vatan tinchligi, yurt farovonligi naqadar buyuk ne'mat ekanini yanada teranroq his etishgani aniq. Zero, yig'in mohiyati ham ayni shu maqsadlarga qaratilgan.



Janubi-g'arbiy maxsus harbiy okrug matbuot xizmati

# ФАРЗАНД ТАРБИЯСИНИНГ МАШҲУР 19 ТА ОЛТИН ҚОИДАСИ



*Болаларда ўз мақсадига ўзлари етишиши майлини қанча эрта тарбиялай олсак, шунча тезроқ кучли, мустақил ва эркин шахсларни бунёд эта оламиз.*

Мария МОНТЕССОРИ

## БУЮК ТАРБИЯЧИЛАР

1988 йилда БМТнинг Таълим, фан ва маданият масалалари бўйича ташкilotи (ЮНЕСКО) XX асрда педагогик тафаккур услубини белгилаб берган тўртта буюк педагогнинг номини алоҳида қайд этади. Бундай шарафли номга америкалик файласуф Жон Дьюи, немис педагоги Георг Кершенштейнер, италиялик Мария Монтессори ҳамда рус педагоги Антон Макаренко сазовор бўлган. Буларнинг орасида ягона аёл мутахассис – Мария Монтессори (1870–1952) ҳозирги кунда ҳам таълим-тарбия дунёсида тез-тез эсланади.

Мария Монтессори Италия тарихида тиббиёт курсларини тамомлаган ва фан доктори даражасини қўлга киритган биринчи аёл сифатида эътироф этилган. Фаолиятини шифокорликдан бошлаган Мария ақлий ривожланишдан ортда қолган болалар билан ишлаш асносида катта амалий тажриба тўплади. Таълим ва касбий фаолият натижасида олима «Болаларни даволаш эмас, ривожлантириш керак!» деган муҳим хулосага келади. Кейинчалик у ақлий ривожланишдан ортда қолган болаларнинг тарбиясига татбиқ этилган методикасини соғлом болаларга ҳам қўллаш бошлайди.

Монтессорининг педагогик тизимида болага нисбатан зўравонлик қилишга мутлақо йўл қўймаслик тамойили ётади. Монтессорининг фикрича, бола – фавқулдда ўта кучли даражадаги ўзини ўзи ривожлантириш мотивациясига эга яхлит фаол шахсдир. Монтессори услуби болада мустақил таълим ва мустақил тарбия механизми ишга солишга асосланган. Педагогнинг вазифаси ривожлантирувчи муҳитни тайёрлаб бериб, боланинг мустақил ишлашини кузатиб туриш ҳамда зарур вақтда ўзининг ёрдами билан таълимдан иборат. Яъни педагог шундай шароит яратиб бериши керак-ки, бола ўзини ўзи тарбиялаб, ўзини ўзи ўқитсин. Аниқроқ қилиб айтганда, Монтессори методига кўра, болага ўзи ёқтирган, ўзига қизиқарли бўлган машғулотни танлаш имконияти берилади. Натижада болада мустақиллик ва ўзига ишонч такомиллашади. Монтессорининг тарбия методига болада ўқиш-ўрганиш жараёнига табиий интилиш юзага келтирилади.

Болага, аввало, уни ўраб турган муҳитнинг ўзи устозлик қилиши керак. Боланинг хатола-рига катталар танбеҳ беришма-гач, ўз-ўзидан унинг дадиллиги, мустақиллиги ривожлана боради. Мазкур муҳим тамойилни ота-она-лар ҳам билиши ҳамда оиладаги тарбияда моҳирона қўллаш олиш кўникмаларига эга бўлиши мақсадга мувофиқдир.

Боланинг сензитив давларини биласизми?

М. Монтессори болаларда муайян кўникма ва тасавурларни шакллантириш учун қулай ёш давлари бўлишини пайқай олди. Олима буни «сензитив давлар» деб атади. Сензитив давр бола тарбиясида ўта муҳим палла эканлигини тушунишимиз шарт. Масалан, туғилишдан 3 ёшгача бўлган давр «Тартибни идрок этиш даври» дейилади. Бу давр болани тартиб ва интизомга ўргатишда жуда қулай вақт эканлигини инобатга олиб, фан белгилаб берган тадбирларни қўллашимиз лозим. Зеро, ташқи тартиб ички тартибни, яъни фикрлар, ҳиссиётлар ва ҳаракатлар тартибини белгилаб беради. Мактабгача ёш даври эса (3-7 ёш) хорижий тилларни ўрганишда жуда муҳим ва қулай давр саналади. Бола бу даврда муҳит унга нечта тилни тақдим эта олса, уларнинг барчасини осон ўзлашти-ра олади. Биз эса мана шундай қулай ва осон вақтни бой бериб қўямизда, фарзандларимизни натижаси мавҳум бўлган ўсмирлик даврида хорижий тилларни ўрганиш курсларига жўнатамиз. Фарзанди бор одам сензитив даврдан унумли фойдаланиб қолиши, ушбу олтин давларни бепарволик билан ўтказиб юбормаслиги муҳим.

М. Монтессори болага энг асосий қадриятларни олти ёшгача ўргатиш кераклигини таъкидлайди. 2.5–6 ёш ораллигида болажонларимиз меҳрли ва мулоим муомалага фаол тарзда қизиқа бошлайдилар. Мазкур сензитив даврда бола ижобий ва илтифотли муомалага, яъни хушмуомала бўлишга тез ва осон ўрганади. Биз керакли тадбирни керакли вақтда қўлласак, баркамол шахсни бунёд эта оламиз.

Буюк педагогнинг ўлмас ғоялари бугунги кунда ҳам долзарблигини йўқотмаган. Бугунги кунда Монтессори методи бўйича жаҳонда кўплат боғча ва мактаблар фаолият юритмоқда.

## ОЛТИН ҚОИДАЛАР

Мария Монтессори ота-оналар учун мустақил шахсни тарбиялашда қўл келадиган 19 та олтин қоида ишлаб чиқади. Ушбу тамойиллар натижадорлиги билан машҳурдир. Ҳар бир ота ёки она бир йилда бир марта бўлса ҳам, Монтессорининг куйида берилган ана шу тарбиявий тамойилларини қайта ўқиб чиқиши мақсадга мувофиқ:

1. Болаларни уларни қўраб турган нарсалар тарбиялайди.
2. Бола тез-тез танқид қилинса, у айблашни, қоралашни ўрганади.
3. Бола тез-тез мақталса, у баҳолашни ўрганади.
4. Болага адоват намоиш этилса, у урушишни ўрганади.
5. Болага тўғри ва ҳаққонийлик билан муомала қилинса, у ҳақиқатга, ростгўйликка ўрганади.

6. Боланинг устидан тез-тез кулса, у журъатсизликка, қўрқоқликка ўрганади.

7. Агар бола тинчлик ва ҳимояланганликни ҳис этиб яшаса, у одамларга ишонишни ўрганади.

8. Агар бола тез-тез изза қилинса, у ўзини айбдор ҳис қилишни ўрганади.

9. Агар бола кўп ҳолларда маъқулланса, у ўзига яхши муносабатда бўлишни ўрганади.

10. Агар болага марҳаматли, илтифотли бўлсангиз, у сабрли бўлишга ўрганади.

11. Агар боланинг кўнглини тез-тез кўтариб турсангиз, унда ўзига ишонч туйғуси пайдо бўлади.

12. Агар бола дўстона муҳитда яшаб, ўзини керакли инсон деб ҳис этса, у дунёда муҳаббатни топа олади.

13. Бола ҳақида унинг ёнида ҳам, у бўлмаганида ҳам ёмон гапирманг!

14. Эътиборингизни болада фақат яхши хислатларни ривожлантириш учун қаратинг, натижада унинг кўнглида ёмонлик учун жой қолмайди.

15. Сизга мурожаат қилаётган болани доимо тинглаб, унинг саволларига жавоб беринг.

16. Айб иш қилиб қўйиб, қилган хатосини ҳозир ёки сал кейинроқ тузата оладиган боланинг ҳурматини жойига қўйинг.

17. Изланишда бўлган болага ёрдам беришга доим тайёр туринг, барча керакли нарсаларни топа олган болага эса сезилмаслигингиз маъқулроқ.

18. Боланинг илгари ўзлаштирилмаган билим ва кўникмаларни ўзлаштиришига ёрдам беринг. Бу ишни чор-атрофни ғамхўрлик, вазминлик, сокинлик ва муҳаббат билан тўлдирган ҳолда бажариш кераклигини унутманг.

19. Бола билан муносабатда ҳар доим яхши муомалада бўлинг. Сиз унга ўзингизда бор бўлган барча яхшиликларни таклиф этинг.

## «БОЛАЛАРНИ ТАРБИЯЛАМАНГ...»

Ушбу 19 та тамойил ичида биринчи қоида ниҳоятда муҳимдир. «Болаларни уларни қўраб турган нарсалар тарбиялайди», дейилганида уйдаги турли буюмлар, китоблар, расмлардан ташқари катталар ва уларнинг хатти-ҳаракатлари ҳам тушунилади. Шу ўринда машҳур инглиз мақоли эсга тушади: «Болаларни тарбияламанг – улар барибир сизларга ўхшаган бўлади. Ўзингизни тарбияланг». Фарзандларимизни янада соғлом, янада ақлли ва янада бахтли бўлишлари учун ҳар кунни нимадир қилишимиз лозимлигини тушунишимиз шарт. Монтессорининг тамойиллари болаларимизни ҳар томонлама етук, психологик соғлом, ижодкор шахс бўлиб тарбияланиши учун катта аҳамиятга эга. Буюк тарбиячи ишлаб чиққан услуб, аввало, соғлом руҳиятли шахсни тарбиялашга йўналтирилган. Мустаҳкам соғлик ва тарбияланганлик инсоннинг ҳаётий ва касбий фаолиятидаги муваффақиятлари даражасини белгилаб беради.

**Ҳайдарбек ҲАМДАМОВ,**  
Жиззах давлат педагогика  
университети  
«Умумий психология»  
кафедраси катта ўқитувчиси

**Фарзандининг келажига бефарқ бўлмаган ҳар бир ота ёки она боласининг кучли, соғлом, ақлли ва меҳрли бўлишини истайди. Бахт ва фаровонлик учун муҳим бўлган бундай сифатларни шакллантириш ва ривожлантириш тизимли таълим-тарбия жараёнида амалга оширилади. Тарбия узлуксиз жараён. Бунинг учун тарбиячига муайян билим ва кўникмаларнинг зарур бўлишини ҳамма ҳам тан олавермайди. Илм-фан бола тарбиясига оид жуда катта назарий ва амалий билимларни тўплади. Минглаб олимлар ва педагоглар болани қандай тарбиялаш лозимлиги ҳақида сон-саноксиз тавсияларни таклиф қилганлар. Тарбия усуллари турли миллат ва дин вакиллари томонидан ишлаб чиқилганлиги туфайли, уларнинг барчасини универсал ва фойдали деб бўлмайди. Бундай шароитда табиийки саралаш эҳтиёжи туғилади. Биз, аввало, умуминсоний қадрият сифатида эътироф этилган тарбия технологияларини амалиётга татбиқ этишга ҳаракат қилишимиз лозим.**

# БОЛАЛАР ТАРБИЯСИ:



## ТУРЛИ МАМЛАКАТЛАРДА У ҚАНДАЙ АМАЛГА ОШИРИЛАДИ?

**– Эшак, чўчқа, ҳайвон! Ўлигинга куйай сенинг! Неча маротаба айтдим кўчада минғирлама, деб. Пулим йўқ. Бўлди, ўчир овозингни!**

5 яшар атрофидаги ўғил боланинг кўлидан етаклаб кетаётган ёшгина келинчақ уни бир силтади-да, судраганича йўлида давом этди. Бир лаҳза кўчадаги столчага ёйиб қўйилган ширинликларга термилганича болакай орқасига қарай-қарай, онасининг ортидан кетди. Силкилашлар ва ҳақоратларга ҳатто кўзидан ёш ҳам чиқмаганини кўриб, у бундан-да баттарига ўрганганини тушуниб етдим.

Хўш, мунтазам равишда ҳақоратларни эшитган бола келажакда ким бўлиб етишади? Эртага том маънода эшакдек таёқ еса ҳам, индамай турадиган, ўз фикрини айта олмайдиган, ҳаёти учун курашмайдиган бўлиб қолмайдими, шахс сифатида ўзини кўрсата олмай, бор аламини ичига ютиб, озгина бўлса-да, атрофдагилар тазйиқи, ҳақоратларини унутиш учун спиртли ичимликлар ичиб, чўчқадек лойга ағанамайдими, ўзини инсон сифатида эмас, ҳайвондек ҳис қилмайдими? «Бахтингни кўрай», дейиш ўрнига «Ўлигинга куйай», дея қарғаш эндигина ҳаётга қадам қўяётган жажжи инсоннинг ҳаёт чизиги давомийлигини чегараламайдими? Бежиз доно боболаримиз: «Яхши гапга ҳам, ёмон гапга ҳам фаришталар «омин» дейди», демаган. Ҳар бир айтган гапимиз, ҳаттоки, ўйлаган ўйимиз ҳам амалга ошмай қўймаслигини ҳаётнинг ўзи исботламоқда. Афсус, асрлар давомида илдири отган, бола тарбияси борасида шакланган кадрятлар аста-секинлик билан йўқолиб бормоқда. Ҳа, боланинг тарбияси жуда ҳам нозик ва жиддий масала. Унинг келажакда қандай одам бўлиб етишиши мамлакатнинг бево-сита иқтисодий, сиёсий, ижтимоий, маданий ва маънавий ривожини белгилаб беради. Шунинг учун ҳам бир қатор ривожланган мамлакатлар ўз келажagini ўйлаб фарзандлари тар-

биясида ўзига хос тарбия усулларини ишлаб чиққан.

**Японияда** фарзанд тарбиясига ўта жиддий қарашади. Бу ерда ҳар бир ёшга нисбатан ўзига хос тарбия усуллари қўлланилади. Машҳур япон руҳшуноси Масара Ибукининг фикрига кўра, болага асосий тарбияни 3 ёшгача бериш лозим. Айнан 3 ёшга қадар фарзанддаги яширин иқтидорни юзга чиқариш мумкин.

Японияликлар 5 ёшгача бўлган кичкинтойга қиролдек муомала қилишади. Улар истаганларича ўйнашлари, миясига келган ишни қилишлари мумкин. 5 ёшдан 15 ёшга қадар кичик японияликларни тартиб-интизомга ва катталар гапини икки қилмасликка ўргатишади. Тарбияга бундай ёндашув асрдан асрга ўтиб келаётгани ва Япония жамиятининг ажралмас бўлаги бўлганлиги боис, болалар буни меъёрдаги ҳолат сифатида қабул қилишади.

Мактабнинг ўқув дастурига эса, албатта, кузатув дарслари киритилган. Унда ўқувчилар табиат қўйнига чиқиб, тирик табиатни кузатиш, ҳис этиш, эшитиш, асрашни ўрганишади. Айтиш жоизки, Япония бугунги кунда ёшлар томонидан содир этиладиган жиноятчиликнинг камлиги ва инсонларнинг ҳаёт фаровонлигининг юқорилиги билан дунёда етакчидир. Албатта, бунда тарбиянинг роли жуда катта.

**Америка Қўшма Штатларидаги** эркинлик бола тарбиясида ҳам ўз аксини топган. Оналар фарзандларининг барча қизиқишлари ва инжиқликларини қондиришга тайёрдир. Аксарият болалар 4-5 ёшларида ўйинчоқларнинг барча тури билан танишишади, кўпинча америкалик оилаларнинг гараж ва омборхоналари бир маротаба ўйналган ўйинчоқлар билан тўлиб-тошади. Иккинчи

томондан, гўдаклигиданоқ америкалик болакайлар «Сен энг чиройлисан, энг яхшисан, энг ақллисан, энг қобилиятлисан», деган сўзларни ҳар куни эшитган ҳолда ўсишади. Мақсад – мустақил инсонни тарбиялаш! Агарда бола хато қилса, уни уришмай: «Яна бир маротаба ҳаракат қилиб кўр! Сен, албатта, буни уддалайсан! Чунки сен зўрсан!» дея қўллаб-қувватланади. Албатта, бундай ёндашув келгусида ўзининг мевасини беради.

**Швецияда** болаларга шакланган шахс сифатида қарашади. Уларнинг ҳам ўз ҳуқуқлари ва мажбуриятлари бор. Шунингдек, шведлардаги бағрикенглик, ўзгага, унинг қарашларига, маданияти, дини, ирқиға нисбатан ҳурматда ва сабрли бўлиш, агарда инсоннинг бирор-бир жисмоний ёки руҳий камчилиги бўлса, унга тенгқур сифатида қараш болаликданоқ ёш авлод онгига сингдирилади.

**Финляндия** дунёдаги энг болажон мамлакат, десак, янглишмаган бўламиз. Унда жисмоний имконияти чегараланган болалар оддий боғча ва мактабларга боришади. Бу ерда ногирон ва соғлом болага ажратиш қабул қилинмаган. Уйин болани ривожлантирувчи асосий воситадир. Ота-оналар ҳам бунга катта эътибор беришади. Шунинг учун ҳам барча таълим муассасалари ҳамда жамоат жойлари ўйингоҳлар ва майдончалар, болани овқатлантириш учун махсус хоналар, кафеларда махсус болалар учун таомномалар, жамоат транспорти эса болалар ўриндиқлари билан жиҳозланган.

**Францияда** болаларни чақалоқлик давриданоқ болалар боғчасига бериш одатий ҳолдир. Биринчидан, бу француз аёлларига ишлаш имкониятини берса, иккинчидан, болалар гўдаклигиданоқ жамоага мослашади ва мустақил бўлиб ўсади. 6 ёшиданоқ француз болакай ўзи мустақил мактабга боради, дўкондан нарса харид қилади, уйда ёлғиз қолади. Оналар фарзандларини уришишса-да, ҳеч қачон урмайдилар. Чунки жамият қатор қонунлар орқали бола ҳуқуқларини ҳимоя қилади.

**Германияда** болаларнинг ривожига 3 ёшдан бошлаб эътибор берилади. Немислар ўз фарзандларига ёшлигиданоқ тежамкорлик, интизомли бўлишни, атроф-муҳитни муҳофаза этишни, одоб-ахлоқни ўргатишади.

Фарзандларида коммуникабелликни ривожлантириш мақсадида оналар уларни ривожлантириш гуруҳларига олиб боришади. Болалар боғчалари асосан кичкинтойларни жамоада ўзини тутиш, мулоқотда бўлишга ўргатади, ёзиш ва ўқиш фақатгина мактабдан бошлаб ўқитилади. Бола гўдаклигиданоқ энага назоратида ўзи истаган ишни қилади, ўқиш кичкинтой учун фойдали ва ёқимли бўлишига алоҳида эътибор қаратилади, ҳар бир боланинг иқтидорига қараб фанларни танлашга ҳаракат қилинади.

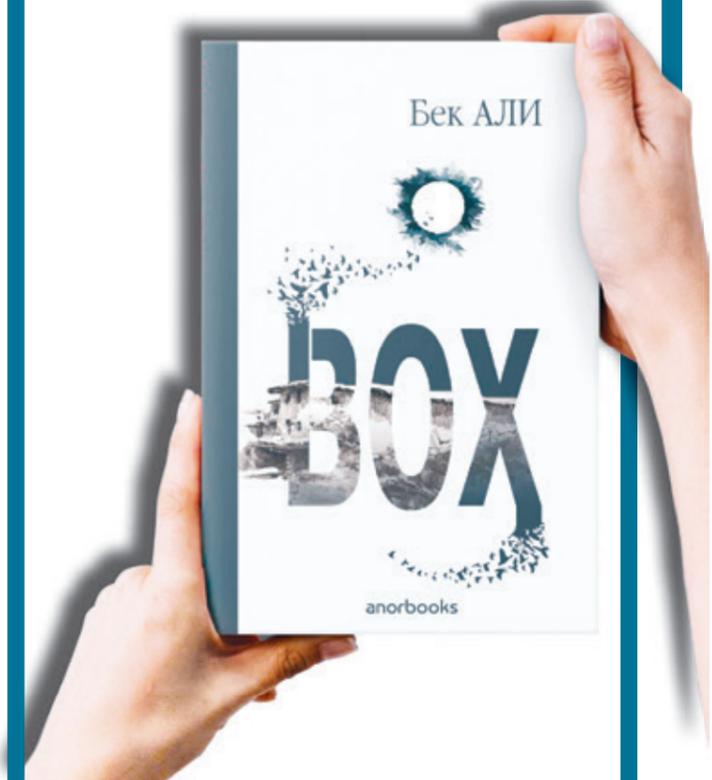
**Англияда** болалар босқичма-босқич тарбияланишади. 2-3 ёшидан бошлаб унга дастурхон атрофида ўзини тутишни, тевақалдаги одамлар билан муомалада бўлишни, ўз ҳиссиётларини яширишни ўргатишади. Англия шаҳарларининг кўчаларида боласини эркалаётган ота-онани камдан-кам учратиш мумкин.

**Хитойда** бола тарбияси давлат зиммасида. Уч ойдан бошлаб чақалоқ боғчага топширилади. Бир ярим ёшдан бошлаб кичик хитойликлар рақсга тушиш, ашула айтиш, расм чизиш, санаш ва ҳарфларни танишга ўргатила бошланади. Бошланғич синфданоқ интизомли бўлиш, инжиқлик қилмаслик ва яхши ўқиш талаб этилади. Боғчаларда тарбия билан биргалликда жисмоний ривожланишга катта эътибор берилади. Боланинг қизиқишлари инobatга олиниб, унинг иқтидорини юзга чиқаришга ҳаракат қилинади. Мактабда ўқиш муддати 9 йил бўлиб, тарбия жисмоний, интеллектуал ва эстетикага бўлинади. Таълим муассасасида дарслар кам соатни ташкил этса-да, ўқувчининг мустақил тайёрланиши учун уйга вазифа кўп берилади.

**Кореяда** ҳам 5 ёшгача болага ҳамма нарса мумкин. Кичкинтойни уйда ҳеч ким уришмайди, унинг ҳар бир илтимоси қондирилади. Онаси эса доимо унинг ёнида бўлади. Беш ёшдан сўнг бола тартиб-интизомга ўргатилади. Фарзанднинг ёши қанчалик ўсиб борса, унга нисбатан талаблар шунчалик кучаяди. Оилада ва мактабда боланинг ҳар томонлама камол топишига, билимларни ўзлаштиришига алоҳида эътибор қаратилади.

**ҲАММА ЖАМОАЛАР КАБИ  
 БИР ЖАМОА, БОШҚА ДАВЛАТ  
 ИШХОНАЛАРИДАН КАТТА  
 ФАРҚ ҚИЛМАЙДИ. КИМДИР  
 КЕТАДИ, КИМДИР КЕЛАДИ.  
 ЯНГИ «КОМПЬЮТЕРЧИ», ЯЪНИ  
 САҲИФАЛОВЧИ КЕЛГАНИГА ҲАМ  
 УНЧАЛИК КЎП ВАҚТ БЎЛГАНИ  
 ЙЎҚ. ШУНДАЙ БИР ВАҚТ  
 БЎЛДИКИ, ЖАМОАГА КЎПГИНА  
 ЁШЛАР ИШГА ҚАБУЛ ҚИЛИНДИ.  
 УЛАРНИ ТАНИШГА ТАНИДИК,  
 ЧУНКИ ҲАММАСИ ЎЗ ИШИНИНГ  
 БИЛИМДОНИ, ИЖОДКОРЛАРДАН  
 ИБОРАТ ЭДИ. АММО БАЪЗИЛАРИ  
 МОМАГУЛДУРАКДЕК ОВОЗИ БИЛАН  
 ИЛМИЛИҚЛАНИБ ҚОЛГАН БИР  
 ХИЛЛИКНИ МАҲВ ЭТДИ.**

# «ОТАМНИНГ МАКТАБДА



## ИШИ БОР ЭДИ»

« – Янги келган йигит шоир экан, – ҳамма нарсадан хабардор қизлар чуғурлашади.

– Қайси бири? – деб сўраб, ичимдаги се-винчимни яшира олмайман. Чунки бир-биридан кучли ёш ижодкорлар келган эди-да, кейинги пайтлар. Улар билан ғурур туяман. «Vatanparvar» келажаги уларники, уларга ишонса бўлади!

– «Компьютерхона»даги бор-ку, кўзлари катта-катта йигит, Бегали исми. Адабиёт оламида уни яхши билишар экан.

Буни эшитиб, ич-ичимдан хижолат чекаман. Наҳотки, эшитмадим, ўқимаган бўлсам?

Бегали... Шоир бўлса, ижтимоий тармоқлардан топишдан осони йўқ. Қидириб кўраман. Афсус. Топмадим. Аммо бир куни байрам тадбирида ўқиган шеърдан мен уни таниб қолдим! Мен бу шоирни биламан-ку! Бегали эмас, Бек Али, у!»

Инсон истаса, ўзига жуда осонгина тасалли бера олади. Мен ҳам шундай йўл тутдим: улугвор тоғлар ёнида унинг маҳобатини кўпда ҳам ҳис қилавермайсан-ку?!

Яқинда бизнинг шоир йигитни «Anorbooks» нашриётида «Воҳ» деб номланган шеърлар китоби нашрдан чиқди. Ундан ҳаммамизга тўхфа қилди. Биринчи бўлиб ҳамкасбимиз, спорт журналисти истеъфодаги подполковник Расул Жумаев сўз очди: «Ўрин чол ҳақида баллада»си яхши чиқибди, жуда таъсирландим».

Китоб ҳақида яна бир ҳамкасбимиз Фурқат Эргашевга суюнчиладим: «Ўқидингизми?»

«Ҳа, ўқидим, у (Бек Али) шоир десам бахшига кўпроқ ўхшаб кетади. У кўлига соз олиши керак, бахши созини олиши керак, ўзига ҳам айтганман...»

Ҳа, у ҳеч кимга ўхшамайди. Ижод қилаётганида сўзлар пўртанадек бостириб келади, менимча.

Аслида шеър ҳақида гапириш эмас, шеърни ўқиш керак. Шеърлардан парча келтиришга, рости, қийналаман. Нега, дейсизми? Энг муҳим сўзни, шоирнинг азиз каломини эътибордан қочириб қўймадимми, дея иккиланаман. Бир мисрани келтирсам, иккинчи мисра менсиз у мукамал бўлмайди, деяётгандек туюлади. Аммо парчалар келтирмасам китоб қимматини сизга қандай англатаман? Шундай экан, «Ўрин чол ҳақида баллада»дан **Ўқиймиз:**

*«Тирноққа зор эди  
 бизнинг Ўрин чол,  
 Узилган тор эди  
 бизнинг Ўрин чол.  
 Манглайи шўр эди,  
 қошлари қалин,  
 Сочлари қор эди  
 бизнинг Ўрин чол.  
 Чекилган ғам эди  
 бизнинг Ўрин чол,  
 Дунёда кам эди  
 бизнинг Ўрин чол.  
 Худойим бермаса,  
 нетсин Ўрин чол?  
 Ахир одам эди  
 бизнинг Ўрин чол.  
 Болаларин қучиб,  
 бир бор қулмади,*

*Ўлди, Ўрин чолнинг  
 ўрни тўлмади».*

Қандай аччиқ сатрлар, шундай эмасми? Ғоят ўзбекона бир шеър. «Шер» деган хорижий фильм қаҳрамонларидан бири (актриса Николь Кидман) «Ер юзида меҳрга муҳтож етимлар борлиги учун фарзанд кўришдан воз кечдим...» дейди. Ҳақ гап, меҳрга муҳтож етимлар кўп, аммо улар учун фарзанд кўришдан воз кечиш... Мен буни тушуна олмайман. Мен кўпроқ ва яхшироқ Ўрин чолни тушунаман.

**Ўқиймиз:**

*«Ёдимда, Ўрин чол  
 чақалоқдай пок,  
 Дарвишдек савдойи,  
 итдек вафодор.  
 Аммо умр бўйи  
 кучукчалари  
 Бўлишин истарди  
 зору интизор.  
 Отам деб азада  
 ит ҳам хурмади,  
 Ўлди, Ўрин чолнинг  
 ўрни тўлмади».*

Агар «Воҳ»ни варақлаб шу балладани овоз чиқариб ўқисангиз, сиз ҳам бу дард залворини, аччиғини юракдан ҳис қиласиз.

Бугун ҳаётнинг кетуви илм-маърифатга эҳтиёжimiz нақадар катта эканлигини кўрсатиб турибди. Юртда улкан ишлар амалга оширилди, қилиниши лозим бўлган улғу ишлар ҳам талайгина. Оҳ-воҳ, ҳасратлар ҳеч қачон инсонга ёрдамчи бўлмаган. Тараққиёт, тенглик, фаровонлик асоси илмдир. Бек Али буни «Отамнинг мактабда иши бор эди» шеърда мукамал тасвирлаган.

**Ўқиймиз:**

*«Бошқалар ҳомуза,  
 кампир хор эди,  
 Дардкаш керак эди  
 овулдошимга,  
 Отам, отагинам,  
 на нолиш қилди,  
 На нодон атади  
 қишлоқдошини.  
 На шоҳлар ҳақида  
 ғийбат тўқиди,  
 На қулфат, на улфат,  
 на тўй-ҳашамда  
 Тақдирни сўқарди...  
 Шукр қилди у.  
 Отамнинг иши йўқ  
 эди одамда,  
 Отамнинг мактабда  
 иши бор эди».*

Нокамтарлик бўлса ҳам айтмай, китобни тез ўқийман. Ўқигим келган китобни тезлик билан, ора-сира кўз югуртириб, варақлаб чиқаман. Бек Алининг китоби билан ҳам шундай бўлди. Варақлай туриб, қуйидаги сатрларга кўзим тушди:

*«Тоғлардек елкамда  
 тобутлар изи  
 Ҳамда манглайимда  
 узууун сўзлар бор.  
 Қуёш чиқар юртнинг  
 манзилларида  
 Ўғлининг йўлига  
 маҳтал кўзлар бор».*

Ўқидим-у, кўнглимдан кечди: таниш дард... Мен уларни биламан-ку! «Ўғлининг йўлига маҳтал кўзлар»ни танийман, улар билан неча бор кўришдим, тингладим, ожиз қолдим... бошқаларни ҳам хабардор этмакка уриндим. Буни «Эломон ҳақида дoston» деб номлабди. Дoston аввалида шундай сўзбоши бор:

*«Бошим узра кўк гум-  
 баздек бўлиб турган ос-  
 моннинг чексизлиги ва  
 улугворлиги ҳақида ўзим-  
 ча ўйлаб юрарканман-у,  
 аммо оёқларим остида-  
 ги тупроқнинг нақадар  
 азиз, нақадар мўътабар  
 эканини тўла англамаган  
 эканман.*

*Энди билсам, бу тупроқ  
 шаҳидлар қони эвазига  
 муқаддаслашиб борар-  
 кан. Унга тўкилган қонлар  
 қайдномасини варақлар-  
 кансиз, миллатнинг мард  
 ўғлони, ботири, Ўзбекистон  
 учун кўксини қалқон  
 этган Эломон исмига кў-  
 зингиз тушади. Ушбу дос-  
 тонни Эломон ва Эломон-  
 га қисматдош шаҳидлар  
 хотирасига бағишладим.  
 Яратган эгам суюкли қил-  
 син».*

Оддийгина бир ишхона, кимдир кетади, кимдир келади... Келувчиларнинг баъзилари ўзи билан янги ҳаволар олиб киради. Ёнма-ён ишлаётганимиз, оддийгина «компьютерчи»миз Бегали, йўқ-йўқ, Бек Али ана шундай ҳаволар билан кириб келганларнинг бири. Эломон ҳақида кўп ёзилган аммо гўзал дostonни бизнинг шоир битди.

**Ўқиймиз:**

*«Душман қуришовада  
 жони, жигари,  
 Рациядан айтмиш:  
 энди ўламан.  
 Эшитинг, ўзбекнинг  
 паҳлавонлари,  
 Оиламни яхши кўраман,  
 Ватанимни яхши  
 кўраман,  
 Роҳилани ҳам...»*

Ўзи ихчамгина бир китоб, очиб ўқисангиз, ў-ўў, бир исёнлари, дардлари, изҳорлари борки... Ортик сўзга эҳтиёж бормикан? Ҳузурли мутолаалар тилаги билан

**Инобат ИБРОҲИМОВА,  
 «Vatanparvar»**

**ТАВАЛЛУДИ ВА НАСЛ-НАСАБИ**

Султон Аҳмад мирзо 1451 йили Самарқандда туғилди.

Султон Абусаид мирзонинг тўнғич ўғли.

Султон Абусаиднинг отаси – Султон Муҳаммад мирзо, унинг отаси – Мироншоҳ мирзо, унинг отаси – Темурбек.

Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг амакиси.

**ШАКЛ-ШАМОЙИЛИ**

Султон Аҳмад мирзо баланд бўйли, кўнғир соқолли, қизил юзли, норғил киши эди. Соқоли энгагига тушарди. Жуда ширинсўз эди.

**ФЕЪЛ-АТВОРИ**

Ҳанафий мазҳабида, покиза этиқодли киши эди. Беш вақт намозни қанда қилмасди. Ичкилик пайтларида ҳам намози тарк бўлмасди. Ҳазрати Хожа Убайдуллоҳга мурид эди. Тўғрисўз ва содда, истеъдоддан бебахра, аммо одил, аҳди ҳамда сўзига барқарор киши эди.

Шижоати бор эди. Ўқни жуда яхши отар, нишон учун қўйилган қовоқни майдоннинг у боши, бу бошидан келиб ҳам кўпинча урарди. Умрининг охирларида семирганда ҳам қирғовул ва беданани ингичка ўқ билан отиб, камдан-кам ҳолларда хато қиларди. Улуғбек мирзодан сўнг унингдек қушчи подшоҳ бўлмаган.

Гоҳида ичкиликка берилса, йигирма-ўттиз кунлаб ичар, агар ичмаса бир ойлаб ичмасди. Базмда бир ўтирганда бир кеча-кундуз ўтирар, ихтиёри беклар қўлида эди.

**ЖАНГ ВА УРУШЛАРИ**

Тўрт маротаба саф тортиб уруш қилган.

Илк дафъа Зомин туманининг Оқар яланглигида, кейин Ховосда Умаршайх мирзо билан, ундан кейин Чирчиқ сувининг бўйида Султон Маҳмудхон билан (шу жойда унинг кўп лашкари сувга фарқ бўлган эди), яна бирида Ёрйлоқда

# СУЛТОН АҲМАД МИРЗО



## Аҳди ва сўзига барқарор, тўғрисўз ва содда подшоҳ

Ҳайдар Кўкалдош билан жанг қилди. Бу жанглarning учтасида ғолиб бўлганди.

Самарқанд аҳли Султон Аҳмад мирзо замонида йигирма, йигирма беш йил осойишта ва фароғатли кун кечиради. Бунинг боиси шуки, асосий муҳим ишлар Хожа Убайдуллоҳ тўфайли адолат ва шариат билан ҳал этиларди.

**ВИЛОЯТЛАРИ**

Самарқанд ва Бухоро. Тошкент, Сайрам ва Шоҳрухия гоҳ унда, гоҳ укаси Умаршайх тасарруфида бўлган.

**ФАРЗАНДЛАРИ**

Икки ўғли бор эди, ҳар иккиси ҳам болалигида нобуд бўлган. Беш нафар қизининг тўрттаси бир онадан эди.

Қизлари – Робиа Султонбегим, Солиха Султонбегим, Ойи-

ша Султонбегим, Султонбегим, Маъсума Султонбегим.

**АМИРЛАРИ**

Жонибек дўлдой – ғаройиб феъл-атворли, мардона киши бўлган. Айтишларича, у Самарқанд ҳокими бўлган вақтда Шайбонийлардан машҳур полвон элчи бўлиб келади. Шунда Жонибек элчининг ҳар қанча узрига қарамай кураш тушишга кўндиради ва уни йиқитиб ғолиб бўлади.

Аҳмад Ҳожибек – Жонибекдан кейин Самарқандга ҳоким бўлади. Алишер Навоий Самарқандга келган вақтда у билан кўп суҳбатдош бўлади. Вафойи тахаллуси билан шеърлар ёзган. Мана бу байт ундан: «Қилма безовта мени, эй муҳтасиб, мастман бугун, истаганча қил сўроқ топган кунинг хушёр мени».

Дарвеш Муҳаммад тархон – барча беклардан улўғроқ ва

мўътабарлироқ эди. Ҳамиша Қуръонни кўчириб ўтирар, му-сулмон, одми ва дарвешсифат, шоҳмотни яхши ўйнарди.

Абдулалӣ тархон – Бухоро ҳукумати бир неча йил унинг қўлида бўлган. Саховати ва маҳкама юришти подшоҳларга хос бўлган бу киши қаттиққўл ва золим, димоғдор эди. Кичик-кирим султонларнинг аксарияти унга навкар бўлган. Шайбонийхон кўп вақт у билан бирга бўларди. Унинг бунчалик кучайиб кетмоғи ва қадим хонадонларнинг бузилиб кетмоғига Абдулалӣ тархон сабабчи бўлган, деб ёзади Бобур.

Сайид Юсуф ўғлоқчи – уқуви ва тadbирли бўлган бу амирнинг отасини Улуғбек мирзо кадрлаган экан.

Дарвешбек – Амир Темур яқинларидан Эгу Темурбекнинг наслдан эди.

Муҳаммад Мазид тархон – уқуви ва тadbирли бўлиш билан бирга раҳмсиз ва ахлоқсиз эди. Бир неча йил Туркистон ҳокими бўлган.

Боқи тархон – отаси Абдулалӣ тархондан сўнг унга Бухорони бергандилар. Шайбонийхон билан Дабусия қалъасида урушиб, енгиларди. Бухорони қўлдан чиқаради. Кейинроқ отаси Шайбонийхонга яхшиликлар қилгани боис унинг ҳузурига боради. Аммо қадр топмайди. Хор-зорликда Ахсида вафот этади.

Султон Ҳусайн арғун – бир қанча вақт Қоракўл ҳукуматида эгалик қилгани учун Қоракўлий, деган ном ҳам олганди.

Қулмуҳаммад Бугдо қавчин – мардоналиги ҳақида гапиришади.

Абдулқарим Ашрит – уйғур, Султон Аҳмад қошида эшикоға эди.

**ВАФОТИ**

Умаршайх мирзо Ахсида фожиали вафот этганда Бобур Андижонда эди. Навкарлари билан Ахсига етиб келган Бобур шошилини чоралар

кўради. Бу вақтда Султон Аҳмад мирзо Фарғона орзусида Ўратепа, Хўжанд ва Марғилонни қўлга киритиб, Қубога келиб тушган эди. Шу фурсатларда Дарвеш Гов исми киши Андижон арбоблари ҳақида беҳуда гаплар айтгани учун қатл этилади. Бу воқеадан хабар топган эл орасидаги ваҳима тинчиди.

Бобур Хожа Мавлоной Қози ҳамда Узун Ҳасан Хожа Ҳусайни Султон Аҳмад мирзога ушбу мазмундаги сўзлар билан элчи жўнатади: «Бу вилоятга мулозимлардан бири қўйилади. Мен ҳам мулозим, ҳам фарзандман. Агар бу хизматни менга топширсалар яхшироқ ва маъқулроқ бўларди».

Аммо Султон Аҳмад бекларсиз мустақил қарор қабул қилмасди. Унинг беклари ножоиз гаплар билан илгари юришни бошлайдилар. Бобурнинг ёзишича, унинг ҳар бир ишини Аллоҳ таоло кишилар миннатисиз кўнглидагидек юзага чиқарганидек, бу сафар ҳам баъзи сабаблар билан шундай бўлади. Бу сабаблар қуйидагилар эди: Қубонинг ботқоқли суви кўпригига тикилиб қолган Султон Аҳмад лашкарининг бир қисми, от ва туялари билан сувга йиқилиб нобуд бўлади. Бундан Чирчиқ сувигадоки воқеа ёдига тушган лашкар ўртасида ваҳима кўзғалади. Яна бири ўлат тўфайли уюр-уюр отлар йиқилиб ўла бошлайди. Яна бири рақиб Бобурнинг лашкари халқ билан бирдам, ҳамжихат ва курашга шай турганига ишонч ҳосил қилади. Шу сабаблар боис сулҳ тузилиб, Султон Аҳмад ортга қайтади.

Ана шу қайтишда Султон Аҳмад мирзо қаттиқ иситмага чалинади. Ўратепа туманида Оқсувга етканида аҳволи кескин ўзгариб, 1494 йил шаввол ойининг ўрталарида қирқ тўрт ёшида вафот этади.

**Фурқат ЭРГАШЕВ тайёрлади.**

**UCH AVLOD UCHRASHUVI**

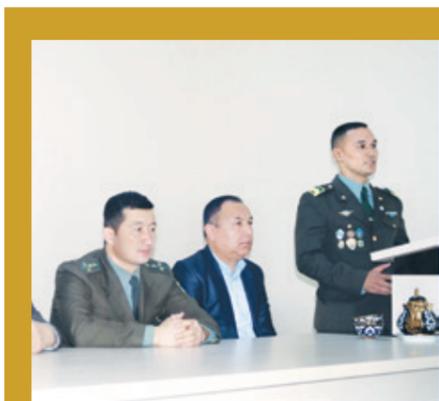
Ёшлик бу тинимсиз изланиш, янги-янги марралар сари интилиш демакдир. Бугун мамлакатимизда ёшларга оид давлат сиёсатини изчил амалга ошириш, эртамиз эгаларини ҳар томонлама етуқ, баркамол, интеллектуал салоҳиятли, ўз қатъий ҳаётининг позициясига эга, юрт тақдирига дахлдорлик ҳисси билан яшовчи, интилувчан ва комил инсонлар сифатида тарбиялаш ишига давлат аҳамиятига молик масала сифатида алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Давлат хавфсизлик хизмати Чегара қўшинлари ҳарбий қисм ва бўлинмаларида ҳам ёшлар маънавиятини янада юксалтириш, уларни чин маънодаги ватанпарварлар сифатида камол топишларига эришиш мақсадида, қатор тadbирлар ташкил этилмоқда. Мазкур жараёнда ўзининг бой ҳаётининг тажрибаси, ибратли умр йўли ва панд-насихатлари билан ёшларга ҳар томонлама ибрат бўлувчи чегарачи фахрийларнинг ҳам ҳиссаси катта экани эътирофга сазовор.

Хусусан, Фарғона вилояти юридик техникумида ўтказилган «Ватан саждагоҳ каби муқаддас – уни ҳимоя қилиш Янги Ўзбекистон ёшларининг шарафли бурчи!» мавзусидаги набатдаги уч авлод учрашуви ҳам эртамиз эгаларининг маънавий оламини бойитишга, уларни янги-янги марралар сари руҳлантириб, тобора юксалиб бораётган Янги Ўзбекистонимизнинг асосий бунёдкорлари эканлигини қалбан ҳис этишларига эришишга хизмат қилгани билан аҳамиятли бўлди.

Тadbирда ДХХ Чегара қўшинлари ҳарбий хизматчилари, фахрийлар – истеъфодаги подполковник И. Мадумаров ва майор Ш. Тожибоев бўлажак ҳуқуқшунос ёшларга Чегара қўшинларининг ташкил этилиши тарихи ҳамда бугун сарҳадларимиз дахлсизлиги,

## Янги Ўзбекистон ёшларининг шарафли бурчи



мамлакатимиз осойишталигини таъминлаш йўлида олиб борилган амалларнинг ҳиссасида сўзлаб берилди.

Учрашув давомида фахрийлар ёшларга ўзларининг ҳаёт йўллари, таҳсил олган даврларидаги шароитлар ҳақида гапириб, эртамиз эгаларининг таълим-тарбиясига қаратилаётган эътиборнинг ниҳоятда юксалиши, ҳавас қилгулик даражадаги қулайликлар ва тизимга жорий этилаётган замонавий технологиялардан унумли фойдаланиш

зарурлигини ҳам алоҳида қайд этдилар.

– Учрашув менда катта таассурот қолдирди, – дейди ўқувчилардан бири Санжарбек Мусаев. – Шу йўналишда ўқиганим сабабли, мен ҳуқуқ-тартибот органларининг фаолиятига, айниқса, ҳарбийликка жуда қизиқаман. Бугун чегарачи ҳарбийлар билан мулоқот давомида уларнинг касбига ҳавасим янада ортди. Бизга давлатимиз чегараларини қўриқлашнинг машаққати ва масъулияти ҳақи-

да сўзлаб беришди. Айниқса, 18 нафар чегарачи-қаҳрамон ҳақида сўзлаб беришганида шуни тушундимки, бугун биз тинч ўқишимиз, осойишта яшашимиз ва хотиржам ухлашимиз учун кимлардир ўз оромидан, ҳатто ҳаётидан ҳам кечаётган экан. Бу мени жуда таъсирлантирди ва катта мотивация берди.

Албатта, юрак-юракларгача кириб бориб, навқирон қалбларни таъсирлантира олаётган бундай учрашувлар жасоратли ота-боболаримизга муносиб, ҳақиқий ватанпарвар ворисларни тарбиялашда муҳим омил бўлиб хизмат қилиши, шубҳасиз.

**Майор Фарида БОБОЖОНОВА**  
ДХХ Чегара қўшинлари

КАСБ ФИДОЙИСИ



Тарихий китобларда қадимда эркаклар билан бир сафда туриб юрт тинчлиги ва осойишталигини ҳимоя қилган жасур саркарда аёллар ҳақидаги кўпгина маълумотларга дуч келамиз. Тарихчи ибн Арабшоҳнинг гувоҳлик беришича, ҳатто соҳибқирон Амир Темур қўшинида ҳам аёллардан иборат бўлинмалар бўлиб, улар эркаклар билан бир сафда мардларча жанг қилган. Аждодларга муносиб равишда бугунги кунда ҳам Қуролли Кучларимиз сафида Ватан ҳимоясига бел боғлаган, халқаро майдонда мамлакатимиз байроғини юксак кўтараётган жасур аёлларимиз борки, улар билан ҳар қанча фахрлансак арзийди. Улардан бири Мудофаа вазирлиги Марказий ҳарбий клиник госпитали катта ординатори «Соғлом турмуш» медали соҳиби майор Лариса Холмамадова бўлади.



БАХТЛИ БОЛАЛИК

– Зиёли оилада туғилганман, – дейди қаҳрамонимиз. – Оилада беш фарзанд улғайганмиз: икки акам, укам, синглим ва мен. Кўп вақтим акаларим билан ўтгани учунми, кичкина-лигимда жуда шўх бўлганман. Мактабда ўқиб юрганимда ҳам

асосан ўғил болалар билан ўртоқлашганман. У кунларни эслаш ёқимли. Акаларим билан ўйинга берилиб кун қандай кеч бўлганини сезмай қолардик. Ўйинқароқ бўлсак-да, мактабда яхши ўқирдик. Чунки ота-онам ўқишимизни доим назорат қилишарди. Бу борада қаттиққўл эди. Улар бизнинг яхши ўқиб-ўрганишимиз учун барча шарт-шароитларни яратиб берган. Ота-онамнинг саъй-ҳаракати ва қолаверса, интилишларимиз сабаб вақти келиб биз фарзандлар ўзимиз қизиққан соҳа бўйича олий маълумотга эга бўлдик, етук мутахассис бўлиб етишдик, ҳаётда ўрин топдик. Бунинг учун ота-онамиздан миннатдормиз.

ОРЗУ

– Онам шифокор эди. Шунинг учун болалигимдан шу касбга меҳрим бўлакча бўлган. Ёшим улғайгани сари шифокорлик қанчалик машаққатли касблардан бири эканлигини англасам-да, мақсадим сари илдам қадам ташладим. Тиббиёт олийгоҳига ўқишга кириш осонмаслигини билардим. Шунинг учун ўқишга зўр бердим. Мактабни тамомлаганимдан кейин эса Самарқанд давлат тиббиёт институтига ҳужжат топширдим. Қувонарлиси, тунни тонгга улаб ўқиганларим, ҳаракатларим зое кетмади: Мен талаба бўлдим! Ҳаётимда туб бурилиш ясаган ўша кунни эсласам, ҳали ҳам ҳаяжоним ичимга сигмайди...

СПОРТ БУ...

– Спортни инсонни соғломлаштирувчи, тарбия қилувчи фаолият тури деб ҳисоблайман. Ёшлигимдан спорт билан мунтазам шуғулланиб келаман. Чунки соғлом турмуш тарзида спортнинг ҳам алоҳида ва муҳим ўрни бор. Шунинг учун ҳам уни ҳаётимнинг бир бўлагига айланиб улгурган, десам, ҳақиқатни айтган бўламан. Спортни яхши кўришим ва мунтазам шуғулланишим анъанавий равишда ўтказиб келинаётган Халқаро армия ўйинларининг «Ҳарбий-тиббий эстафета» мусобақасида ҳам доим қўл келган. Ҳа, шу кунгача мусобақаларда эришган ғалабамиз замирида касб сир-асрорларини яхши ўзлаштирганимиз ва яна яхши спортчи эканлигимизни алоҳида таъкидлайман.

УНУТИЛМАС КУН

– Умр дафтаримга зарҳал ҳарфлар билан битилган воқеа бу – ҳарбий либос кийган куним. Ўшанда зиммамга икки қарра масъулият юкланганини ҳис қилганман. Лекин бундан ҳеч қачон чўчимаганман. Шу куни хонадонимиз тўйхонага айланиб кетган, ҳамма мени қутлаган, самимий тилақлар, табриклар, ота-онам-

нинг, яқинларимнинг қувончи... Буни ёддан чиқариб бўладими?

Мен ҳамиша яқинларимнинг, Ватанимнинг ишончини оқлашга интиламан. Доим изланишдаман, ўқиб-ўрганишдан тўхтаганим йўқ. Чунки ҳарбий шифокор бўлганимдан фахрланаман ва касбимни яхши кўраман.

ФАРЗАНДЛАР ҲАҚИДА

– Бўш вақтимни кўпроқ оила даврасида ўтказишга ҳаракат қиламан. Фарзандларим – ҳаётимнинг мазмуни. Уларнинг келажақда Ватанга нафи тегадиган инсонлар бўлиб камолга етишини истайман. Шунинг учун тарбиясига эътиборлиман. Бўш вақтларини беҳуда ўтказмасликлари учун ҳаракат қиламан. Чунки фарзанд тарбиясида энг катта жавобгарлик ота-оналар зиммасида эканлигини доим ҳис қилиб тураман.

МЕҲНАТ БАХТ КЕЛТИРАДИ

– Ҳаётда яшар экансиз, доноларнинг «Қанчалик тиришқоқлик билан сидқидилдан меҳнат қилсанг, шунчалик омадли бўлиб борасан», деган фикрининг нақадар тўғрилиги ишонч ҳосил қилиб борасиз. Ҳа, инсон жамиятдаги ўрнини фидойи меҳнати билан забт этади. Меҳнат яна фаровон турмуш асоси ҳамдир. Улуғ алломаларнинг таъкидлашича, ҳаётда учраши мумкин бўлган қийинчиликларни фақат бир йўл – меҳнат билан енгиб ўтса бўлади. Шунингдек, меҳнат инсоннинг мавқеини юксалтиради. Бундан хулоса қилиш мумкинки, меҳнатни севган инсон ҳаётда ҳеч қачон кам бўлмайди.

КЕЛГУСИДАГИ РЕЖАЛАР

– Мен ҳам ҳар доим янгиликка интилиб яшайман. Муҳтарам Президентимиз, Қуролли Кучлар Олий Бош Қўмондонни Шавкат Мирзиёев жорий йилда Марказий ҳарбий клиник госпиталга қилган ташрифлари чоғида бир қатор кўрсатма ҳамда тақлифлар берганди. Шулардан бири госпиталда маммология марказини очиш ва уни етакчи мутахассислар билан таъминлаш эди. Айна вақтда мен Тошкент врачлар малакасини ошириш институтида мазкур соҳа бўйича малака оширялман. Келажақда шу йўналиш бўйича илмий тадқиқот қилишни режалаштирганман.

Нодиржон ОРТИҚОВ,  
Қуролли Кучлар академияси курсанти

MUSHOHADA

ЭЛНИ МАЪРИФАТ АСРАЙДИ

Инсонни инсон қилиб камол топтиришда, унга билим ва одамийлик, меҳр-оқибат, эзгу орзу-ниятлар билан яшаш туйғуларини сингдиришда, бир сўз билан айтганда, жамиятимизнинг муносиб фуқароси бўлиб ҳаётга кириши ва мустақкам ўрин олишида ўқитувчи ва мураббийларнинг, барча таълим соҳаси фидойиларининг ҳиссаси беқиёсдир.



Устозлик олий рутба, юқори мақомга эга. Унга эришиш учун эринмай меҳнат қилиш ва тер тўкиб ишлашга тўғри келади. Бемисл меҳнат, тинимсиз изланиш, билим жавоҳирларини йиғиб, уни шогирдларига улашиш устоз обрўсини улуғ қилади. Ҳа, манаман деган подшо, фотиҳларнинг ҳам устози бўлган.

Ҳазрат Навоий устозни юқори даражага кўтариб, улуғлаган бўлсалар, Амир Темур вафотидан кейин ўз

жасадини устози Саид Барака ҳазратларининг пойига қўйишларини васият қилган. Фарзанднинг аввалги тарбиячиси ота-онасидир, чунки улар жисми, ақли парвариш қиладилар. Устоз ва муаллим эса ақлингизни чархлайди, сизни яхшилингиз ва бахтингизни ифода этадиган нарсалар сари чорлайди. Шунинг учун одоб юзасидан уларни севиш ва улуғлаш лозим бўлади. Устоз шундай инсонки, у сизга ўқиш, ёзиш, ҳисоб-китоб,

меъморчилик, жамики илму маърифатни ўргатади. Гўзал одоб-ахлоқни ўргатиб, етуклик ва эзгу фазилатларга етаклайди. Фойдали ишларни баён қилиб, уларни бажариб фойда олишни ўргатади, зиён етмаслиги учун зарарли ишлардан огоҳлантиради.

Бу муҳтарам зотлар одоб-ахлоқ ўргатиб, олий мақомларга, юксак лавозимларга тайёрлайдилар, комил маърифатингиз ва тарбияланган ахлоқингиз билан одамлар орасида муносиб ўрин эгал-

лашингизга замин яратадилар.

Устоз! Муаллим! Мударрис! Мураббий! Бу сўзлар нақадар пурмаъно ва сермазмундир. Бу сўзларни эшитганда қалблар жунбушга келиб, кўнгиллар ёришиб кетади. Зеро, эсимизни таниган илк онларимиздан бошлаб, айнан ана шундай зотлар бизнинг қўлимиздан тутиб келмоқда. Ҳеч биримиз биринчи бўлиб ўқиш-ёзишни ўргатган устозимизни ёдимиздан чиқармаганмиз, десам, ўйлайманки, муболаға бўлмайди.

Донишмандлар айтишадики: «Элни маърифат асрайди». Ҳа, ўқитувчилик жуда ҳам машаққатли, юксак сабр ва матонат талаб қиладиган касб, шу сабабли ҳам унинг ажру савоби беқиёсдир. Узтозларни ҳурмат-эҳтиром қилиш азал-азалдан бизларга мерос бўлиб келган

тушунчадир. Ота-она фарзандига кичиклигидан таълим-тарбия бериб, уни илм олишга қизиқтириш билан бир қаторда илм аҳлини, хусусан, устозини ҳурмат қилишни ўргатиб, қалбига сингдириб бориши лозим бўлади.

Устоздан бошланади асли тафаккур, «Ҳақиқий таълим одамни одамийликка тайёрлашдир», деган экан буюқлардан бири. Фарзандларимизни, миллат келажагини одамийликка тайёрлаётган, минг турфа машаққатларни шогирдларининг камолони кўриш устагида жавлон ураётган устоз ва мураббийларимиз бор бўлсин! Нафақат ўқитувчилик касбидаги устозлар, ҳаёт йўлида бизга ниманидир ўргатишга муваффақ бўлган мураббийларимизнинг ҳам умрлари зиёда бўлсин. Уларнинг заҳматли меҳнатлари сабаб шу даражага етганимиз чин.

Подполковник  
Владимир ЛИХАНОВ,  
Қуролли Кучлар академияси катта ўқитувчиси

## “VATANPARVAR” TASHKILOTI RAHBARI FARG‘ONADA

O‘zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko‘maklashuvchi “Vatanparvar” tashkiloti markaziy kengashi raisi Husan Botirov boshchiligidagi ishchi guruh xizmat safari bilan Farg‘ona viloyatida bo‘ldi.



Tashrifning dastlabki kunida ishchi guruh tashkilotning Farg‘ona viloyati kengashi tasarrufidagi Yozyovon avtomobil maktabi va Marg‘ilon shahri o‘quv sport-texnika klubida, keyingi kuni esa Oltiariq va Rishton tumanlari o‘quv sport-texnika klublarida bo‘lib, ushbu muassasalar tomonidan amalga oshirilayotgan ishlar bilan tanishdi.

Uchrashuv davomida “Vatanparvar” tashkiloti markaziy kengashi raisi tizimdagi muassasalar rahbarlariga ish yuritish va yuqori samaradorlikka erishish bo‘yicha o‘zining zarur tavsiya va takliflarini berdi.

Husan Botirov Qo‘qon avtomobil maktabida ham bo‘lib, ushbu muassasaning avtodromi negizida barpo etilishi rejalashtirilayotgan, zamonaviy talablarga mos keladigan innovatsion avtodrom bo‘yicha loyihalar bilan tanishdi va bu borada o‘zining tegishli ko‘rsatmalarini berdi.

So‘ngra Qo‘qon avtomobil maktabida “Vatanparvar” tashkiloti rahbari raisligida tashkilotning Farg‘ona viloyati kengashi va uning tasarrufidagi muassasalar rahbarlari ishtirokida yig‘ilish bo‘lib o‘tdi. Yig‘ilish davomida Husan Botirov hududiy kengash tizimidagi har bir tashkilot va muassasa faoliyatiga to‘xtalib o‘tdi.

Jumladan, muassasalarning o‘quv-moddiy negizini rivojlantirish, moliyaviy-iqtisodiy yo‘nalish, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi, sportning texnik va amaliy turlarini ommalashtirish hamda ommaviy texnik kasb mutaxassislarini tayyorlash bo‘yicha amalga oshirilayotgan ishlariga baho berildi. Shuningdek, faoliyat yo‘nalishlari bo‘yicha aniqlangan muammo va kamchiliklarni bartaraf etish choralari bo‘yicha tegishli ko‘rsatmalar berildi.

Yig‘ilish so‘ngida hududiy kengash hamda uning tasarrufidagi tashkilotlar va muassasalar tomonidan kelgusida bajarilishi lozim ustuvor vazifalar belgilab berildi.

O‘zbekiston mudofaasiga ko‘maklashuvchi “Vatanparvar” tashkiloti matbuot xizmati

## ASKARLARGA HAYDOVCHILIK GUVOHNOMALARI TOPSHIRILDI

Respublikamiz bo‘ylab harbiy burchini o‘tash davomida “Vatanparvar” tashkilotining haydovchilik o‘quv kursini muvaffaqiyatli tamomlagan askarlarga haydovchilik guvohnomalari topshirilmogda.



Jumladan, Markaziy harbiy okrugning Navoiy garnizoniga qarashli harbiy qismda o‘z yig‘itlik burchini o‘tayotgan 62 nafar yoshga haydovchilik guvohnomalarini topshirish marosimi bo‘lib o‘tdi. Tadbirda so‘zga chiqqanlar harbiy xizmatni yakunlash arafasida turgan ushbu yoshlarga ulkan muvaffaqiyatlar tilab, hayotda o‘zlarining munosib o‘rinlarini topishlari uchun zarur maslahatlar berdi.

O‘z navbatida, so‘zga chiqqan askarlar ham o‘zlarining naqadar omadli ekanliklarini, negaki ular Vatanimiz oldidagi muqaddas burchni ado etish bilan birga, uylariga “Vatanparvar” tashkiloti o‘quv kursida egallagan kasblari va buni rasman tasdiqlovchi guvohnomalari bilan qaytishlarini mamnuniyat bilan bildirdi.

Xuddi shunday tadbir Janubi-g‘arbiy maxsus harbiy okrugning Buxoro garnizoniga qarashli harbiy qismda ham bo‘lib o‘tdi. Muddatli harbiy xizmatni o‘tash bilan birga “BC” toifasi bo‘yicha haydovchilik guvohnomasiga ega bo‘lgan 70 nafar yoshning ham quvonchi cheksiz. Ular tez orada uylariga qaytib, ushbu guvohnomalar yordamida biror foydali ishning boshidan tutishlariga qat‘iy ishonmogdalar.

Eslatib o‘tamiz, O‘zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko‘maklashuvchi “Vatanparvar” tashkiloti 2021-yilda Mudofaa vazirligi, Milliy gvardiya va Ichki ishlar vazirligi bilan hamkorlik memorandumlarini imzolagan bo‘lib, ushbu hujjatlarga muvofiq, Qurolli Kuchlar safida muddatli harbiy xizmatni o‘tayotgan yoshlar tashkilotning o‘quv kurslarida haydovchilik va yana besh xil texnik kasbga ixtiyoriy ravishda o‘qitib kelinmogda.

### UCHRASHUV

## ЁШЛАР УЧУН ИБРАТ

Авлодлар учрашуви ёшлар учун ибрат, мактаб вазифасини ўтайди. Бундай тadbирларда иштирок этиш, катта ҳаёт йўлини босиб ўтган кексалар билан суҳбатдош бўлиш жуда мароқли. Ахир халқимиз «қари билганни пари билмас» деб бежиз айтишмаган. Мудофаага кўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташкilotининг Тошкент вилояти кенгаши томонидан Паркент туманида ўтказилган уч авлод учрашуви ҳам ёшлар учун ана шундай мароқли ва таассуротларга бой бўлди.



Ёшларни ҳарбий-ва-танпарварлик руҳида тарбиялаш, уларнинг онгига Ватанга муҳаббат, кекса авлодга ҳурмат ва эҳтиром туйғуларини синдириш мақсадида ташкил қилинган мазкур учрашувда фахрийлар, ташкilotнинг Тошкент вилояти кенгаши тасарруфидаги ўқув муассасалари ходимлари, спорт секциялари ва тўғарақлари спортчилари, жумладан, халқро мусобақаларда фахрли ўринларни эгаллаган ва имтиёз асосида олий ўқув юртига қабул қилинган ёш спортчилар, «Ёшлар дафтари», «Темир дафтар» ва «Аёллар дафтари»дан ўрин олган фуқаролар, шунингдек, ички ишлар бўлимларида профилактик ҳисобда турган ёшлар иштирок этди.

Учрашув давомида ёшлар ўз ҳаётини эл-юрт хизматиға бағишлаган ва айни дамда қариллик гаштини сураётган ёши улўф фахрийлар билан дилдан суҳбатлашишди.

Фахрийлар ўз хизмат фаолиятлари билан боғлиқ хотираларини йиғилганларға ҳикоя қилиб берар экан, бугунги дориламон кунларға шукрона келтирди. Ватанимизда тинчлик ва осойишталикка қалқон бўлаётган ҳарбий касб эгаларининг фидойи хизматларини эътироф этишди, кейинги йилларда мамлакатимиз ёшлари ўртасида ҳарбийлик касбига қизиқиб тобора ортиб бораётганидан жуда мамнун эканликларини айтишди.

Шунингдек, юртимизда ёшларға яратилаётган имкониятлар, имтиёзлар тўғрисида, муборак истиқлол, юртимизнинг файзли кунлари, буюк келажаги ҳақида ҳам тўлқинланиб сўзладилар.

Подполковник Гулнора ҲОЖИМУРОДОВА

### MASLAHAT

## ЗИЛЗИЛА ВАҚТИДАГИ ҲАРАКАТИНГИЗ

### Хонанинг ичиди:

Зилзилани сезсангиз дарҳол хавфдан қутилишға ҳаракат қилинг, энг катта хавфни юқоридан тушадиган жисмлар яратиши мумкинлигига аҳамият беринг.

Агар сиз кўп қаватли уйнинг биринчи қаватида хом гиштли, пишган гиштли ёки паҳса деворли шахсий уйларда яшасангиз, зилзила бошланиши билан 15-20 сония давомида дарҳол уйнинг ичидан ташқарига чиқиб кетинг, электр симлари, газ қувурлари ва баланд иморатлар тағидан узоқроқдаги очиқ жойға ўтинг.

Агар хонанинг ичиди қолсангиз, олдиндан белгилаб олинган хавфсиз жойға туриб олинг. Мабодо юқоридан сувоқ парчалари, ёритгич асбоблари, ойна синиқлари тушадиган бўлса, стол ёки кроватлар тағига беркиниб олинг. Мактаб ўқувчилари парталарнинг тағига кириб, ойнаға тескари ўгирилиб, бошлари ва юзларини қўллари билан беркитиб олишлари зарур.

Агар сиз кўп қаватли уйлар ва иморатларнинг биринчи қаватидан юқорида бўлсангиз, ҳеч қачон лифт ёки зинапояларға қараб югурманг, чунки кўп ҳолларда зилзила даврида ушбу қурилмалар биринчи навбатда қулайди. Бундай ҳолларда уйнинг эшигини очиб, унинг кесақисига туриб олинг. Эшик кесақиси қотиб қолса хавотир бўлманг, бу ҳол иморат деворларнинг оғишидан содир бўлади.

Ҳар қандай бинонинг ойнабанд деворларидан узоқроқда, асосий девор ёнида туришға ҳаракат қилинг. Ойна тўсиқларидан эҳтиёт бўлинг.

Иккинчи ва юқори қаватларда бўлсангиз, зинҳор деразадан паства сакраманг, чунки биноға зарар етмаса ҳам, сиз жароҳатланишингиз мумкин.

Сакрашға мажбур бўлган ҳолларда, зинҳор ёпиқ дераза ойнасига қараб сакраманг, ойнани табуретка ёки елкангиз билан синдириб, кейин сакранг.

Одамлар билан гавжум жойларда (магазин, кинотеатр, мактаб, олийгоҳ, вокзал) саросимаға тушманг, бинонинг асосий деворларига, устунларига яқинроқ осилиб турган буюмлардан, қандил, шамоллатгич, реклама тахталаридан узоқроқ туриш керак.

Ўзингизни хотиржам тутинг, атрофингиздагиларни саросимаға туширадиган ҳаракатларни қўлламанг, эшик ва йўлақларда тирбандлик ҳосил қилманг.

Молхоналар ёнида туриш мумкин эмас, чунки ҳуркиб кетган ҳайвонлар тағида қолиб кетиш хавфи мавжуд.

### Кўчада:

Кўп қаватли бино остида турган бўлсангиз, очиқ жойға чиқишға ҳаракат қилинг, чунки бинонинг зилзила натижасида синиқ парчалари устингизға тушиши мумкин. Электр симлари тағида ҳам турманг, узилиб кетиши мумкин. Узилиб кетган симлардан эҳтиёт бўлинг.

Бино бўйлаб унинг тағида югурманг, биноға кирманг, юқоридан тушиши мумкин бўлган парчалар ҳаётингиз учун хавфли.

Зилзила вақтида автомобилда кетаётган бўлсангиз, юқори қаватли бинолар, электр сими, тик ёнбағирлар, кўприклар, бензин қуйиш шохобчалари, дарё ўзанидан узоқроқ жойларға бориб, машинани тўхтатинг.

Қишлоқ жойларида зилзила оқибатида ер кўчкиси рўй бериши, сел келиши, тоғ тошлари тушиши мумкин. Шунинг учун тепаликлар устиға ёки сув босмайдиган, юқорироқ жойға чиқиб олишға, тик тоғ ёнбағирлари остидан узоқроқ жойларға ўтишға ҳаракат қилинг.

Катта лейтенант Музаффар МУРОДОВ, Олмазор тумани ФВБ инспектори

## SHOHSUPA

(xabarlar)



## VELOSPORT



Namanganda ilk bor velosport bo'yicha "Silk-Road Namangan" ("Ipak yo'li Namangan") xalqaro turniriga start berildi. Mazkur ko'p kunlik velopoygalar dunyoning o'nga yaqin davlatidan yuzga yaqin sportchilar ishtirok etmoqda. Velopoygalar ikkita xalqaro turnir tarzida bir hafta mobaynida velotrekning guruh poygasi, jamoaviy poyga, jamoaviy sprint, skretch, tempo, omnium, medison, keyrin yo'nalishlarida turli masofalar bo'yicha o'tkaziladi. 2-aprelga qadar davom etadigan bahslarda MVSM vakillari Aleksey Fomovskiy va Danil Yevdokimov ham qatnashib, yurtimiz sport sharafini himoya qilmoqda.

## BOKS



Hindiston poytaxti Nyu-Dehli shahri mezbonlik qilgan ayollar boks bo'yicha jahon chempionati yakuniga yetdi. Unda ishtirok etgan O'zbekiston terma jamoasi a'zolaridan Navbahor Hamidova (-66 kg) bronza medaliga sazovor bo'ldi. Aslida hamyurtimiz dunyo birinchiligining chorak finalida jazoirlik Imane Xelifga imkoniyatni boy bergan edi. Biroq keyinchalik jazoirlik bokschi diskvalifikatsiya qilindi va uning o'rniga Hamidova yarim finalchi sifatida qayd etildi.

## ESHKAK ESHISH



Dushanbe shahrida slalomda eshkak eshish bo'yicha xalqaro turnir o'tkazildi. Unda ishtirok etgan mamlakatimiz sportchilari Shahobiddin Boltaboyev, Hayot Abdullayev, Karimjon Nazirov, Samandar Saydullayev, Sherzod Qurbonaliyev, Dostonbek Jumaboyev, Otabek Turarov, Aleksandra Fomenkova, Olesya Gudkova hamda Ravshan Bahronov g'alabaga bo'lgan irodasini namoyish etishdi. Bu esa O'zbekiston terma jamoasining 7 ta davlat jamoalari orasida umumjamoa hisobida 2-o'rinni egallashini ta'minladi.

## SAMBO



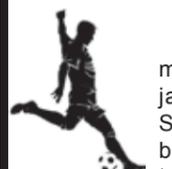
Moskva shahrida 10 ga yaqin davlat sportchilari ishtirokida "Sambo asoschilari kubogi" musobaqasi bo'lib o'tdi. Shiddatli kurashlarga boy kechgan musobaqada terma jamoamiz a'zolaridan Dilshod Yo'ldoshev oltin, Sardor Olimjonov va Furqat Ro'ziyev kumush, Shohjahon Temirov, Farog'at Nurmatova, Madina Salohiddinova hamda Lutfulla Saydamatov bronza medaliga ega chiqdi.

## SUV POLOSI



Singapurda o'tkazilgan suv polosi bo'yicha Osiyo chempionatida O'zbekiston ayollar terma jamoasi ham qatnashdi. Jamoamiz saralash bahslarini muvaffaqiyatli o'tkazdi. Final ostonasida esa Tailand va Qozog'iston vakillariga yo'l bergan holda qit'a chempionatini bronza medalini bilan yakunladi.

## FUTBOL



Srechko Katanets bosh murabbiyligidagi milliy terma jamoamiz FIFA kunlari doirasida Saudiya Arabistonidagi yig'inda birinchi o'rtoqlik o'yinini Boliviya terma jamoasiga qarshi o'tkazdi. Eldor Shomurodov kiritgan yagona gol evaziga hamyurtlarimiz 1:0 hisobida g'alabaga erishdi. Janubiy Amerikaning Venesuela terma jamoasiga qarshi navbatdagi o'rtoqlik o'yinida 1:1 hisobi qayd etildi. Terma jamoamiz golini 79-daqiqada Jasur Yaxshiboyev kiritdi.

Rasul JUMAYEV,  
«Vatanparvar»



Xalqaro dzyudo federatsiyasi (IJF) taqvimidan o'rin olgan joriy yilning yirik turnirlaridan biri Gruziya poytaxtida bo'lib o'tdi. Unda yurtimiz dzyudochilari ham qatnashdi va uch nafari sovrindor bo'ldi. Mudofaa vazirligi Oliy sport natijalarini rivojlantirish markazi (MVSM) vakili Diyora Keldiyorova Tbilisi "Katta Dubulg'a" turnirining oltin medalini qo'lga kiritdi.

# BOSH QAHRAMON

## ARMIAMIZ VAKILI



Keyingi yillarda Qurolli Kuchlar tizimida bir qator sport turlari bo'yicha zamonaviy infratuzilmaga ega baza yaratildi va u muttasil ravishda takomillashtirib borilmoqda. Shu boisdan ham so'nggi paytda Olimpiya o'yinlari, jahon va qit'a chempionatlari hamda yirik xalqaro turnirlarda g'olib bo'layotgan sportchilarimizning aksariyatini aynan Qurolli Kuchlar tizimida xizmat qiluvchilar tashkil etmoqda. Buni, ayniqsa, dzyudo, taekvondo, boks va og'ir atletikachilarimiz faoliyatida yaqqol kuzatishimiz mumkin. 24-26-mart kunlari Tbilisi shahrida o'tkazilgan dzyudo bo'yicha "Katta Dubulg'a" turnirida ham bosh qahramon aynan armiyamiz vakili bo'ldi.

MVSM vakili Diyora Keldiyorova (-52 kg) yuqori reyting pog'onasi sabab birinchi davradan erkin o'tdi. Shundan so'ng u Qozog'iston, Polsha vakillarini, yarim finalda esa Xitoy terma jamoasi a'zosini muddatidan avval mag'lubiyatga uchratishga erishdi. Unga finalda "Tokio - 2020" Olimpiadasi chempioni Distriya Krasnichi qarama-qarshi keldi.

Mutaxassislar kosovolik yengilmas dzyudochi g'olib chiqishini oldindan e'tirof etib turgan bir paytda Diyora raqibini 40 soniya ichida mag'lubiyatga uchratdi va bu turnirning o'ziga xos voqeligi sifatida e'tirof etildi. Keldiyorova oltin medal bilan birga "Parij - 2024" Olimpiadasi uchun 500, jahon reytingi uchun 1 000 reyting ochkolariga ega bo'ldi. Bu Diyora Keldiyorova uchun "Katta Dubulg'a" turnirlaridagi to'rtinchi oltin medal hisoblanadi.

Yana shuni ta'kidlash joiz, terma jamoamiz Gruziyadagi musobaqada bundan oldingi Toshkent "Katta Dubulg'a"sidagi kabi barcha yetakchi dzyudochilari bilan to'liq tarkibda qatnasholmadi. Ba'zi sportchilarimizga olgan jarohati yoki salomatligidagi kichik muammo pand bergan bo'lsa, ayrimlariga murabbiylarimiz dam berishga qaror qilishdi. Shunga qaramay dzyudochilarimiz 61 davlatning 420 nafarga yaqin sportchisi ishtirokida kechgan, mukofot jamg'armasi 154 ming yevrodan iborat "Katta Dubulg'a" turnirida munosib qatnashishdi va "Parij - 2024" yozgi Olimpiya o'yinlari yo'lida muhim reyting ochkolariga ega bo'lishdi. Xususan, -73 kg vazn toifasida tatamiga chiqqan Obidxon No'monov saralash bosqichida Polsha, Fransiya, Armaniston vakillarini, yarim finalda

esa bolgariyalik raqibini mag'lubiyatga uchratishga erishdi. Hamyurtimiz final bellashuvida mo'g'ulistonlik Erdenbayar Batzayaga imkoniyatni boy berib qo'ydi va kumush medal bilan taqdirlandi. Bu No'monov uchun "Katta Dubulg'a" turnirlaridagi uchinchi medal bo'ldi.

Musobaqaning oxirgi kuni eng og'ir (+100 kg) vazn toifasida tatamiga chiqqan hamyurtimiz Shohrux Baxtiyrov chorak finalda mezbonlar vakili Gela Zalashviliga imkoniyatni boy bergach, bronza medalini uchun o'tish bosqichida ozarbayjonlik Jamal Gamzatxanovdan ustun keldi. Shohrux uchinchi o'rin uchun bahsda slovakiyalik Marius Fizelni mag'lub etib, turnirning bronza medalini bilan taqdirlandi.

Shunday qilib, dzyudochilarimiz Tbilisi "Katta Dubulg'a" turnirining bittadan oltin, kumush va bronza, jami 3 ta medallarini qo'lga kiritishdi.

Tbilisi "Katta Dubulg'a" xalqaro turnirida sovrindor bo'lgan yurtimiz dzyudochilari:

### OLTIN MEDAL SOHIBI:

-52 kg: Diyora Keldiyorova (MVSM)

### KUMUSH MEDAL SOHIBI:

-73 kg: Obidxon No'monov

### BRONZA MEDAL SOHIBI:

+100 kg: Shohrux Baxtiyrov

## TAEKVONDO

# "BELGIAN OPEN" DAN 6 TA MEDAL

Belgiyaning Lommel shahrida taekvondo WT bo'yicha "Belgian Open" xalqaro turniri o'tkazildi. Unda asosiy negizi Mudofaa vazirligi Oliy sport natijalarini rivojlantirish markazi vakillaridan iborat yurtimiz terma jamoasining 8 nafar taekvondochisi qatnashdi va 6 nafari sovrindor bo'ldi.

Taekvondochilarimiz bu yilgi mavsumni "Parij - 2024" yozgi Olimpiya o'yinlari uchun muhim reyting ochkolari taqdim etiladigan "Fujairah Open - 2023" xalqaro turniridan boshlagan va 6 ta oltin, 2 ta kumush va bitta bronza, jami 9 ta medallarga egalik qilishgandi. Mart oyining boshida Niderlandiyaning

Eyndxoven shahrida o'tkazilgan "Dutch Open" xalqaro turnirida esa murabbiylar qarori bilan 8 nafar taekvondochimiz qatnashgan va yakunda mamlakatimiz sportchilari 3 ta oltin, 2 ta bronza medalini qo'lga kiritgan, sovrindorlarning 4 nafari MVSM vakillari bo'lgandi.

Dunyoning eng kuchli taekvondochilarini jamlagan yilning uchinchi yirik turniri - "Belgian Open"da ham yurtimizning 8 nafar taekvondochisi ishtirok etdi. Ularning 6 nafari sovrindor bo'lishi, ayniqsa, MVSM vakili Ulug'bek Rashitovning g'oliblik shohsupasiga ko'tarilishi xorijlik mutaxassislarning ham e'tiborini tortdi. Chunki Rashitov joriy yildan vaznini o'zgartirib, ya'ni -68 kg emas, balki -74 kg vazn toifasida dayanga chiqib boshladi va shunga qaramay ketma-ket uchinchi turnirda sovrindor bo'ldi. Ulug'bek dastlab "Fujairah Open - 2023"da g'oliblikka erishgan, so'ng Eyndxoven shahri mezbonlik qilgan xalqaro turnirda bronza medalini qo'lga kiritgandi. Lommel shahrida o'tkazilgan yilning uchinchi turnirida Rashitov yana bir bor o'z mahoratini namoyish etdi. "Tokio - 2020" yozgi Olimpiya o'yinlari g'olibi bu safar ham yangi vazn toifasidagi barcha raqobatchilaridan ustun kelib, joriy mavsumda ikkinchi marta oltin medalga egalik qildi.

MVSM vakili Niyaz Pulatov (-68 kg) va terma jamoamiz a'zosi Shuhrat Salayev

(-80 kg) ham "Belgian Open"da oltin medalga musharraf bo'ldi. Niderlandiyada g'oliblik shohsupasiga ko'tarilgan MVSM vakili Nikita Rafalovich (-87 kg) esa Belgiyada bronza medalini bilan qanoatlandi. Shuningdek, taekvondochimiz Feruza Sodiqova Yevropadan kumush, Madinabonu Mannopova esa bronza medalini bilan qaytdi.

Lommel shahrida poyoniga yetgan taekvondo WT bo'yicha "Belgian Open" xalqaro turnirida mamlakatimiz sportchilari 3 ta oltin, bitta kumush va 2 ta bronza medalini qo'lga kiritib, umumjamoa hisobida 1-o'rinni egalladi. Keyingi o'rinlarni 2 ta oltin, 3 ta kumush va 2 ta bronza medalini bilan Xitoy terma jamoasi hamda 2 ta oltin, bitta kumush, 3 ta bronza medaliga ega chiqqan Xorvatiya vakillari band etishdi.

"Belgian Open" xalqaro turnirida shohsupaga ko'tarilgan sportchilarimiz:

### OLTIN MEDAL SOHIBLARI:

-68 kg: Niyaz Pulatov (MVSM)  
-74 kg: Ulug'bek Rashitov (MVSM)  
-80 kg: Shuhrat Salayev

### KUMUSH MEDAL SOHIBI:

-62 kg: Feruza Sodiqova

### BRONZA MEDAL SOHIBLARI:

-49 kg: Madinabonu Mannopova  
-87 kg: Nikita Rafalovich (MVSM)



# ҚОРАҚАЛПОҚНИНГ ЧЕМПИОН ҚИЗИ

**Хаёт  
қизиқарли  
тасодифларга тўла.  
Биргина қилинган  
қарор ортида сени  
муваффақият кутади  
ёки мағлубият. Аммо**

**муваффақият учун қарорнинг  
ўзи камлик қилади. Унинг ортида  
машаққатли меҳнат, уйқусиз тунлар  
ва тинимсиз изланиш зарур. Ҳамма  
ҳам бирор бошлаган ишни охирига  
етказа олмайди. Бунинг учун кучли  
ирода, мустақкам қатъият ҳамда ўзига  
бўлган ишонч бўлмоғи даркор. Бугунги  
қахрамонимиз контракт бўйича  
ҳарбий хизматчи, оддий аскар Зайнаб  
Дайбекова ҳам ана шундай тасодифий  
қарорнинг ортидан муваффақият  
қозониб келаётган қатъиятли ва  
иродали қизлардан. У 2002 йили  
Қорақалпоғистон Республикасида  
таваллуд топган. Қиличбозлик спорт  
турининг сабля йўналиши бўйича  
Жаҳон ва Осиё чемпиони, халқаро  
тоифадаги спорт устаси, «Шухрат» ва  
«Жасорат» медаллари соҳибаси.**

## ТАСОДИФИЙ ВА ТЎҒРИ ҚАРОР

Телевидение орқали Нукус шаҳрида қиличбозлик бўйича спорт тўғараги очилганини кўриб қолдим. Ўша кўрсатувни томоша қиларканман, тўғаракка қатнашиш иштиёқи пайдо бўлди. Онамнинг хайрихоҳлиги билан машғулотларга қатнашишни бошладим. Менга Даврбек Жемуратов мураббийлик қилди. Бунгача бу спорт тури ҳақида умуман тушунчам бўлмаган. Аммо негадир машғулотлар менга жуда ёқиб борарди. Бир ҳафта ўтганидан кейин, мураббийим сабля йўналишида сабоқларни бера бошлади. Аввалига тушунмадим. «Қиличбозликнинг алоҳида йўналишлари ҳам борми?» дея сўраганимда, Даврбек оға шпага, рапира ва сабля турлари борлигини тушунтирди. Бир ҳафталик машғулотлар натижаси ўлароқ, мураббийим мени сабля йўналишида кўрган экан. Мана, 2015 йилдан буён қиличбозликнинг сабля йўналишида мусобақаларда иштирок этиб келаман.

## ОНАМНИНГ ИШОНЧНИ ОҚЛАШИМ КЕРАК

Бизнинг менталитет бўйича қиз боланинг тарбиясига оиладагилар қаттиқроқ туришади. Шу нуқтаи назардан спортга қатнашимиз барчага ҳам манзур бўлмаган. Қариндошлар томонидан қилинган танқидларга онам қалқон бўлиб турди. Менга бўлган ишончи юқорилиги, керак бўлса, имкон берилса, барчасини удалашимга уларни ишонтирди. Машғулотларга қатнаша бошлаганимга эндигина 3 ой бўлганида, қиличбозлик бўйича Қорақалпоғистон кубоги ўтказилди. Мен учун биринчи йирик мусобақа эди. Ҳаяжон ва ҳадик тўла кичкина жуссам билан иштирок этдим. Натижа эса 2-ўрин бўлди. Мендан ҳам кўра кўпроқ онам хурсанд бўлган эди. Яна 3 ой ўтиб, Ўзбекистон кубогида жамоамиз

билан иштирок этиб, 3-ўринни забт этгандик. Бир йил давомида ички чемпионат ва кубокларда доимий равишда 2-3-ўринларни банд этиб келдим. Менинг энг катта ожизлигим, финал баҳсларида дугонам билан рақиб сифатида курашганимда унга қарши бор имконият билан жанг қилолмаслигим эди. Мураббийим ҳам кўп бора танбех берган. Дўст ва дугона бўлса ҳам мусобақада рақиб саналади, бемалол курашавер, деган сўзлари ҳам менга кор қилмаган. Ҳозиргача ҳам бу ожизлигимни тўғирлай олмадим. Шундан бўлса керак, иложи бўлса, ўзимнинг дугоналарим билан мусобақага киришмаганим яхшироқдек туюлади.

## МОТИВАЦИЯ

Ўрта Осиё чемпионатида ёшлар, ўсмирлар ва катталар ўртасида иштирок этиб, уч карра ғолиб бўлганман. Ҳар бир ғалабада онамнинг менга бўлган ишончи ва мураббийларимнинг кўрсатмалари асос бўлган. Айниқса, Токиода бўлиб ўтган Олимпиада менга жуда катта тажриба берди. Энг ёш спортчи сифатида иштирок этганлигим боис, рақибларим мени менсимаган. Ўзларига рақиб сифатида кўришмаган эди. Яна бир ҳолатни айтиб ўтишни зарур, бундан олдин Олимпиада йўналишида қиличбозлик йўналишида Ўзбекистондан жамоа қатнашмаган экан. Чунки бу спорт турига етарлича эътибор қаратилмаган. Шу сабабдан ҳам Олимпиада бошида дунё қиличбозлари учун бизнинг иштирокимиз унчалик ҳам аҳамиятлидек туюлмади. Рақибларимни бирин-кетин мағлубиятга учратиб бошлаганимдан кейингина улар сергак тортишни бошлади. Биринчи бўлиб, япониялик рақибим кейин хитойлик ва корейлик саблячиларни енгиб бошлаганимдан кейингина менга жиддий

қарашга мажбур бўлишди. Чорак финалда венгриялик спортчиға ютқазиб қўйганман. Агар шу қиличбозни ҳам енгганимда кучли тўртликка кирардим. Афсуски, Токио Олимпиадаси мен учун кучли саккизликка кириш билан якунланди. Албатта, бу ерда тажриба ўз сўзини айтди. Аммо менда ҳали имкон борлигини мураббийларим ҳам, аэропортга кутиб олиш учун чиқиб кўз ёшларимни артган онам ҳам бот-бот такрорлашди. Менинг ниятим, Олимпиада олтин медалини юртимга олиб келиш ва мен учун қалқон бўлаётган онамнинг бўйнига тақиш. Мана шундай ўй-фикрлар менга ҳеч қачон тинчлик бермайди ва ҳаракатдан тўхташимга йўл қўймайди.

## УСТОЗДАН ЎЗМАГАН ШОГИРД ШОГИРДМАС...

Мамлакатни спортчалик дунёга машҳур қиладиган соҳа йўқ. Буни англаган масъуллар охириги пайтларда қиличбозлик спорт турига ҳам жуда катта эътибор беришмоқда. Айниқса, Юртбошимизнинг шахсан ўзлари томонидан биз спортчиларга кўрсатаётган ғамхўрлик ва яратиб берилаётган шароитлар ўз самарасини бермоқда. Мен ҳам Президентимизга Париж олимпиадасида олтин медални олиб келишга ваъда берганман. Бунинг учун бизда барча шароитлар яратилган. Ҳатто машғулотларни ҳам дунё тан олган мураббийимиз Владимир Назлимов олиб бормоқда. У инсон қиличбозликнинг сабля йўналиши бўйича уч карра Олимпиада ғолиби ва ўн карра жаҳон чемпиони бўлган. Мен ҳам нафақат устозимдек бўлишга, балки уларнинг мураббийлигида ундан ҳам юқори чўққиларни забт этишга ҳаракат қиламан. Ахир айтишади-ку, устоздан ўзмаган шогирд шогирдмас!

## ҲАРБИЙЛИК...

Болалигимда мен ҳам ҳарбий бўламан дея онамга хархаша қилаверардим. Онамнинг жавоби доим бир хил бўларди: «Қиз бола ҳарбий бўлмайди!» Вақтлар ўтиб, муддатли ҳарбий хизматга қизларни олмасликларини тушунганман. Аммо доим ҳарбий либос кийганларга ҳавас қилаверардим. Ниятнинг холислиги бўлса керак, кунлар келиб, мен ҳам ҳавас қилган «либос»имга эришдим. Буни менга спорт тақдим этди. Болалиқда қабул қилинган тасодифий қарор кўп орзуларим рўёби ижобати бўлди. Бугунги кунда ҳарбий спортчи бўлиш билан бир қаторда, Ўзбекистон терма жамоасига аъзман. Бундай шарафнинг ўзига яраша масъулияти ҳам бор. Ўша масъулиятга лойиқ бўлишга ва доим олға интилишдан тўхтамасликка ҳаракат қиламан.

Спортда бошқа соҳалардан фарқли ўлароқ, юқори натижага эришиш учун бутун фаолият давомида мунтазам ҳаракат қилинади. Бирламчи мақсад энг юқори натижа ҳам забт этиш бўлса, иккинчи ва оғир масала шундаки, ўша забт этилган натижани ушлаб туришдир. Спортда вақт, ёш, макон ва манзил тушунчалари барибир ўз таъсирини ўтказмасдан қолмайди. Мамлакатни спорт қанчалик тез дунёга танитар экан, унинг ортида турган машаққат ҳам шунчалар оғир саналади. Мен ҳам сабля йўналишида ўз қилич билан дунёни забт этмоқчиман. Шу билан бир қаторда, узоқ йиллар натижани ушлаб қолиш учун бор куч-ғайратимни аямайман. Олимпиада ареналарида юртим байроғи энг юқорида ҳилпираб, мадҳиямиз жаранг сочишдан тўхтамаслигини тилайман.

**Шерзод ШАРИПОВ,  
«Vatanparvar»**

# ЯХШИ ОДАМЛАР

Хаёт яхшиликларга, яхши одамларга тўла. Бу дунёда яхши одамларнинг борлиги учун ҳам яшагани келаверади аслида. Сизнинг ҳам ён-атрофингизда, ҳаётингизда яхши одамлар борми? Агар бор бўлса, уларни авайланг, сиз ҳам уларга улардек яхшилик қилинг. Йўқми?.. Демак, сиз ўзингиз истаган жойда эмассиз.

Инсон умри давомида жуда кўп одамларга дуч келиши, улардан яхшиликлар кўриши мумкин. Тўғри, бу яхшиликлар бир инсон ҳаётини бутунлай ўзгартириб юбормас, аммо унинг хотирида бутун умр сақланиб қолади. Унинг на вазни, на ўлчами бор.

Қуйида ана шундай яхши одамлардан яхшилик кўрган ватандошларимиз хотираларини эътиборингизга ҳавола этяпмиз. Агар сизда ҳам кимларгадир яхшиликларни сабаб айтилмай қолиб кетган раҳматларингиз бўлса, марҳамат, биз билан боғлангиз.

Умр – тўрт кунлик фурсат, одамлар қалбида узокроқ яшай десангиз, яхшилик қилиб қолинг, эй яхши одамлар!

## «ЕТТИ ЁТ БЕГОНА, ЛЕКИН...»

ДАВРОНБЕК ТОЖИЛИЕВ



журналист, Ziqoiz.com портали асосчиси

Ҳозирги турган ижара-квартирамда қарийб 12 йилдан бери яшайман. Ҳамид Олимжон ва Пушкин метроларига яқин, Оққўрғон масжиди ёнида. Яхши жойлар. Квартира эгаси ҳам «дом»дан 100 метр наридаги маҳалла бошида, ҳовлида туради.

Дастлаб квартирага келганимда бироз инжикроқ кўринган кампир (уйнинг эгаси) ҳисоб-китобни яхши юритар эди. Ой бошланиши биланоқ кўнғироқ қилиб, ижара пулини эслатарди. Уй ҳақини доим долларда (150) қабул қилиб олар ва темир дафтарида ёзиб кўярди. Кампир 80 дан ошган бўлса ҳам, ҳужжат ишларига пишиқ, қандай муаммо юз берса, ҳал қилишга доим кўмаклашарди. «Вақтинчалик прописка» деган тартиблар қийинлашган пайтида ҳам анча-мунча ҳужжатларни ўзи мен билан бирга югуриб, оғиримни енгил қилган эди. Ўтган 7-8 йил давомида нарх-наво неча марта ошди, лекин кампир ижара нарҳини оширмади.

Баъзида чол-кампирнинг олдида қандайдир юмушлар билан чиқсам, олиб қолишар, бирга таомланардик. Ота ўзи ва яқинларининг тарихи ҳақида гурунг берарди. «Давронбек, тез-тез чиқиб туриг, мана шунақа гаплашиб ўтирайлик», дерди.

Кунларнинг бирида кампир вафот этди. Ота ёлғизланиб қолди. Энди ҳисоб-китобни отахоннинг Корейдан қайтган ўғли билан амалга оширадиган бўлдим. Бир куни кампирнинг ўғли гап орасида айтиб қолди: «Адамга опаларим квартира нарҳини оширайлик, ҳозир ҳеч ким 150 долларга ижарага қўймайди, деб роса гапиришди. Адам йўқ деб туриб олдилар. Давронбек яхши бола. Шунча пайт оналаринг шу пулга гаплашдим, энди уни оширмайман, дедилар».

Бир йилдан кейин отахон ҳам боқий дунёга рихлат қилди. Мен эса ҳали ҳам ижарага 150 доллар тўлардим. Ота вафотидан кейин нарҳни ошириш масаласи яна кўтарилди. Бу сафар ўғли кўнмабди. Ўтган йили россияликлар келиб, ижара нарҳлари икки баравар кўтарилгандан кейин ўзим 50 доллар кўшиб берадиган бўлдим. У минг истиҳола билан рози бўлди.

Булар менга етти ёт бегона, лекин Аллоҳ менга учратган яхши одамлардан. Ҳозирги даврда айнан пул борасида бунақа яхшилик қилувчилар яқинлар орасида ҳам топилиши қийин.

ҚИМҚИШ УСАРОВА



шопира

## ОЛИЖАНОБ АМАКИ

Бу воқеа 2012 йили содир бўлган эди, ҳозиргача ўша одамни излайман. Беминнат яхшилиги учун миннатдорлик билдириб, раҳмат айтгим келади.

Талабаларнинг илк йиллари эди. Ҳали пойтахт кўчаларини яхши билмасдим. Талабалар тураржойи билан ўқиш биномизгача таксида ўртача уч минг сўмлик йўл эди. Ўша куни ишларим кўпайиб, дарсга кеч қолаётганим учун такси тўхтатишга мажбур бўлдим. Ёши чамаси элликка яқинлашиб қолган, бошқараётган машинаси андак эскироқ бир амаки келиб тўхтади. Шошганимдан борар манзилимни тушинтирдим-у, нарҳини ҳам келишмасдан машинага ўтирдим. Тинмай соатга қараётганимдан сезибми, ҳайдовчи тезроқ ҳайдашга ҳаракат қиларди. Мен бўлса, қопдай келадиган сумкамдан ҳамёнимни излаш билан овора эдим. Манзилга етиб келгач:

– Амаки, уч минг сўм берсам бўладими? – деб сўрадим шошиб.

– Икки минг берсангиз ҳам рози бўлиб беринг, қизим, – дедилар машина пештоқидаги ойнадан кўз югуртириб. Менинг эса хаёлим паришон эди. Талабага таксиларнинг минг сўм кам айтгани ҳам байрам-да, хурсандлигимдан икки минг сўм узатдим-у, раҳмат айтиб, факультетим томон ошиқдим.

Ҳар куни дарсдан сўнг амалиёт ўташ учун «Матбуотчилар уйи»га борардим. Шубҳасиз, у ерга ҳужжатсиз кириб бўлмасди. Сумкамни қанча изламайин паспортимни тополмадим. Ҳафсалам пир бўлиб, талабалар уйига келиб ҳам ҳамма жойни изладим, лекин ўша ҳужжат барибир топилмади. Қаерга қўйганимни, кимга берганимни ҳам эслолмасдим. Сўнг тартибсиз эканимдан роса йиғладим, хонадош қизлар ҳам дардимга шерик бўлишар, бири қайта паспорт тўғрилашнинг жарима суммаси ҳақида гапирса, яна бири яхшигина вақт ва бир дунё ҳужжат талаб қилинишини айтарди.

Нима бўлса ҳам уйдагиларга айтмай туришга қарор қилдим. Орадан икки кун ўтди. Онам кўнғироқ қилиб, бир кулимсираб, бир аччиқланиб гапирарди:

– Тошкентда нимангни йўқотиб қўйдинг, қизим? – деди ҳазиломуз оҳангда.

– Аниқ йўқолганини билмайман. Аммо тез орада топаман, она! – дейман довдирабгина.

– Ҳозиргина маҳалла посбони паспортингни бериб кетди. Ўзингни соғингандим. Ҳеч бўлмаса, ҳужжатинг келибди-да, – деди кулимсираб. «Қачон? Қандай боради сизларга? Ким олиб борди?» дея берган тўхтовсиз саволларимга онам бир бошидан жавоб бера бошлади.

– Таксида йўқотиб қўйган экансан. Ўша киши бир қоғозга хат ёзиб, сенинг тураржой манзилинг бўйича туманимиз ИИБ биносига Тошкентдан почта қилиб жўнатибди. Сенга етказиб беришларини тайинлаб ёзибди. Кейин маҳалламиз посбони йиғилишга борса, «сизнинг ҳудудингизда истиқомат қилар экан, эгасига етказиб беринг», деб бериб юборишибди. Шундай қилиб, бугун паспортинг кириб келди-да, – деди. Менинг эса янада ҳайратим ошиб борарди.

– Ўша таксичи ким экан? Телефон рақами борми? Суюнчи пули беришимиз керак-ку?! – дедим шошганимча.

– Мана, сенга хатини ўқиб бераман. «Ҳурматли Жиззах тумани (ҳозирги Шароф Рашидов тумани) ИИБ бошқармаси. Ушбу паспорт менинг машинада Тошкент шаҳар кўчаларида тушириб қолдирилган. Эгасини танимайман, қайси манзилда тушиб қолганини ҳам эслолмаяпман. Илтимос, эгасига етказиб беринглар. Ҳурмат билан, таксичи».

Мактубни эшитиб, қулоқларимга ишонмадим. Ўша пайти бирдан ўқишга шошиб кетаётганимда таксига ўтирганим эсимга тушди. Афсуски, амакининг юзини эслаб қолмаганман. Фақат бир савол мени жудаям қийнади. Ахир Тошкентдан Жиззахга почта юбориш камида беш минг сўм туради-ку, дейман ўзимга ўзим. Ахир мен таксичига оғринибгина икки минг сўм бергандим. Хатда ҳеч бўлмаса, рақамини қолдирмаганидан жажим ҳам чиқди. Аммо бу каби меҳрибон, савоатпеша инсонлар яхшиликлари ортидан манфаат кутмайдилар. Савоб ишларини ҳам кўз-кўз қилишга ошиқмас экан.

Исломжон Қўчқоров тайёрлади.

## ✓ KONSTITUTSIYA O'ZIMIZNIKI

# ТУШУНЧА ВА МАЪЛУМОТЛАР ЕТКАЗИЛДИ

Жануби-ғарбий махсус ҳарбий округ бошқарув аппарати маданият саройида муҳим сиёсий жараён – референдум ўтказиш тартиби ҳамда янгиланаётган Бош қомусимиздаги ўзгаришларни шахсий таркиб онгига чуқурроқ етказишга қаратилган «Конституция ўзимизники» шиори остида тадбир бўлиб ўтди.



Округ қўшинлари қўмондонининг ўринбосари полковник Исроил Собиров, Қарши давлат университети доценти Тоҳир Қурбонов ва Қашқадарё вилояти юридик техникуми ўқитувчиси Шерзод Қўлдошев томонидан қилинган маърузада референдум ҳақида тушунчалар берилди.

Шу билан бирга янги Конституцияга киритилаётган ўзгариш ва қўшимчалар бўйича ҳам батафсил маълумотлар етказилди.

Тадбир давомида йиғилганлар ҳам ўзларини қизиқтирган саволларига мутахассислардан тўлақонли жавоб олишди. Муҳокамалардан сўнг меҳмонлар референдумда барчани фаол иштирок этишга чақирди.



Жануби-ғарбий махсус ҳарбий округ матбуот хизмати

## INSON QADRI UCHUN

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 23-dekabr kungi "O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari tizimida qonuniylikni ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Farmonidagi vazifalar ijroga qaratilib, harbiy prokuratura organlari faoliyatida "Inson qadri uchun" tamoyili bosh mezonga aylanib, bu borada muayyan ishlar amalga oshirilmoqda.

Jumladan, Respublika Harbiy prokuraturasi tomonidan Toshkent shahrida yashovchi Qurolli Kuchlar harbiy xizmatchilarini ijtimoiy himoya qilish, ularga huquqiy yordam ko'rsatish maqsadida imtiyozli uzoq muddatli ipoteka krediti asosida olingan turarjoy uchun to'langan pul mablag'larining soliq solinmaydigan qismini soliq idoralaridan qaytarishda amaliy yordam ko'rsatib kelinmoqda.

Harbiy prokuratura tomonidan harbiy qism va muassasalarda amalga oshirilayotgan tadbirlar, o'tkazilayotgan qabullarda Soliq kodeksining 378-moddasiga muvofiq, ortiqcha to'langan soliq pullarini undirib berish bo'yicha xizmat turi soliq idoralarida tadbirkorlar tomonidan haq evaziga amalga oshirilayotgani, u yerda fuqarolar va harbiy xizmatchilar navbat kutib, ortiqcha o'vora bo'lishayotgani aniqlandi.

Ushbu holatlarni bartaraf qilish maqsadida, harbiy xizmatchilarning nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalari, oliy ta'limning kontrakt hamda ipoteka krediti uchun amalga oshirilgan to'lovlarida soliq imtiyozi mavjudligi Harbiy prokuratura hamda Qurolli Kuchlar vazirlik va idoralari saytlarida keng targ'ib qilinib, Harbiy prokuratura binosida bepul elektron davlat xizmatlari ko'rsatilib, tegishli soliq to'lovlari qaytarilishi yo'lga qo'yildi.

Hozirgi kunga qadar yuzga yaqin harbiy xizmatchilarga 200 mln so'mdan ortiq tegishli soliq ushlanmalari qaytarib berildi.

Ta'kidlash joizki, bu harbiy xizmatchilarning ortiqcha navbat kutishlari, o'vora va sarson bo'lishlari, eng asosiysi pul xarajat qilishlarining oldini olib, davlat organlaridan "rozi" bo'lishlariga sabab bo'lmoqda.



Hozirda Harbiy prokuraturada bu kabi xizmat ko'rsatish davom etmoqda. Buning uchun quyidagi hujjatlar bilan O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasiga murojaat qilishingiz so'raladi:

- 1) ipoteka shartnomasi, oylik ish haqi haqidagi bir yillik ma'lumotnoma, bankdan kredit to'langani haqida yillik ma'lumotnoma (PDF varianti bitta faylda);
- 2) pasport nusxasi;

3) plastik karta raqami (ushbu plastik kartaning banki, bank MFO raqami, bank INN, bank tranzit hisob raqami);

4) shaxsiy elektron imzo fleshkada. Mazkur xizmat harbiy prokuraturada bepul amalga oshiriladi.

Adliya polkovnigi Sherzod XAYITOV, O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasi katta yordamchisi

### E'LON

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI HARBIY PROKURATURASI KENG JAMOATCHILIK UCHUN HAFTA DAVOMIDA 24 SOAT UZLUKSIZ ISHLOVCHI YANGI

ISHONCH TELEFONLARINI E'LON QILADI



Respublika Harbiy prokuraturasi hamda hududiy harbiy prokuraturalarga murojaat qilish yoki biror muammo haqida xabar berish uchun uning joylashgan manziliga borish, qabulga yozilish shart emas! Buning uchun ularda ishonch telefonlari tashkil qilingan.

Quyidagi ishonch telefonlari ro'yxati bilan tanishishingiz mumkin:

- O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasi:  
(77) 040-1007  
Toshkent harbiy prokuraturasi:  
(95) 747-1007  
Chirchiq harbiy prokuraturasi:  
(95) 737-1007  
Farg'ona harbiy prokuraturasi:  
(99) 715-1007  
Andijon harbiy prokuraturasi:  
(99) 086-1007  
Namangan harbiy prokuraturasi:  
(99) 958-1007  
Guliston harbiy prokuraturasi:  
(99) 164-1007  
Jizzax harbiy prokuraturasi:  
(99) 373-1007  
Samarqand harbiy prokuraturasi:  
(99) 897-1007  
Qarshi harbiy prokuraturasi:  
(99) 418-1007  
Termiz harbiy prokuraturasi:  
(99) 830-1007  
Navoiy harbiy prokuraturasi:  
(99) 308-1007  
Buxoro harbiy prokuraturasi:  
(99) 031-1007  
Urganch harbiy prokuraturasi:  
(99) 196-1007  
Nukus harbiy prokuraturasi:  
(99) 971-1007

Fuqarolarni harbiy xizmatga chaqirilishi, ishga, xizmatga qabul qilishda, kadrlar bilan ishlashda va xizmat faoliyatida mas'ullar tomonidan korrupsiya, ta'magirlik va boshqa qonun buzilishi holatlaridan xabardor bo'lgan taqdirda, zudlik bilan yuqoridagi ishonch telefonlari orqali murojaat qilinishi so'raladi.

Izoh: Ishonch telefonlari kun davomida muntazam faoliyat yuritadi.

O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasi matbuot xizmati

### IJTIMOY HIMOYA

## EZGU ISHLAR AMALDA

O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasi organlari tomonidan harbiy xizmatchilar, pensionerlar, ularning oila a'zolarining ijtimoiy himoyasi ta'minlanishi borasida qator ishlarni amalga oshirib kelmoqda.



"Inson qadri uchun" tamoyili asosida ijtimoiy sohadagi qonun hujjatlari ijrosi ahvoli ustidan prokuror nazorati samaradorligini oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

X u s u s a n , Respublika Harbiy prokuraturasi tomonidan oxirgi ikki oyning o'zida fuqarolar va harbiy xizmatchilarning buzilgan huquqlarini tiklash ko'rsatkichi 80 baravarga ko'payib, 20 ming 654 nafar shaxsning

buzilgan huquqlari tiklanishiga erishildi. (Ma'lumot uchun: 2022-yil 2 oyida 256 nafar shaxs huquqi tiklangan).

Misol uchun, Vazirlar Mahkamasining "Shaxslarning ayrim toifalarini imtiyozli asosda dori vositalari bilan ta'minlash tartibini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori ijrosi o'rganilib, mazkur qarorga muvofiq, Chernobil AES halokati oqibatida kasallik orttirgan Namangan viloyatining 450 nafar nogiron shaxslari tibbiy ko'rikdan o'tkazilib, ular bepul dori-darmonlar bilan ta'minlandi.

Respublika bo'yicha 1 500 nafardan ortiq bu toifadagi shaxsning yillar davomida buzilgan huquqlari tiklanishiga erishildi. Harbiy prokuratura organlari tomonidan mazkur yo'nalishda ishlar davom ettirilmoqda.

Adliya polkovnigi Ulug'bek ABDIRAXIMOV, O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasi bo'lim boshlig'i

### TANLOV

## INSONGA E'TIBOR VA SIFATLI TA'LIM YILI

Toshkent harbiy prokuraturasi tomonidan "Insonga e'tibor va sifatli ta'lim yili" da yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash va ta'limga bo'lgan qiziqishlarini yanada rag'batlantirish maqsadida Chilonzor tumanida joylashgan umumta'lim maktabining 6-, 7-, 8-sinflarida tahsil olayotgan o'quvchi-yoshlar o'rtasida matematika va ingliz tili fanlaridan tanlov o'tkazildi.



Unda 103-, 163-, 164- va 195-umumta'lim maktablarining 55 nafar o'quvchisi ishtirok etib, o'z bilimlarini sinovdan o'tkazishdi.

Tanlov ikki bosqichda o'tkazilib, o'quvchi-yoshlar orasidan "Yosh matematik" va "Ingliz tili bilimdoni" yo'nalishida 1-, 2- va 3-o'rinlar aniqlanib, g'oliblarga Toshkent harbiy prokuraturasi yordamchisi tomonidan tashakkurnoma hamda qimmatbaho sovg'alar taqdim etildi.

Adliya podpolkovnigi Alisher QURBONOV, Toshkent harbiy prokuraturasi yordamchisi

### HUQUQIY TARG'IBOT

## QULAYLIK VA IMTIYOZLAR

Mamlakatimizda ma'muriy jarimalarni to'lashda aholiga qo'shimcha qulayliklar yaratish va jarima yukini kamaytirish, qo'llanilgan jarimalarni ijro etish tizimini yanada soddalashtirish, shuningdek, davlat organlarining aholi bilan munosabatlarida ortiqcha byurokratik to'siqlarni va korrupsion omillarni bartaraf etish maqsadida qator qulaylik va imtiyozlar yaratilmoqda.

Ma'muriy jarima deganda ko'pchilik faqat yo'l harakati qoidalarini buzganlik uchun jarimalarni tushunadi. Aslida ma'muriy jarimaning turlari ko'p. Ya'ni jarima faqat tezlikni oshirganlik yoki qizil chiroqda o'tganlik uchun emas, boshqa huquqbuzarliklar uchun ham belgilanishi mumkin.

Masalan, noqonuniy baliq ovlash, bironvi haqorat qilish, belgilanmagan joyga axlat tashlash, jamoat joylarida spirtli ichimlik iste'mol qilish kabi huquqbuzarliklar uchun ham jarima belgilanishi mumkin.

2023-yilning 23-mart kuni O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Aholiga ma'muriy jarimalarni to'lashda qo'shimcha qulayliklar yaratish hamda sohada korrupsion omillarni bartaraf etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori qabul qilindi. Qarorga muvofiq, ma'muriy huquqbuzarliklar bo'yicha qo'llanilgan jarimani ixtiyoriy to'lash tizimi yanada soddalashtirildi. Jumladan, 2023-yil 1-maydan:

huquqbuzar unga jarima solish to'g'risidagi qaror topshirilgan kundan boshlab 15 kun ichida jarima miqdorining 50 foizini, 30 kun ichida 70 foizini ixtiyoriy to'lagan taqdirda, u jarimaning qolgan qismini to'lashdan ozod qilinadi.

Mazkur tartib endilikda sud qarorlariga asosan qo'llaniladigan jarimalarga nisbatan ham tatbiq etiladi.

Shuningdek, 2023-yil 1-sentabrdan: sudlanganlik muddatining o'tib ketganligi yoki sudlanganlikning olib tashlanishi haqidagi ma'lumotlar Ichki ishlar vazirligining "Tezkor ma'lumotlar" yagona axborot tizimida avtomatik ravishda onlayn shakllantiriladi.

Bu bo'yicha ma'lumotnoma sudlanganlik muddati tugagan yoki sudlanganlik olib tashlangan sananing ertasidan kechiktirmasdan tegishli shaxsning YAIDXP (my.gov.uz)dagi shaxsiy kabinetiga avtomatik ravishda bepul yuboriladi.

Adliya kapitani Xamid ISMADIYAROV, Respublika Harbiy prokuraturasi bo'lim harbiy prokurori



**АҚШнинг Тулан университети тадқиқотчилари 23 000 кишининг тиббий маълумотларини ўрганишди ва уларнинг соғлиғини Life's Essential 8 (LE8) нуқтаи назаридан баҳоладилар. Натижада кучли юрак-қон томир тизими касалликлари умр кўриш давомийлигини 8 йилга қисқартиришини исботладилар.**



# ЮРАГИНГИЗНИ

## АСРАНГ

**А**ҳоли орасида юрак-қон томир касалликлари билан касалланиш йилдан йилга ортиб бормоқда. Статистик маълумотларга кўра, дунё бўйича ҳар йили 17 миллиондан ортиқ киши юрак-қон томир хасталиклари сабаб ҳаётдан қўз юмади. Хўш, касалликнинг бу қадар кенг тарқалишига сабаб нима? Шифокорлар бунинг асосий сабабларини ташки муҳитнинг ўзгариши, аҳоли ўртасида камҳаракатлилик – гиподинамия, жисмоний ва руҳий зўриқиш, рационда ҳайвон ёғлари бўлган маҳсулотларни кўп истеъмол қилиш, чекиш ва спиртли ичимликларга ружу қўйиш, деб таъкидлашмоқда.

### БЕЛГИЛАРИ

Юрак-қон томир касалликларининг асосий белгилари қонда холестерин миқдорининг ортиб кетиши, қон томир деворларида холестерин пиллакчаларининг пайдо бўлиши оқибатида томир ичининг торайиб қолиши, қоннинг қуюқлашиши, тўқималарга қон билан келадиган озик моддалар ва кислород оқимининг пасайиши ҳамда ҳужайраларнинг кислородга бўлган эҳтиёжининг ошиб кетиши билан намоён бўлади.

Шифокорларга кўра, оғир иш қилгандан сўнг юзага келадиган ҳансираш юрак-қон томир касалликларининг аломатлари бўлиши мумкин. Кўкрак қафасида ёниш ҳисси, кўкрак орқасидаги оғриқ ва оғирлик ҳисси ҳам юракдаги муаммолардан дарак беради. Жисмоний ҳаракат пайтида, мисол учун, оғир кўтарганда, зинадан кўтарилаётганда, тез юрганда ёки югурганда кўкракда оғриқ пайдо бўлиши касалликнинг яна бир белгиси саналади. Одатда, бу оғриқ ўн дақиқада ўтиб кетади. Оғриқ ўтиб кетгандан сўнг саломатликка бефарқ бўлиш керак эмас. Чунки касаллик билинтирмасдан зўрайиб бораверади. Ёдингизда бўлса, юрак-қон томир касалликларига чалинган беморлар коронавирус инфекцияси билан оғриганда уларда кардиологик касаллик белгилари зўрайиб кетди. Яъни коронавирус юқтириб олган беморларда ўткир миокард инфаркти, бош мия инсульта, юрак етишмовчилиги

ҳолатлари юзага келиб, вирус инфекциясининг оғир кечишига сабаб бўлди. Упка пневмонияси кузатилиб, қони қуюқлашиб кетган кўп сонли беморларда эса ўлим ҳолатлари кузатилди. Шундай экан, юрагингизда оғриқ ёки оғирлик ҳиссини сезган заҳоти шифокор қабулига боришни унутманг!

### КАСАЛЛИК НЕГА ЁШАРИБ БОРЯПТИ?

Ҳақиқатдан, юрак-қон томир касалликлари ёшариб бормоқда. Илгарилари бу касалликлар асосан қарияларда учраган бўлса, ҳозирда 20 ёшли инсонларда ҳам миокард инфаркти, артериал гипертония, юрак ритмининг ўткир бузилиши каби касалликлар учрамоқда. Бунга сабаб, юқорида айтганимиздек, глобализация давридаги гиподинамия ҳолатлари, ёғ алмашинувининг бузилиши, дислипидемия ва гиперхолестеринемия, гиперкоагуляция, яъни қоннинг қуюқлашиши ва қон ивиш ҳолатининг тезлашиши, зарарли одатлар – спиртли ичимликлар истеъмоли, тамаки чекиш, нотўғри овқатланиш каби омилларни кўрсатиш мумкин.

Касалликнинг аҳоли ўртасида кўпайишига ва оғир асоратли ҳолатларга ўтиб кетишига бир томондан беморларнинг ўзлари ҳам сабабчи бўлмоқда.

Маълумки, кўпинча ёшларда касалликнинг бошланғич давларида унинг белгилари намоён бўлмайди ёки беморни безовта қилмайди. Касаллик ногаҳон тиббий текширувларда, оммавий профилактик тадбирлар давомида (*қон босимини ўлчаганда, электрокардиограмма қилинганда, қоннинг биохимик таҳлили ўтказилганда*) аниқланади. Шунинг учун ҳар бир инсон ёшидан қатъи назар, бир йилда бир марта профилактик текширувлардан ўтиб туриши, касаллик аниқланганда эса диагностика тадбирларини ўтказиб, касалликнинг авж олиб кетишига йўл қўймастик чораларини кўриш лозим бўлади.

### ПРОФИЛАКТИКАСИ

Инсон юрак-қон томир касалликларига чалинмаслик учун, аввало, соғлом турмуш тарзига амал қилиши, жисмоний фаолликни ошириши,

ақлий меҳнат билан жисмоний меҳнатни меъёрда олиб бориши, зарарли одатлардан воз кечиши керак. Мисол учун, биргина чекишни ташлаш 2 ойдан кейин ўпка фаолиятининг 30 фоизга яхшиланишига, бир йилдан кейин эса юрак ишемик касаллиги ривожланиш хавфини 50 фоизга камайтиришга сабаб бўлади. Шунингдек, тана вазнини меъёрда ушлаш ҳам касалликнинг олдини олишда муҳим аҳамият касб этади. Яъни бел айланаси эркакларда 94 см, аёлларда эса 80 см.дан ошмаслиги лозим. Вазнининг 10 кг.га камайиши ва 30 дақиқалик жисмоний фаоллик қон босимини камайтиради.

Бундан ташқари, овқатланишда рационнинг хилма-хиллигига эътибор бериш, оксилларнинг етарли бўлиши, ҳайвон гўштини балиқ, дуккаклар, парранда гўштига алмаштириш, сабзавот ва меваларни кўпайтириш ҳамда ош тузи истеъмолини чеклаш ҳам касаллик ривожланишининг олдини олади.

### ПИЁДА ЮРИШНИНГ ФОЙДАСИ

Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти маълумотида кўра, кунига олти километр ёки ўн минг қадам пиёда юриш остеопороз, қандли диабет, гипертония каби хавфли касалликларнинг олдини олишга катта ёрдам беради.

Кимлар учун кунига 1 000 қадам юриш катта жасорат бўлса, яна кимдир 15 ёки 20 минг метр масофани чарчоқсиз босиб ўтади. Шу боис одам қанча пиёда юргиси келса, шунча юриши ва масофани ҳар куни ўртача 100 қадамдан ошириб бориши зарур. «Асосийси, пиёда юришда нафас олиш ва пульсди назорат қила олса бўлди. Юриш вақтида пульс сони дақиқасига 100 тадан кам бўлса, тезликни ошириш керак, агар 120 дан ортиқни кўрсатса, секинлашиш даркор. Юқорида айтилганидек, машғулот вақтида пульс сони 100 дан кам бўлса, бундай юришдан ҳеч қандай фойда йўқ. Бунинг сабаби пульс сони 100 дан кам бўлганда моддалар

алмашинуви жараёни худди тинч ҳолатдагидек кечади», дейди шифокорлар.

Шунингдек, улар ёш тоифалари учун пиёда юриш кўрсаткичларини белгилаб беришди. Унга кўра, 5 ёшдан 10 ёшгача бўлган болалар 11 мингдан 15 минг қадамгача, ўсмирлар 12 мингдан 20 минг қадамгача, катталар 5 мингдан 10 минг қадамгача, кексалар эса 3 мингдан 5 минг қадамгача бўлган масофани осон ва қийинчиликсиз босиб ўтишлари мумкин.

Пиёда юриш билан исталган об-ҳаво шароитида ва куннинг хоҳлаган вақтида шуғулланиш мумкин. Уни овқатдан 1,5-2 соат аввал ёки кейин бир хил вақтда бошлаш керак. Ортиқча вазнли инсонлар эса оч қоринга пиёда юриши тавсия этилади.

Мунтазам равишда пиёда юриш юрак-қон томир касалликлари хавфини 31 фоизга камайтиради. Қолаверса, мутахассислар кузатувларига кўра, доим пиёда юрган одамларда ўлим ҳолати эҳтимоли ўзларини ортиқча уринтирмаган кишиларга нисбатан 32 фоизга кам бўлиши аниқланган.

Шунингдек, тўғри пиёда юриш умуртқа поғоналари тўқималарини кислород билан тўйинтиришга, интервертебрал дискларни мустаҳкамлашга катта ёрдам беради. Шу билан бирга, заифлашган асаб толалари ишини рағбатлантиради, юрак хуружи ва инсулт каби оғир касалликлар хавфи икки баравар камайд.

Дарвоқе, яна бир муҳим маълумот: олимлар нафақат юрак-қон томир касалликларига, балки ақлий заифлик, депрессия, йўғон ичак саратони, семизлик, қандли диабет, бўғим касалликлари, овқат ҳазм қилиш муаммолари, юрак тезлигини яхшилаш, қон томирлар мустаҳкамлиги учун ҳам пиёда юришни тавсия этадилар.

### МАХСУС ҚОИДАЛАР

Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти кўп маблағ ва вақт сарфламай, уй шароити бироз ўзгартирган ҳолда юрак хасталикларига ва инсултнинг олдини олишни хоҳловчи кишилар учун

махсус қоидалар ишлаб чиқди. Унга кўра, киши куйидаги тўрт амалга риоя этиш орқали ўзи ва яқин кишилари юрагини соғлом асраши мумкин:

- уйда чекишни тақиқлаш. Бу тадбир оиладаги ҳар бир инсоннинг юраги соғломлигини таъминлайди;
- кунни мева ва сабзавот ейиш билан бошлаш. Тушликни уйда тайёрлаб, ишхонага олиб келинг. Кечки таомда албатта 2-3 хил сабзавот бўлсин, яъни макарон ўрнига кам тузланган карам истеъмол қилганингиз яхши;
- жисмоний фаол бўлинг. Телевизор ёки компьютер қаршида бир кунда икки соатдан кўп ўтирманг. Тез-тез очик ҳавога чиқинг, велосипедда ёки пиёда сайр қилинг. Имкониятга қараб кўзлаган манзилингизга пиёда етиб олишга урининг;
- соғлиқингизга доим эътиборли бўлинг. Бир йилда икки марта шифокор қабулига боринг. Қон босими, холестерин ва глюкоза миқдори, бўйингиз, вазнингиз, тана вазни индекси, бел ва куймич нисбати билан қизиқинг. Агар бошингиз тез-тез оғриб турса, қон босимини ўлчатинг. Бу артерия билан боғлиқ гипертония бўлиши ҳам мумкин. Унутманг, хасталик энди бошланган пайтда даволаш осон бўлади.

### РУҲИЙ ҲОЛАТ ҲАМ МУҲИМ(МИ?)

Қон босими ва холестерин миқдори ошиши, ортиқча вазн, чекиш, жисмоний фаолликнинг камлиги ва қандли диабет юрак хуружига олиб келадиган омилларки, буни ҳамма билади. Лекин бунга қўшимча бошқа омил ҳам бор. Бу – руҳий-ижтимоий омил. Улардан бири депрессиядир. Депрессия кўпгина аъзоларни, шу жумладан, юракни ҳам шикастлайди. Шунинг учун шифокорлар инсонларга касалликка чалинмаслик учун асабларини асрашни маслаҳат беради. Иккинчи омил – бу оила. Юрак касалликларини оилавий кувончлар орқали ҳам даволаш мумкин. Бу исботланган факт. Шунинг учун ҳам шифокорлар бу касалликда оиладаги хуш кайфият муҳитини, меҳр-муҳаббатни бу касалликни даволовчи энг аъло даво чораси, деб баҳолашади.

**Г. ҲОЖИМУРОВА**  
тайёрлади.



Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришгач, ўзининг дипломатик тизимини шакллантириб, дипломатик фаолият ва хизматни ташкилий-ҳуқуқий таъминлашга оид тегишли қонун ҳужжатларини қабул қилди.

## ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН — ТИНЧЛИКСЕВАР ТАШҚИ СИЁСАТГА ЭГА ДАВЛАТ

2017 йилдан бошлаб, Ўзбекистонда кенг кўламли ўзгаришлар бошланди. Ушбу ислохотларни амалга ошириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги тизимини тубдан такомиллаштириш ҳамда ташқи сиёсат ва ташқи иқтисодий фаолиятнинг устувор йўналишларини амалга оширишда унинг масъулиятини кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори, шунингдек, 2018 йил 5 апрелдаги «Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги фаолиятини янада такомиллаштириш бўйича ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида»ги фармони қабул қилинди. Олий Мажлиснинг, хусусан, Сенатнинг ташқи сиёсат, халқаро, ташқи-сиёсий ва ташқи-иқтисо-

дий фаолият масалалари бўйича ваколатлари сезиларли даражада кенгайтирилди ва мустақамланди. Айна пайтда «Давлат фуқаролик хизмати тўғрисида»ги қонун ва 2022–2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистонни ривожлантириш Стратегиясини амалга оширишга оид Давлат дастури қабул қилиниши, ташқи сиёсат ва ташқи иқтисодий фаолиятнинг ҳуқуқий асосларини, шунингдек, халқаро ҳамкорликнинг ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш борасида очик, прагматик ва фаол ташқи сиёсат юритиш вазифаси мақсад қилиб қўйилди. Маълумки, Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг 2022 йил 24 июндаги қарори билан «Ўзбекистон Республикаси Конституциясига ўзгартиш ва

қўшимчалар киритиш тўғрисида»-ги Конституциявий қонуни лойиҳасини умумхалқ муҳокамасига қўйиш тўғрисидаги қарор қабул қилинди. Конституциявий қонун лойиҳасида Конституциянинг 17-моддасига қуйидагиларни киритиш тақлиф этилган; «Ўзбекистон Республикаси халқаро муносабатларнинг тўла ҳуқуқли субъектидир.

Ҳозирги таҳликали даврда, давлатларнинг ҳудудий яхлитлигини ҳурмат қилиш принцигига амал қилиш – ташқи сиёсатда барқарорликни таъминлашнинг муҳим омилidir. Конституциямизда Ўзбекистон амалга ошираётган ташқи сиёсатининг асосий принцигига қаторида «давлатларнинг ҳудудий яхлитлиги» принципини мустақамлаш ҳамда «тинчликсевар ташқи сиёсат» тўғрисидаги алоҳида нормани акс эттириш, унинг халқаро сиёсий майдондаги ўз мажбуриятларини бажарувчи, ишончли шерик сифатида мавқеини мустақамлаш учун зарурдир. Мазкур принципнинг Конституцияга қўшилиши Ўзбекистоннинг дунёдаги барча бошқа давлатлар ҳудудий яхлитлигини тан олиши ва ҳурмат қилишини, яхши қўшничилик, ўзаро ишонч, дўстона алоқаларни ривожлантиришни, сарҳадларимиз осойишталигини, халқимиз хавфсизлигини, тинч-тотув ҳаёт кечириши ва ривожланишимизнинг барқарорлигини таъминлайди. Агар биз халқаро майдондаги ўрнимизни ва ролимизни янада мустақамламоқчи бўлсак, ён-атрофимизда хавфсизлик, барқарорлик ва аҳил қўшничилик муҳитини шакллантиришни истасак, Конституциямизга киритилаётган мазкур қўшимчаларни қўллаб-қувватлашимиз зарур.

**Зоирхўжа ЎЛМАСХЎЖАЕВ,**  
Республика Маънавият ва маърифат маркази ҳузуридаги Ижтимоий-маънавий тадқиқотлар институти илмий ходими

### ЭНТИРОМ

## СОҶАГА БАХШИДА УМР

Юртдошларимиз орасида Ўзбекистон Республикаси мудофаасига кўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташкилоти тарихи ва унинг асосчиси ҳақида билишни истаганлар кўплаб топилади. Қуйида ташкилотнинг ташкил этилиши тарихидан қисқагина маълумот келтирамиз.

1991 йил 23 ноябрда бўлиб ўтган Армия, авиация ва флотга кўмаклашувчи бутуниттифоқ кўнгилчилар жамиятининг 8-Қурултойи қарори билан «ДОСААФ» негизда Ўзбекистон мудофаасига кўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташкилоти жамоат бирлашмаси сифатида ташкил этилди. Ташкилотнинг асосий вазифалари аҳоли, айниқса, ёшларни мудофаага тайёрлаш, уларни спортнинг техник ва амалий турларига жалб этиш ҳамда оммавий техник касбларга ўқитиш этиб белгиланди. «Ватанпарвар» ташкилоти Марказий кенгаши раиси этиб генерал-майор Жамшид Шахмарданов сайланди. Жамшид Шахмарданов 1943 йил 1 апрелда Самарқанд шаҳрида туғилган. 1961–1965 йилларда Ташкент олий умумқўшин кўмондонлик билим юртида (ҳозирги Қуруллой Кучлар академияси),

1972–1976 йилларда Россиядаги Ҳарбий-сиёсий академияда таҳсил олган. У «Ватанпарвар» ташкилоти раҳбари бўлганига қадар мамлакатимиздаги ҳарбий тузилмаларда раҳбарлик вазифаларида, 1979–1987 йилларда Туркманистондаги «ДОСААФ» Марказий кенгаши раисининг ўринбосари, раиси лавозимларида ишлаган. Ёшлар билан ишлаш ва уларни мудофаа соҳасидаги бошланғич билимларга ўқитишда катта тажрибага эга бўлган Жамшид Шахмарданов «Ватанпарвар» ташкилотини 1998 йилга қадар бошқарди. Унинг ниҳоятда жонқуярлиги ва ўзига хос самарали бошқарув услубини ҳамда ташкилот томонидан эришилган улкан ижобий натижаларни ўша даврда гувоҳи бўлган, ҳозирда нафақадаги кўплаб собиқ давлат

арбоблари ва юртдошларимиз бот-бот тилга оладилар. «Ватанпарвар» ташкилоти ташкил этилганидан буён ўз фаолияти давомида мамлакатимизнинг ҳақиқий кўмакчисига айланди, минглаб ёшларни турли ҳарбий касбларга тайёрлади, уларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялади ҳамда спортнинг техник ва амалий турларига жалб этиб, мамлакатимиз мудофаа қобилиятини мустақамлашда муносиб хисса қўшди. Шунингдек, ташкилот кўплаб ватанпарвар, фидойи инсонларни, моҳир мутахассисларни ва спортчиларни етиштирди. Бу ишларнинг замирида, албатта, Жамшид Шахмарданов қўйган тамал тошининг ўрни беқиёс. Ҳозирда нафақада кексалик гаштини сураётган Жамшид Шахмарданов бугунга қадар «Ватанпарвар» ташкилоти Марказий кенгаши раҳбариятининг яқин маслаҳатчиси сифатида ташкилот нуфузини оширишга қаратилган қимматли маслаҳат ва таклифларини бериб келмоқда. 1 апрель куни Жамшид Шахмарданов 80 ёшга тўлади. Фурсатдан фойдаланиб, «Ватанпарвар» ташкилоти жамоаси Шахмарданов Жамшид Жумаевични қутлуг ёшга тўлиши муносабати билан муборакбод этиб, азиз устозга мустақам соф-



лик, узоқ умр, оила аъзолари билан биргаликда бахтли ҳаёт кечиришини тилайди.

**Ўзбекистон Республикаси мудофаасига кўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташкилоти матбуот хизмати**

@Vatanparvargazetasi\_bot  
“Vatanparvar” birlashgan tahririyati bilan bog'lanish uchun telegram bot



**SHU SONNING ELEKTRON SHAKLI**

<p><b>VATANPARVAR</b></p> <p><b>MUASSIS</b></p> <p><b>O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MUDOFAA VAZIRLIGI</b></p> <p>www.mudofaa.uz</p>	<p><b>Tahririyat kengashi:</b> general-mayor Hamdam Qarshiyev polkovnik Otabek Yuldashev polkovnik Alisher Boboxonov Maqsud Abilov</p> <p>Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqriz qilinmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi. Mualliflar fikri tahririyat nuqtayi nazaridan farqlanishi mumkin.</p> <p>Gazeta Mudofaa vazirligi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar departamenti – “Vatanparvar” birlashgan tahririyatining kompyuter markazida sahifalandi.</p>	<p><b>Bosh muharrir:</b> podpolkovnik Ahror Ochilov</p> <p><b>ISSN 2010-5541</b></p> <p>Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida 2008-yil 6-iyunda 0535 raqami bilan ro'yxatga olingan.</p> <p><b>Telefonlar:</b> kotibiyat: 71 260-36-50 buxgalteriya: 71 260-35-20 yuridik bo'lim: 71 260-29-41 faks: 71 260-32-29</p>	<p><b>Navbatchi:</b> Furqat Ergashev <b>Sahifalovchi:</b> Nodirabegim Ne'matova <b>Musahhih:</b> Sayyora Mirzayeva</p> <p>Buyurtma: G-0305 Hajmi: 6 bosma taboq Bichimi: A3 Adadi: 35 507 nusxa Boshishga topshirish vaqti: 14:00 Topshirildi: 14:30</p> <p>Gazetaning yetkazib berilishi uchun obunani rasmiylashtirgan tashkilot javobgar. Gazetaning poligrafik jihatdan sifatli chop etilishiga “O'zbekiston” NMIU mas'ul.</p>	<p>Gazeta juma kuni chiqadi. Gazeta 1992-yilning 24-iyunidan chiqq boshlagan.</p> <p>Nashr ko'rsatkichi: 114. Bahosi: kelishilgan narxda.</p> <p>“O'zbekiston” nashriyot-matbaa ijodiy uyi bosmaxonasida chop etildi. Bosmaxona manzili: Toshkent shahri, Alisher Navoiy ko'chasi, 30-uy.</p> <p>1 2 3 4 5 6</p> <p>Manzilimiz: 100164, Toshkent, Universitet ko'chasi, 1-uy.</p>
--	---	---	--	---